

NAŠ TOVARIŠ TV 15

Št. 48 7. decembra 1978 Leto XVI

Glasilo Zveze združenj borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije

Glavni in odgovorni urednik:
SILVO TERSEK

Novinarji:
Milena Štrajnar, Tone Urbas, Bojana Zokelj Jesih

Tehnični urednik:
Sine Kovič ml.

Tajnica uredništva:
Mara Okorn

Telefon uredništva: 327-780

Letna naročnina 180 din, za inozemstvo 190 din; posamezna številka v prosti prodaji 4 din

Uprava in naročniški oddelček -TV-15-:
Miklošičeva 28, pp 598 61001 Ljubljana

Telefon uprave: 320-486

Tekoči račun:
Založba Borec p. o. Ljubljana 50100-603-45772

-TV-15- izhaja vsak teden izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28

Rokopise pošljite na naslov:
Uredništvo TV-15, Miklošičeva 28, pp 598, 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo
Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 421/I-72 od 12. 4. 1974 se za -TV-15- ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov

Tisk:
ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35

Tretja prekomorska
udarna brigada stran 4

Kosta Nadj:
Republika združenega
dela stran 5

Slovenske noči in dne-
vi stran 6

Nagrajenci AVNOJ
1978 stran 7

MDB na progi Doboj-
Zenica
Vsuli so se kot plaz
stran 9

SPOMINSKI POHOD NA ILOVO GORO – Gosta megla je ležala nad Ljubljano tisto soboto pred dnevom republike, ko se je na Trgu osvoboditve postrojila pohodna brigada mladine iz občine Ljubljana-Center, ki nosi ime 10. SNOUB »Ljubljanske« – pred spominskim pohodom na Ilovo goro. Poročilo je sprejel komandant brigade Slobodan Studen, potem pa je dvesto mladih in več kot petdeset gostov, borcev 10. SNOUB »Ljubljanske«, članov družbenopolitičnega aktiva občine Ljubljana-Center na čelu s Slavkom Korbarjem, sekretarjem ZK občine Ljubljana-Center, skupino rezervnih vojaških starešin, pripadnikov milice in drugih, krenil na pot: do Boštanja z avtobusi in od tam po poteh slavnih borb Ljubljanske in Cankarjeve brigade peš do Ilove gore. Zgodovino prelomnega 1943. leta je mladim pohodnikom orisal Vladimir Šenk-Gaber.

TITO:

»Te dni mineva 35 let od zgodovinskega drugega zasedanja antifašističnega sveta narodne osvoboditve v Jajcu in rojstva nove Jugoslavije. O pomenu tega zasedanja, dejavnikih, ki so ga omogočili, in okoliščinah, v katerih je potekalo, sem govoril ob različnih priložnostih. Tokrat želim posebej opozoriti na trajnost in nezmanjšano aktualnost zgodovinskih sklepov drugega zasedanja Avnoja. Kolikor se časovno oddaljujemo od tega zgodovinskega dogodka, toliko bolj v jasnejši luči spoznavamo njegov pomen. V deklaraciji drugega zasedanja Avnoja je zapisano, da so narodi Jugoslavije s svojim vztrajnim osvobodilnim bojem izpričali voljo in pripravljenost da svojo skupno domovino sami gradijo na novih temeljih resnične demokracije in enakopravnosti narodov.

Samo ta stavek vsebuje tista bistvena načela, na katerih smo v preteklih 35 letih gradili našo državo: neodvisnot, demokratične naravnodružbene ureditve ter nacionalno enakopravnost. Lahko rečemo, da je to enkraten primer, da je bil še med bojem za osvoboditev sprejet takšen dokument strateške usmeritve, katerega pomembnost v povojnem razvoju naše države, v občutno spremenjenih notranjih in zunanjepolitičnih okoliščinah, ni postala problematične narave – z vsakim dnem je postajala vse večja.

Sklepi drugega zasedanja Avnoja so dobivali pravo vsebino z našim družbenoekonomskim razvojem v tem obdobju, z velikimi uspehi v gospodarskem, kulturnem, političnem in siceršnjem razvoju naše države. Kolikor bolj smo napredovali in kolikor bolj smo gradili našo družbo, toliko bolj smo čutili potrebo po doslednem uresničevanju avnojskih načel o samostojnem in neodvisnem razvoju, enakopravnosti naših narodov in narodnosti in uresničevanju resnične demokracije, ki temelji na oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. Zato smo bili v teh 35 letih vedno zvesti sklepom drugega zasedanja Avnoja in jih izvajali v vseh obdobjih našega povojnega razvoja, kolikor so to dopuščale objektivne družbene okoliščine. Materialni in siceršnji razvoj naše družbe je odpiral vedno boljše možnosti za uresničevanje sklepov in jih, kot sem že dejal, bogatil z vedno novo vsebino.

Danes lahko z vso pravico rečemo, da sklepi drugega zasedanja Avnoja živijo v naši zavesti bolj kot kdajkoli prej. Tudi prihodnji razvoj naše socialistične samoupravne družbe bo potrjeval pomen teh temeljnih odločitev in načel, na katerih temelji naša skupnost enakopravnih narodov in narodnosti.

(Iz izjave za
»Oslobođenje«)

V zvezi s sestavkom »Podrli barako – strli življenje«, ki smo ga objavili v 47. številki TV-15, so nam poslali v uredništvo svoja razmišljanja: Ivan Lakovšek iz Slovenj Gradca, Tone Šepc iz Starega trga pri Ložu, Ivan Mezgec iz Postojne, Karol Rus iz Zagreba, Janko Blas iz Sevnice, Stanislav Erjavec iz Ljubljane in bralec iz Ljubljane, čigar podpisa nismo mogli razbrati.

Vsa pisma preveva misel, da v primeru Terezije Strle le ni bilo storjeno vse, kar zadeva odnos do sočloveka, borca, do 85 let stare ženice, čeprav ni mogoče oporekati črki zakona. Tokrat sta se pač na tehtnico postavila zakon in čustva. Mi in bralci, ki so nam poslali odmeve na članek, smo želeli opozoriti prav na slednje.

O zadevi Terezije Strle iz Guncelj sta pisala pred nami Dnevnik in 7 D iz Maribora. Pred objavo našega prispevka smo se o že izdelanem sestavku posvetovali tudi s predsednikom komisije za vloge in pritožbe pri Skupščini SR Slovenije.

Sem sodi tudi pravica do sreče

Ne zgodi se prav pogosto, da bi kakšna sodna izvršba pobudila toliko javne pozornosti, kot tista, ki se je nanašala na petinosemdesetletno Terezijo Strle in njeno hčer Ljubo Mrhar, ko je bilo po črki in duhu zakona ugotovljeno, da uživa parcelo, ki ni njena last.

Kot rečeno: razsojeno je bilo po črki in duhu zakona, zato je do izvršbe moralo priti, zato je morala biti porušena lesena hišica, ki si jo je na koščku zemlje, v Gunceljah pri Ljubljani, že pred leti postavila Terezija Strle.

V tem – in ostalih primerih – je sodišče opravilo svoje in se odločilo za edino mogočo rešitev: za spoštovanje zakonitosti. Pravosodni organi so o moralno-etični strani primera obvestili pristojne občinske organe, toda ker sta se stranki najprej sporazumeli nato pa odstopili od sporazuma, je do izvršbe moralo priti.

Zakon je treba spoštovati. Nobena kršitev ni možna, naj prihaja namig zanj od koderkoli, ker tudi tako postaja posebej in na sploh nova Jugoslavija ne le deklaracija, marveč resnični pravni ter politični akt. V končni konsekvenci mora ustava in od tod izpeljana zakonodaja vedno varovati človeka kot subjekt političnega sistema socialistične samoupravne demokracije.

Tisto pa, kar ostaja v ospredju pozornosti v primeru Terezije Strle in kar končno prerasča zgolj pristojnost sodišč, je moralno etična plat problema, s katero se srečamo vedno, kadar postaja življenje v vsej svoji mnogoterosti predmet poklica, kar je pojav, ki se preneka terikrat povsem po nepotrebnem opleta tudi nam. To seveda ni kritika uperjena zoper naše pravosodje, ki ni nič bolj in nič manj od drugih družbenih subjektov podvrženo zahtevi, da poleg razsojanja po črki in duhu zakona ponuja širšemu občestvu tudi iniciative za takšen red in postave, ki morajo izražati vsa humana hotenja socialistične revolucije.

Sem pa vsekakor sodi tudi pravica na srečo, torej filozofsko-etična in socialno-politična kategorija z daljnosežnimi posledicami, ko gre za določanje npravi naše družbene skupnosti. Realnost in zamotnost te sestavine družbenih razmerij je zgostil na primer v nekaj mislih predsednik Tito 19. novembra 1958, ko je dejal, »da je dolžnost vseh funkcionarjev, vseh komunistov, da budno spremljajo, kako živijo ljudje. Potrebno je velikih naporov, da bi se približal sočloveku, kajti vsak človek je svet za sebe, s svojimi veselimi in žalostnimi trenutki. Toda kaj je življenje, kaj sreča, to jaz sam ne morem nikogar posiljevati s svojo predstavo sreče. Tega ne more nihče. Samo ves narod ve, kaj je njegova sreča in samo to je lahko naš smerokaz.«

Potemtakem se odpira vprašanje, v kolikšni meri smo znali že doslej vsa naša ravnanja in torej tudi vse naše odloke, predpise, zakonodajo itd., prekvāsiti s tem marksistično-humanističnim principom socialističnega samoupravljanja, v kolikšni meri to družbeno zahtevo aplicirati na konkretne primere, denimo na tistega, ki se je odprl pri Tereziji Strle, ne glede na njena častitljiva leta ter spoštovanja vredno revolucionarno aktivnost. Slednje, navkljub nuji po spoštovanju zakonitosti, še posebej skeli ter zato toliko glasneje kliče po odgovornejšem in humanejšem obnašanju vseh, ki so dolžni na tak ali drugačen način – poklicani ali nepoklicani – reševati takšne zadeve.

UREDNIŠTVO TV-15

Odgovor

na članek »Podrli barako – strli življenje«, objavljen v tedniku TV-15, 23. 11. 1978

V časopisu TV-15 je novinar Tone Urbas dne 23. 11. 1978 objavil članek z naslovom »Podrli barako – strli življenje«. Ker je novinar na podlagi enostransko zbranih podatkov in brez poznavanja sodnih spisov podajal tudi pravno razlago dogodkov, moramo na članek odgovoriti, da bi javnost bila objektivno in resnično obveščena.

Terezija Strle je dejansko že pred vojno uživala parcelo v Gunceljah, kar ji je takrat dovolil lastnik Lenard Fridolin. Parcelo je uživala tudi po vojni in si je na njej postavila barako. Od leta 1972 dalje je za zemljišče plačevala tudi davke.

Po drugi strani pa je bivši lastnik parcele Lenard Fridolin že po tistem, ko je parcelo dovolil Strletovi uživati, zemljišče obremenjeval s hipotekami. V letu 1936 ga je zastavil za dve terjatvi, v letu 1938 za tretjo. Končno ga je dne 24. 10. 1940 prodal Margareti Vook, po njeni smrti pa ga je dne 29. 10. 1976 dedovala njena sorodnica Hedvika Starkel iz Ptuja. Ta je dne 7. 4. 1977 Strletovo tožila, naj ji izroči parcelo.

Zemljiška knjiga ne vsebuje podatkov, da sta Strletova in Lenard, kot se zatrjuje v članku, zemljo »uradno prepisala«. Ko je bila Strletova zaslišana v sodnem postopku, je sicer govorila o listini, ki sta jo sestavila z Lenardom, vendar je bila njena izpoved bistveno drugačna od trditve v članku.

»Zemljišče sem uporabljala že od leta 1924, ko sem ga dobila v najem od nekega Skvarče«, je izpovedala Strletova. »Okrog leta 1928 je zemljišče kupil Lenard zaradi izčrpanja zemlje. Ko sem pri njem začela delati v drevesnici, sva se dogovorila, da si je ta obdržal lastnino na zemlji, pri nekem advokatu na Miklošičevi cesti pa sva napisala papir, da imam jaz pravico postaviti si barako na tej zemlji, v kolikor pa bi parcelo rabil zase, mu pa moram to dovoliti. Nekako tretje leto po vojni je prišel davek na to parcelo na ime Margareta Vook, pa sem mislila, da je ona še eden starih lastnikov. Če pa bi bilo tako, da bi bila sedaj lastnica ta Margareta Vook, pa sem si mislila, da bo itak prišla do mene in kaj povedala.«

Strletova je v sodnem postopku torej sama povedala, da si je Lenard zadržal lastnino na zemlji, njej pa dovolil le uživanje parcele. Tudi to je povedala, da je kmalu po vojni zvedela za novo lastnico Margareto Vook. Dolgoletna nemotena posest in uživanje zemljišča pripelje do lastniške pravice le tedaj, če je ta posest dobroverna, kar pomeni, da mora biti posestnik prepričan, da je stvar njegova last. Strletova pa je ves čas vedela, da ni lastnik parcele. Tako parcele nikoli ni mogla priposestovati. Obstoječa zakonodaja ne pozna primera, da bi mogel nekdo pridobiti lastninsko pravico le zato, ker zemljo uživa in jo obdeluje.

Tudi davke za parcelo je Strletova plačevala šele od leta 1972 dalje, ne pa najmanj 20 let, kot neresnično zatrjuje članek. Citiramo dopis Davčne uprave SO Ljubljana Šiška št. 422-1888/77-5/25 z dne 6. 9. 1977: »Sporočamo, da je Strle Terezija plačevala davek za posestni list 367 k. o. Stanežiče in posestni list 610 k. o. Vižmarje od leta 1972 dalje. Lastnica zemljišč, vpisana v katasterskih knjigah je Margareta Vook. Strle Terezija je bila obdavčena za to zemljišče glede na to, da je to zemljo uživala.«

Ni znano, na kakšni podlagi novinar zatrjuje, da je Lenard zemljišče »verjetno nevede za katero parcelo sploh gre, prodal neki Margareti Vook«. Lenard je očitno vedel, kaj prodaja, saj je v pogodbi z Vookovo prodano zemljišče natančno opredeljeno, v letih pred prodajo (ta ni bila izvršena leta 1941, kot napačno trdi članek, temveč 24. 10. 1940) pa je isto zemljo kar trikrat obremenil s hipotekami.

Terezija Strle tudi po lastnih izpovedbah, izrečenih v sodnem postopku, nikoli ni imela pogodbe, »da je tisti košček zemlje res njen«. Pogodba ji je dovoljevala le uživanje zemljišča in prav nič več.

Bistvo sodnega pravnega postopka je v tem, da se obema strankama omogoči, da obrazložita svoja stališča in ponudita dokaze, da bi se tako ugotovila materialna resnica. Nato sodišče v skladu s pravnimi pra-

vili obstoječe zakonodaje izreče sodbo. Sodbo opre samo na dejstva in dokaze, ki so zbrani v zakonitem sodnem postopku. Zakonodajalec, ki je postopek predpisal, je pač upošteval načela pravnega reda in pravne varnosti. V sodnem postopku tako ne more biti »lukenj v plotu zakonov«. Pravdo po načelu enakopravnosti dobi tista stranka, ki je svoje trditve dokazala. Zakonitost pri sodnem odločanju je tako osnovno načelo, na katerem sloni pravna varnost vseh državljanov. Usodo Terezije Strle torej niso »krojile mrtve črke na papirju, ki jih zna nekdo bolje mešati«, kot zatrjuje članek, temveč le resnica, ki sledi iz uradnih podatkov zemljiške knjige in Davčne uprave, predvsem pa zelo jasnih njenih lastnih izjav, ki so bile pri presoji odločilne.

Po istih načelih je sodišče dolžno, da na predlog upravičene stranke prisilno izvrši pravnomočno sodno odločbo. Takšen predlog je Hedvika Starkel dala, sodišče je izvršbo dovolilo, sam postopek pa se je vlek sedem mesecev, kar je dolga doba, če se upošteva, da mora sodišče v izvršbi hitro postopati.

Izvršba je bila trikrat odložena, vendar iz drugih razlogov, kakor to navaja članek. Dne 18. 5. 1978 je bila izvršba odložena, ker je Izvršni svet SO Ljubljana Šiška predlagal, da bo sam posredoval, da se bo zadeva mirno uredila. Ker do tega ni prišlo, je bil razpisan drugi narok za dne 21. 6. 1978, na katerem je bil dosežen med prizadetimi sporazum, da bo Strletova do 1. 10. 1978 sama odstranila barako. Tedaj je bila navzoča tudi predstavica komisije za vloge in pritožbe Skupščine SR Slovenije. Dogovora se Strletova ni držala, zaradi česar je bila izvršba poskušana tretjič in končno četrtič dne 10. 10. 1978, ko je odstranitev barake bila opravljena.

Prav je, da se tudi o takih primerih razpravlja v javnosti. Načela novinarske etike pa zahtevajo od novinarja, da pred objavo članka zadevo celovito prouči. Neresnični podatki javnost zavajajo, neutemeljeno nakazujejo na samovoljo pri delu sodišč, pri tem pa povzročajo nepotrebno vznemirjenje in nerazpoloženje med ljudmi.

Podrobnosti o poteku sodnega postopka smo objavili v tedniku 7 D dne 23. 11. 1978 v odgovoru na članek »Podrta baraka Strletova mame«, ki je bil objavljen v istem tedniku dne 9. 11. 1978.

OKROŽNO SODIŠČE LJUBLJANA

OBČINSKO SODIŠČE II, LJUBLJANA

UPRAVA JAVNE VARNOSTI LJUBLJANA

Datum: 27. 11. 1978

UREDNIŠTVO TV-15
LJUBLJANA, Miklošičeva 28

Vzadnji številki TV-15 z dne 23. novembra 1978 je v članku »Kadar spregovorijo paragrafi in zataji srce: Podrli barako – strli življenje«, pisec članka Tone URBAS neresnično prikazal vlogo milice, ko je napisal: »Četrtič pa je prišel s skupino delavcev sam lastnik parcele s tremi miličniki.«

Da sodeluje milica pri izvršbah pri Tereziji STRLE in Ljubi MRHAR, je zahtevalo občinsko sodišče II v Ljubljani.

To je razvidno iz uradnih dopisov sodišča Oddelku milice Šentvid št. 2 I 258/78-11, z dne 15. 5. 1978, št. 2 I 258/78-18 z dne 8. 6. 1978 in št. 2 I 258/78-27 z dne 29. 9. 1978.

Na podlagi teh zahtevkov sta bila dva miličnika Oddelka milice Šentvid v bližini kraja izvršbe. Pri izvršbi miličnika nista sodelovala.

V izvršilnih postopkih pravosodnih organov je milica, po zakonu dolžna zagotoviti varnost navzočim osebam (strankam v izvršbi in izvršilnim organom) oz. zagotoviti nemoteno delo izvršilnemu organu.

V tej izvršbi, kot je poročal Oddelek milice Šentvid, ni prišlo do ogrožanja varnosti navzočih oseb ali oviranja dela izvršilnega organa. Zato ni bila potrebna intervencija milice.

O požaru, češ da je »nekdo v soboto, 4. novembra sredi dneva, poizkušal zažgati ostanke nekdanje barake Strletove mame« je povzročitelj znan. Ni šlo za požar, ampak za kurjenje ognja na sporni parceli v Gunceljah. Ni bilo materialne škode, pa tudi kazenska, oziroma druga odgovornost ni podana. O tem ima uradni zaznamek oddelek milice Šentvid.

NAČELNIK UPRAVE
Miloš Mitić

Četrta seja predsedstva RO ZZB NOV Slovenije

Družbeni plan za leto 1979 in obravnavava dveh predlogov zakonov

V sredo, 22. novembra 1978 je bila sklicana seja predsedstva Republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, na katerih so obravnavali nekaj pomembnih tem, kakor na primer osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1976-1980 v letu 1979 s temeljnimi razvojnimi nalogami v letu 1979 in opredelitvijo njihovih nosilcev.

K točki dnevnega reda, v kateri so obravnavali osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana SR Slovenije 1976-1980 v letu 1979 s temeljnimi razvojnimi nalogami v letu 1979 in opredelitvijo njihovih nosilcev, je podal uvodno besedo Tone Bole, član predsedstva SR Slovenije. Poudaril je, da bo tudi razprava v ZZB NOV koristno prispevala k oblikovanju sklepne resolucije o razvoju in izvajanju družbenega plana v letu 1979. Letošnje leto je izzvenelo v znamenju kongresov in kongresnih dokumentov, ki opredeljujejo naše družbene cilje in naloge. Leto 1979 pa bo zadnje leto pred iztekom izvajanja družbenega plana 1976-1980 v katerem bo treba pregledati in preveriti dotlej izvršene naloge, ki so bile s planom načrtane, pa tudi tiste, ki niso bile izvršene. Bole je pri tem opozoril na mednarodna gospodarska gibanja in opozoril na vplive le teh na naše gospodarskoekonomsko uspehe oziroma neuspehe. Cilji, h katerim mora biti usmerjeno naše družbenoekonomsko načrtovanje morajo težiti k dinamičnemu razvoju gospodarstva v stabilnih pogojih. Dosedanje gospodarjenje nekaj zadnjih let pa predvsem zadovoljuje pogoj dinamičnega razvoja, v premajhni meri pa tudi stabilne pogoje, je dejal tovariš Bole. V prihodnjem letu bo potrebno prav temu slednjemu pogoju posvetiti več pozornosti. Delitvena razmerja bo potrebno postaviti v realne okvire ter varčneje trošiti sredstva, kar velja za skupno porabo, splošno in tudi osebno porabo.

Tovariš Bole je še opozoril, da še vedno ni vzpostavljeno potrebno ravnotežje med uvozom in izvozom ter, da bo potrebno storiti kar največ mogoče

za izboljšano strukturo izvoza, ki bi slonela na blagovni menjavi. Položaj na tem področju gospodarjenja se lahko izboljša le, če bomo krepili izvoz ter uvažali resnično le tisto, kar potrebujemo.

Kar zadeva tržišče, cene in s tem v zvezi - inflacija, je edina pravilna usmeritev k uravnoveženosti ponudbe in povpraševanja. Ta uravnoveženost pa je v veliki meri odvisna od cen energije (vseh vrst) in komunalnih storitev.

Tovariš Tone Bole je govoril tudi o vprašanih surovin, o potrebi po razširjeni reprodukciji, vprašanih udeležbe pri financiranju (vlaganju) v gospodarstvu in emisijski politiki ter še nekaterih vprašanih, ki so pomembni činitelji v našem gospodarskoekonomskem sistemu.

Razprava, ki je sledila je bila izredno živahna in je v polni meri potrdila, da so borci še kako kreativni in angažirani tudi, ko gre za splošna družbeno vprašanja in ne le, kadar gre za ožja vprašanja, ki zadevajo samo organizacijo ZZB NOV.

Pomembno v razpravi je bilo to, da so borci takoj na osnovi izvajanja tovariša Boleta začeli razmišljati o tem, kako bi v okviru ZZB NOV lahko gospodarili še varčneje ter, kako bi še smotrnejše lahko koristili sredstva, ki so jim na razpolago (kar velja zlasti za zvezna sredstva). Ob tem so bili razpravljavci mnenja, da bi nikakor ne smeli širiti dimenzij bremenitve zveznega proračuna z dodatno borčevsko problematiko. Bili so tudi mnenja, da je osnutek resolucije o politiki in izvajanju družbenega plana za SR Slovenije (1976-1980) za prihodnje leto preveč splošen in premalo konkreten. Moral bi v večji meri upoštevati specifičnosti slovenskega gospodarstva ter opredeliti odgovornosti za izvajanje (oziroma neizvajanje) posameznih nalog. Borci so se v razpravi dogovorili, da bodo dopolnjena stališča Predsedstva RO ZZB NOV Slovenije k osnutku resolucije o politiki izvajanja družbenega plana Slovenije za obdobje 1976-1980 za 1979. leto posredovali RK SZDL, izvršnemu svetu Slovenije, zavodu za plan SR Slovenije, skupščinskimi od-

borom, zboru združenega dela in občinskimi odbori ZZB NOV.

Spremembe in dopolnitve zakonov

Pri obravnavi obeh predlogov zakonov z osnutki so bili borci enotnega mnenja, da podpirajo njihovo usmeritev, da pa so nekatere podrobnosti vendarle potrebne popravkov. Tako so se vsi strinjali, da delavec, ki izpolni pogoje za upokojeitev ne more več redno ostati v delovnem razmerju in hkrati prejemati pokojnino. Bili pa so hkrati tudi mnenja, da bi dodatno zaposlovanje upokojeencev ne smelo biti še ponovno obdavčeno, saj pomeni v številnih primerih tak vir dohodka upokojeencem zagotovilo za izboljšanje nizkega pokojninskega prejemka. Tako dodatno (pogodbeno) delo upokojeencev pa tudi ne bi smelo biti »dražje« od dodatnega dela delavcev, ki še združujejo delo v rednem delovnem razmerju. Borci so opozorili na nekatere resne posledice, ki bi jih borcem z nizkimi pokojninami nekatere od predvidenih sprememb v novelih zakonov povzročile, poleg tega pa naglasili, da naša družba še ni tako bogata, da bi lahko pogrešala delo številnih strokovnjakov, četudi so upokojeenci.

Programska izhodišča za volitve delegatov v konferenco SZDL

Člani predsedstva RO ZZB NOV so bili ob tej točki mnenja, da je treba podpreti vsebinsko usmeritev priprav za volitve delegatov v konferenco SZDL, ki bodo zaključene v jeseni prihodnjega leta. Menili so tudi, da se predvolilna aktivnost v SZDL nikakor ne bi smela omejiti na delo v zvezi s pripravami na volitve, ampak mora sproti obravnavati tudi tekoče naloge ob katerih se lahko razvija in krepi kot enotna fronta vseh subjektivnih sil.

Med razpravo, ki je pokazala, da marsikje v socialistični zvezi še ne delajo tako kot bi morali, so ugotavljali tudi to, da so borci zvečine v vrstah SZDL dobro aktivni ter marsikje gonilna sila.

Borci so se zavzemali za še učinkovitejše vključevanje v SZDL, da bi tako čim učinkovitejše sodelovali pri obravnavanju in reševanju pomembnih vprašanj našega vsakdanjega razvoja na družbenoekonomskem in političnem področju. Pri tem so tudi naglasili, da bo potrebno k delu pritegniti več mladih ljudi. Dogovorili so se tudi, da bo predvidoma v decembru tega leta organiziran posvet s predsedniki občinskih združenj borcev, na katerem bo srednja tema prav delovanje skupne fronte socialističnih sil in ZZB v njej.

Kot poslednjo točko dnevnega reda so na predsedstvu RO ZZB NOV obravnavali predlog programov RTV Ljubljana za leto 1979. Iz razprave je bilo razbrati, da se borci zavzemajo za boljše kakovost programov četudi na račun kvantitete. Zavzemajo pa se tudi za različne oblike negovanja revolucionarnih tradicij s sodobnimi pristopi ter na način, ki bo mlajšim generacijam blizu. Nekateri člani predsedstva so predlagali nove oddaje na tem področju, slišati pa je bilo tudi mnenja, da v svetlih RTV (ki jih je precejšnje število) ni zastopanih (razen enega) predstavnikov ZZB NOV. Še zlasti zanimiv se je zdel predlog, naj bi v kasetni produkciji RTV posneli pripovedi in spomine borcev na magnetofonske trakove, ki bi tako lahko trajno ohranili prekatere podrobnosti iz NOB v živi besedi mladim rodovom.

Nekaj pripomb je bilo namenjenih še spremljanju javnih manifestacij ZZB NOV češ, da so včasih prenosili v primerjavi z zabavnimi programi preiskromno realizirani. Navsezadnje pa so se borci zavzemali za realno in objektivno poročanje in ne »alarmantno«, kakor se včasih nepotrebno dogaja, zraven pa se tudi ne bi smelo dogajati, da bi o nekaterih novicah izvedeli prej iz tujih virov obveščanja kot iz domačih.

Tokratna seja predsedstva ZZB NOV Slovenije je ponovno potrdila, da se borci usmerjajo z vso prizadevnostjo k obravnavanju in reševanju vprašanj, pomembnih za širšo družbo in ne le za probleme v zvezi s svojo organizacijo.

B. Ž. J.

Razširjena skupščina počitniškega doma v Banjolah

Po posvetu, ki sta ga na pobudo mestnega odbora ZZB NOV Ljubljane 26. oktobra sklicala predsednik ljubljanske mestne skupščine Marjan Rožič in predsednik mestne konference SZDL Vlado Beznik, je bila 27. novembra sklicana razširjena skupščina banjolske počitniške skupnosti. Tako so na tej skupščini prvič sodelovali poleg predstavnikov občinskih odborov ZZB NOV tudi delegati delovnih skupnosti skupščin občin.

Zbrani so se strinjali z razširitvijo skupščine ter bili edini, da bo temu primerno potrebno popraviti, oziroma dopolniti obstoječe samoupravne akte. Vsi so bili za to, da se pristopi k nadaljnji izgradnji banjolskega kompleksa, pri tem pa so nekatere vprašanja še precizirali. Tako naj bi za obnovo kuhinje in restavracije vsa potrebna sredstva zagotovile občine še iz letošnjega proračuna do 15. tega meseca, do 30. januarja prihodnjega leta naj bi občine sporočile, koliko sob v novonacrtovanih objektih bodo kupile in do 15. aprila naj bi bila zagotovljena vsa sredstva za nadaljnjo gradnjo. Kaže, da s sredstvi, ki jih je potrebno v teh dneh zagotoviti, ne bo posebnih težav, kar pa zadeva ostali del gradnje, bodo občine lahko zagotavljale sredstva bodisi iz svojih proračunov, bodisi z najemanjem bančnih posojil.

Skupščina banjolske skupnosti šteje tako po novem z delegati delovnih skupnosti skupščin občin 42 članov (prej le 21 predstavnikov občinskih odborov ZZB NOV), prav tako pa se je razširil tudi svet počitniške skupnosti Banjole - na 9 članov.

Pričakovati je, da bo okrepljeni najvišji organ upravljanja borčevskega počitniškega doma v Banjolah s še večjim uspehom kot doslej reševal svoje naloge ter da bodo dograjene in obnovljene Banjole zrasle v predvidenih rokih, s čimer se bo poslovanje in počitnikovanje v Banjolah iz sezonekega spremenilo v celoletno.

B. Ž.-J.

O priznavalninah

V torek, 21. novembra se je sestala komisija za socialna in zdravstvena vprašanja borcev NOV pri RO ZZB NOV Slovenije ter obravnavala Osnutek sprememb in dopolnitev družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za podeljevanje priznavalnine udeležencem narodnoosvobodilne vojne in drugih vojn, katere urejajo občinske skupščine s svojimi predpisi.

Člani komisije so skrbno preštudirali osnutek in k posameznim členom posredovali komiteju za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov svoje pripombe oziroma predloge. Le-ti bodo upoštevani pri izdelavi dokončnega predloga sprememb in dopolnitev družbenega dogovora o priznavalninah.

B. Ž.-J.

Domicil kurirjem postaje TV 15

V počastitev dneva republike in njene 35. obletnice, so na slavnostni seji občinske skupščine Ormož in na pobudo občinskega odbora ZB NOV Ormož podelili domicil kurirjem postaje TV-15.

Mirko Novak predsednik SO Ormož je med drugim poudaril, da je bila kurirska postaja TV-15 – ustanovljena julija 1944 na območju Koga – kot rezultat vse večjega organiziranega odpora proti okupatorju, z nalogo povezovati ljutomersko in širše področje s partijskim in političnim vodstvom Štajerske. Čeprav so kurirji delovali na zelo izpostavljenem in še na neprikladnem terenu, so do osvoboditve redno vzdrževali zvezo s kurirskima postajama TV-15a (področje Strigove) in s TV-14 (področje Ptujkega polja) ter s političnimi aktivisti Ljutomera. Poleg tega so kurirji s svojo navzočnostjo na terenu odigrali pomembno politično vlogo glede obveščanja naših ljudi za dokončno združitev v borbi proti okupatorju. Kurirji te postaje so razen tega, bodisi sami ali pa v sodelovanju z drugimi borci, izvršili pet akcij, ki so povzročile pri tamkajšnjih nemških enotah na tem področju pravcati preplah, pri ljudeh pa vzbujale moralno zadoščenje in vero v dokončno zmago.

S podelitvijo domicila ni le izraženo najširše priznanje in zahvala kurirjem, njihovem vodstvenemu kadru in sodelavcem postaje TV-15, ampak je to tudi ena izmed zelo izvirnih oblik prenašanja revolucionarnih izkušenj in pomemben prispevek k ohranjanju revolucionarnih tradicij k nenehnemu podružbljanju revolucije in njenih izročil.

V imenu odbora IV. brigade VDV partizanskih kurirjev NOV Slovenije in postaje TV-15 se je zahvalil Albin Barle-Zoran, nekdanji politkomisar druge ptujske linije, poudarjajoč, da tako pristrskega sprejema kot so ga bili deležni sedaj, so ga bili vajeni tudi med vojno pri teh ljudeh. Kurirji, ki so tukaj delovali, ne bodo nikoli pozabili domoljubja in hrabrosti številnih ljudi, ki so med NOB nesebično dajali zavetje in storili vse ter tako omogočili, da se je NOG na tem predelu Slovenije tako uspešno razvijalo. S te postaje TV-15 je padlo pet kurirjev in štirje njihovi neposredni zaupniki s terena.

Na svečanosti so podelili najvišja priznanja občine, občinske plakete. Prejeli so jih: Marička Polak, Zlatko Kovačič, Rudi Peršak, in Gasilsko društvo, vsi iz Ormoža, Marjeta Petek iz Cvetkovcev, Stanko Najžer iz Godeninec in Janko Kukol iz Ormoža.

Na podelitev domicila in sploh na praznovanje so se v občini Ormož pripravljali dalj časa. V priprave so se vključili družbenopolitični delavci, kurirji in krajanji ter njihovih osem krajevnih skupnosti in osem osnovnih šol. Ob tej priložnosti so otroci tamkajšnjih osnovnih šol napisali več kot dvesto sestavkov o kurirjih in sploh o dogajanju iz NOB v tem predelu Štajerske. Nekaj njihovih prispevkov, ki so pisani s preprosto besedo in resnično doživeto, so zbrali in jih izdali v obliki glasila »NOB V SRCIH MED ŠANTOVCEM IN SEJANC«. Kot založnik glasila je občinski odbor ZZB NOV Ormož, natisnili pa so ga v Ptujski tiskarni v 1000-ih izvodih.

Učenci osnovnih šol, ki so izvajali prisrčen kulturni program, so tudi pripravili razstavo likovnih del ter festival partizanskih pesmi. To je le del zelo bogate aktivnosti pionirskih odredov in učiteljev tamkajšnjih šol pri ohranjanju in prenašanju tradicij NOB.

Ustvarjeno povezanost med preživeli kurirji, družbenopolitičnimi delavci in krajanji občine Ormož, bodo še bolj poglobljali ob obujanju težkih dni in ko se bodo s skupnimi močmi veselili doseženih novih uspehov.

Drago Miklavc

35. letnica ustanovitve tretje prekomorske udarne brigade NOV Jugoslavije

Bila je udarna

V počastitev 35-letnice ustanovitve tretje prekomorske udarne brigade bo 9. decembra 1978 v Ilirski Bistrici partizansko srečanje nekdanjih borcev brigade in svojcev padlih in umrlih borcev ter borcev prekomorcev iz občine Ilirska Bistrica.

Srečanje borcev tretje prekomorske brigade v Ilirski Bistrici organizirajo tudi v počastitev 35-letnice priključitve Slovenskega primorja, Istre, Reke, Zadra, Cre-

skih Slovencev in istrskih Hrvatov, se je na ta način vrnilo v domovino, bodisi v sklopu petih pehotnih prekomorskih brigad, dveh tankovskih brigad, artilerijske brigade, brigade in polka letalcev, avtopolka, številnih samostojnih artilerijskih divizionov in bataljonov, ali pa v sklopu drugih enot NOVJ, ki so se takrat v južni Italiji, severni Afriki in južni Franciji ter Angliji ali pa v Dalmaciji formirale izključno ali v veliki meri iz prekomorcev.

nju in številnih manevrih je brigada v začetku marca 1944 odšla na otok Vis. Številčno je bila zelo močna, saj je ob odhodu iz Italije štela vsaka četa 102 borca, cela brigada pa 1880 ljudi.

Prvi bataljon je bil sestavljen iz več narodnosti: v 1. četi so bili Slovenci, v 2. in 3. četi Črnogorci, v 4. četi pa poleg Slovencev še istrski Hrvati. V 2. in 3. bataljonu so bili samo Slovenci, v 4. bataljonu pa spet v 1. četi istrski Hrvati, v 2. in 4. četi

Korčule in polotoka Pelješca. Večje borbe je imela brigada v neposredni bližini Splita, predvsem vzdolž obale od Splita proti Trogiru. V Split in Šibenik je vkoral tudi 1. bataljon 3. prekomorske brigade. Borci brigade so se posebno izkazali v boju pri Konjevratih, ko so skupaj z drugimi enotami NOVJ uničili nemško posadko, ki se je umikala iz Šibenika proti Kninu. Nato je sledila velika borba za Knin, ki je trajala nad trideset dni. Dejstvo, da je iz brigade bilo izločenih 400 borcev, priča o srditosti bojev. Sledile so borbe za osvoboditev Hercegovine in Mostarja, nato ponovno dolg marš proti morju in izkrčevanje pri Biogradu na Moru ter pohod prek Velebita v Liko. Nato borbe za osvoboditev Lapca, Bihača, Gospića, Hrvatskega Primorja in prihod na staro jugoslovansko-italijansko mejo. Tu je brigada v sklopu tržaške operacije dobila zaradi svoje sestave posebno nalogo (takrat je štela 2300 ljudi), ki ji jo je zupal štab 4. armade: prebila naj bi se namreč sovražniku v zaledje ter delovala v smeri proti Trstu. Borci brigade so nekaj dni vodili neizprosne borbe okrog Klane, Ilirske Bistrice, Šapjan, Rupe in Lipe. Vest o kapitulaciji Nemčije so prejeli v Trzinu na reki Soči.

Skozi brigadne enote je šlo 4300 borcev, od katerih je bilo nad tri četrtine primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov (predvsem letnikov 1924, 1925 in 1926). 1461 borcev je bilo ranjenih, od tega je dalo svoja življenja 836 borcev. Brigada je prehodila 4300 km dolgo borbeno pot v domovini in 1800 km v Italiji, tako da šteje skupna borbeno pot brigade 6100 km. Brigada je bila odlikovana z redom narodne osvoboditve, redom zaslug za narod z zlatim vencem in redom bratstva in enotnosti z zlatim vencem.

Za izkazano hrabrost v borbi pa je septembra 1944 dobila naziv udarna. Pohvale pa je dobila od štaba 26. dalmatinske udarne divizije, od štaba 8. dalmatinskega udarnega korpusa, od štaba 4. jugoslovanske armade in od Vrhovnega komandanta JA tov. Tita.

Albert Klun

Borci 3. prekomorske brigade v kninski bitki (novembra 1944)

sa, Lošinja, Lastova in Palagruže k SR Sloveniji in SR Hrvatski v sklopu nove Jugoslavije ter v počastitev 35-letnice ustanovitve baze NOVJ, 1., 2. in 3. prekomorske brigade ter drugih prekomorskih enot. V zgodnji jeseni leta 1943 se je v taborišču Carbonara blizu Barija formirala 1. prekomorska brigada NOV Jugoslavije, iz katere se je kmalu nato izločila 2. prekomorska brigada.

To je bil izredno pomemben dogodek, svojevrstna zmaga vztrajnih in zavednih borcev in aktivistov, ki so priborili Jugoslovanom možnost, da so se posebej na ozemlju, ki je bilo pod kontrolo Anglo-Amerikancev, svobodno opredeljevali za NOB, se vojaško organizirali in opremljeni vračali v domovino ter se vključevali v partizanske enote v Jugoslaviji. Pri tem moramo ugotoviti, da so se Jugoslovani te možnosti stoodstotno posluževali, kajti le redki so bili posamezniki, ki so v tistih težkih dneh preizkušeni obrnili hrbet lastnemu narodu. Nad 35.000 borcev, od tega kar 27.000 primor-

Po odhodu 1. in 2. prekomorske brigade iz Gravine (od 25. novembra do 7. decembra 1943) je tam ostal le majhen partijsko-politični aktiv, ki je imel nalogo zbirati nove borce za prekomorske brigade. Po vseh velikih mestih v južni Italiji so bili razposlani delagati, ki so tam stalno delovali in razvijali propagandno aktivnost. Partizansko taborišče Gravina je prav tako poslalo svojo delagacijo v severno Afriko, na Sicilijo in na Sardinijo, da bi seznanili primorske Slovence in istrske Hrvate s stanjem v domovini. Novi ljudje, ki so dotekali zadnje dni novembra in prve dni decembra 1943 v Gravino (to je bil rezultat dejavnosti naših delegacij na Siciliji in še zlasti v Kalabriji) so bili razvrščeni po četah in bataljonih v novo nastali prekomorski brigadi, ki je pozneje, dne 7. decembra 1943, dobila ime 3. prekomorska brigada. Že konec decembra je bilo vanjo vključenih 1100 borcev, ki so se vsak dan urili v vojaških veščinah in sodelovali v kulturnem in političnem življenju taborišča.

Po trimesečnem urje-

Slovenci, v 3. četi spet istrski Hrvati in Dalmatinci. V brigadi je bila skupina 150 Italijanov-prostovoljcev, ki se je prišla borit v Jugoslavijo. Iz te skupine in še nekaterih borcev-Italijanov je bil na otoku Visu ustanovljen italijanski bataljon »Antonio Gramsci«, ki je bil vključen v 1. dalmatinsko proletarsko brigado.

Tretja prekomorska brigada je bila takoj po izkrcaju vključena v obrambo otoka Visa. Branila je vzhodni del otoka. Ko je v začetku junija 1944 na otok Vis prišel tov. Tito s člani CK KPJ in NKOJ, je bil otok Vis že utrjen, vsak meter obale pa pod nadzorstvom enot 26. dalmatinske udarne divizije in drugih enot NOVJ. Pred splošno jesensko ofenzivo so se posamezne enote brigade udeležile po nekaj dni trajajočih samostojnih akcijah (Brač, Korčula, Palagruža itd.). Ob napadu na VS maja 1944 je cela brigada (brez 3. bataljona) sodelovala v akciji 26. dalmatinske udarne divizije na otoku Braču, nato pa septembra sodelovala pri osvobajanju otoka

Na izkušnjah pariške komune in Leninovih sovjetov smo že med vojno ustvarili novo Jugoslavijo kot državo narodnoosvobodilnih odborov. Vstaja je bila naznailo, Bihać prelomnica in Jajce – zmaga. Vse bistveno, na čemur desetletja gradimo jugoslovansko socialistično samoupravno družbo, je bilo ustvarjeno takrat.

Avnojska noč, predposlednja v novembru leta 1943, noč zasedanja edinega parlamenta v zaslužni Evropi – v času, ko so bile sovjetske armade daleč od mej SSSR, na kijevski fronti, in ko so anglo-ameriške potrebovale še več kot pol leta, da so zmogle odpreti drugo fronto, je postala zgodovinska. Kakor revolucionarne skupščine, znane iz zgodovine velikih revolucij, je imel tudi parlament v Jajcu, protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije, organiziran po delegatskem načelu, z delegati iz vse Jugoslavije (le Makedonci zaradi oddaljenosti in nevarne poti na zasedanje niso prišli), bolj od predhodnega, bihaškega zasedanja, lastnost skupščine jugoslovanske federacije.

Ustavne odločitve Jajca so, pri vsej zapletenosti in protislovnosti notranje-političnega in mednarodnega položaja odnosov tega časa, izraz vizionarnosti našega vrhovnega komandanta, generalnega sekretarja partije, ki je prav v Jajcu potegnil odločilno potezo za mednarodno priznanje revolucionarne zamenjave oblasti, za priznanje države narodnoosvobodilnih odborov.

»Druže Tito, naš maršale, mase su te izabrale«

Dobro se še spominjam tovariša Tita iz tistih dni. Tri mesece pred zasedanjem Avnoja (tri mesece pred tem, ko se je partizansko Jajce prebudilo s pesmijo: »Druže Tito, naš maršale, mase su te izabrale«), sem ga pričakal ob potoku Kravnjak, v gozdu osrednje Bosne. Od najinega zadnjega srečanja v začetku februarja leta 1943, ni imel počitka. Vračal se je s Sutjeske. Ovalni obraz je splahnel, oči so bile večje, v lici in čelo so se zarezale gube, dve dolgi brazdi sta se spuščali mimo lepo oblikovanih ust in padali preko brade vse do vratu. Obraz vizionarja je bil kot zemljevid, na katerem si lahko razbral vse: trud iskanje izhoda iz neverjetno težavnega položaja na Neretvi in bdenje nad ešaloni ranjencev, strahovito utrudljiva pot preko zmurnjenega Prenja in moč, s katero so udarili na četniško glavnino, prodor preko Drine na Fočo, vse smrti Pivske planine, Durmitorja, Vučeva, Sutjeske in Zelenogore. Vendar je bilo v teh očeh, ki so tako modro in

Kosta Nadj, predsednik zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije

Republika združenega dela

pronikljivo sevale, čeprav zelo zelo utrujenih, slutiti, da komandant vodi izhod in čeprav je bila na tem obrazu žalost, grenkoba in trpljenje, je bilo na njem še več odločnosti. Bil je starejši od sebe, a glas zvonek. Prisrčno me je pozdravil.

In takrat je rekel, kar je pozneje ponovil:

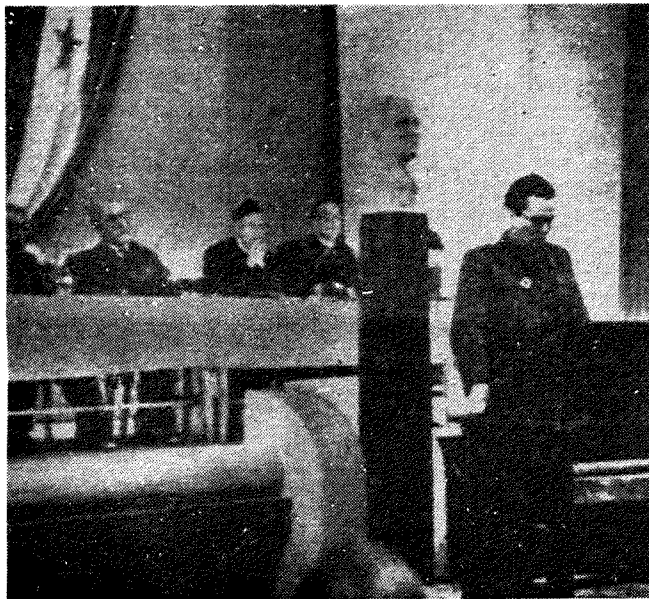
»Naši generaciji je zgo-

hove državne skupnosti in družbe na novih temeljih.

Jajce je pravzaprav zmaga socialistične revolucije. Mi smo takrat lahko rekli, kot Vladimir Uljanov 7. novembra 1917: »Revolucija je izvršena!« Že takrat smo vedeli, da revolucionarno spreminjanje nima meje: da vedno obstaja boljše in

naprednejše, svobodnejše in človečnejše. Tudi smo vedeli, in to spoznanje nenehno vpletamo v svoje akcijske programe, da uresničeno v revoluciji, tiste temeljne revolucionarne pridobitve, lahko ohranimo le, če jih nenehno razvijamo in bogatimo s še vrednejšim, s še večjimi revolucionarnimi dosežki.

Nekje med Oštreljem in Bihaćem, jeseni leta 1942 je bilo, takrat ko sem poročal o osvoboditvi Bihaća, ki je bil pripravljen sprejeti udeležence prvega resničnega ljudskega parlamenta, je tovariš Tito rekel: »Kot nimata konca gibanje in razvoj družbe, tako ga nima tudi revolucionarni boj.« Ob drugi priložnosti je to mi-

Ko je na drugem zasedanju govoril o zgodovinskem pomenu AVNOJ, je Tito med drugim rekel: »**POLOŽENI SO TEMELJI, NA KATERIH GRADIMO NOVO, PRAVIČNEJŠO UREDITEV V DEŽELAH JUGOSLAVIJE, POLOŽENI SO TEMELJI, NA KATERIH SE URESNIČUJETA RESNIČNO BRATSTVO IN ENAKOPRAVNOST VSEH NARODOV JUGOSLAVIJE, TEMELJI PRAVE, RESNIČNO DEMOKRATIČNE LJUDSKE OBLASTI.**«

Zdaj slavimo. Vendar naše proslave niso žalostna spominjanja na minulo mladost – ker se ta mladost nenehno obnavlja. In naša misel ni slavnostno zrahljana, niti ni omejena samo na spomine. Revolucija terja v vsakem obdobju svojega razvoja polno angažiranje. Revolucionarna borba je v polnem zamahu, samo pogoji in odnosi so se – glede na čas, v katerem smo nastajali – spremenili. Osnove graditve se niso bistveno spremenile. Takrat, ko smo bili šele pred prvimi koraki za »skok iz carstva nujnosti v carstvo svobode«, odpirajoč svojim narodom »prehod iz predzgodovine v zgodovino«, in zdaj – ko so ustvarjeni osnovni pogoji, da delovni ljudje gospodarijo s celoto družbenih gibanj, da delavski razred resnično postane vladajoča ekonomska in politična sila družbe, ko vse funkcije upravljanja v družbi prevzemajo neposredni ustvarjalci materialnih in kulturnih dobrin (Marksova vizija »republike združenega dela«) – se razkriva neizogibanost akcije organiziranih sil napredka; samo takšna akcija omogoča, da se v najraznovrstnejših oblikah izrazi revolucionarno ustvarjanje in organiziranost in samoiniciativa množic.

V takšnem boju se je rojevala država narodnoosvobodilnih odborov

Tisti, katerih okrvavljeni obrazi na fotografijah so nekoč krasili policijske pisarne, ki so dozorevali v štrajkih in demonstracijah, se šolali v kazniških revolucionarnih univerzah, ta prva generacija Titovih revolucionarjev, pri katerih je čisto navdušenje nadomestilo znanje in izkušnje, ki so bili prepovedani kot organizacija in kot ljudje, so lahko, – čeprav vstopajoč v najneenakopravnejšo vojno, v borbo, težjo od katerekoli prej – vstajo spremnili v zmago zato, ker so na osnovi komunističnega programa in z jasno podobo prihodnosti, v boj množično vključili vse sloje družbe, delavske razrede in kmečko prebivalstvo, vseh naših narodov in narodnosti, ki so se pozivili partije odvažati vedoč, da borba ni omejena samo na osvoboditev dežele izpod okupatorja, marveč da je to hkrati boj za:

- globoke socialne preobrazbe, s katerimi se staro za vedno odstranja
- za pravico vsakega naroda do samoopredelitve
- za popolne nacionalne svobode in enakopravnost.

V takšnem boju se je rojevala država narodnoosvobodilnih odborov, tako je rojena ta edinstvena federacija neodvisne neuvrščenosti: republika združenega dela.

Čestitka Koste Nadj tovarišu Titu

Ob dnevu republike je predsednik zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije general armade Kosta Nadj poslal tovarišu Titu naslednjo čestitko:

»Dragi tovariš Tito, borci narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije, ponosni in srečni, ker so v tvoji vrsti izvršili zmagoslavni pohod v narodnoosvobodilnem boju, in ker so, skupaj z mladimi generacijami, vztrajni graditelji najhumanejših družbenih odnosov v socialistični samoupravni družbi, ti čestitajo ob 29. novembru – rojstnem dnevu države narodnoosvobodilnih odborov, iz katere se je razvila močna, neodvisna in neuvrščena federacija bratstva in enotnosti združenih narodov in narodnosti, republika združenega dela.

Izvršujoč, vestno in odgovorno, naloge in sporočila, ki si jih nakazal na osmem kongresu Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije, bomo tudi vnaprej, tovariš Tito, korakali v nove zmage, povezani v močni fronti organiziranih socialističnih sil na čelu z zvezo komunistov: storili bomo vse za nenehno širjenje obzorij ljudskih svobod in napredka, za utrjevanje odločujoče vloge in uresničevanje zgodovinskega poslanstva delavskega razreda.

sel pojasnil takole: »Revolucija se najbolje brani, če razvijamo njeno razredno, demokratsko, ljudsko bistvo!«

... ker se ta mladost nenehno obnavlja

Zmagali smo in kar je najpomembnejše, zmagali smo izvršujoč program avantgarde delavskega razreda. Pojem zmage pa nosi v sebi vrsto obveznosti. Vse tiste generacije, ki so se vključile v socialistično ustvarjanje, prav z razvijanjem revolucije prevzemajo del obveznosti te zmage. Izredno je tudi pomembno, da imajo lastnosti naše mladosti – visoko moralo in pripravljenost na samoodpovedovanje in žrtve, iskreno tovarništvo in vzajemno zaupanje, visoko stopnjo idejnosti, popolno spoznanje o veličini idealov in ciljev, za katere se bori – tudi generacije, ki naprej razvijajo revolucijo. Veličina njihove borbe ni nič manj pomembna od naše: skupna je.

POD REFLEKTORJEM POD REFLEKTORJEM POD REFLEKTORJEM

Piše: Franček Bohanec

Slovenske noči in dnevi

Kaj lahko najdem okvir za takšna literarna razmišljanja, a ob zapisovanju vtisov o dveh zajetnih knjigah **Bena Zupančiča Noč in dan** (1977) sem si z njim najbolj belil glavo. Tako blizu nam je vsak dan Beno Zupančič, da bi za uvod napisal, kar so že pred mano, kako sva v jutranjih urah gostobesedno pletla o literaturi. K takšni domačnosti nas napeljuje še to, da tu, kar na približno tisoč straneh, zopet srečamo za Zupančiča pogostno tematiko NOB, gledano z zornega kota mladostnikovega dozorevanja. Nočem takšnega uvoda. In kakšen bodi torej okvir? Šlo bo tudi brez njega.

Beno Zupančič si je zamislil svoj novi roman kot široko romanopisno platno resničnosti, kakršna se je javljala nad ljubljanskim obzorjem od 1941 do 1945 s hitro menjavo razpoloženj, mračnih dnevo in črnih noči, z mavrico preprostih in zapletenih ljudi tega mestnega klobčiča pod tujo zasedbo, s širokim spektrom predvsem političnih razlikosti, ki so usodno posegala v življenja meščanov. Takšna širina snovi pa zahteva ob velikem znanju še prepričljivo umetniško moč pisatelja, da se ta širina snovi ne sprevrže v navadno opisno stvaritev. Poleg tega se Beno Zupančič ni zadovoljil zgolj z mestnimi dogodki, temveč jih je vezal na širši krajevni prostor. Tako nam poleg drugega ponuja kup zgodovinskih razglednic: spomine na prvo svetovno vojno, na socialno demokracijo z Zaloško cesto, na šolsko učenost brez življenjske soli, na scene ob razsulu kraljevine Jugoslavije, na zasedbo domovine, na prve požige in bitke (Dražgoše), na usmrtitve, zapore, internacije (Gonars), na propad belogardizma (Turjak), na ljubljansko ilegalno, na morilske in izdajalske akcije črnorokcev in podobne svojati, na osvoboditev mesta itd. Snovi torej več kot preveč.

Kako si je pisatelj pomagal, da je obvladal vso to grmado snovi? Beno Zupančič se je najprej odločil, da bo osrednja vez romana motiv dozorevanja mladeniča Jošta (v prvi knjigi) in njegova politična vajenska leta v vojaški suknji in ilegalni potlačeniosti (druga knjiga). Tako je Jošt nosilec zgodovinske nalepljenke, svoje intimne prebuje in prve moške zrelosti.

Pisatelj je torej izkoristil prednosti, ki jih nudijo biografski romani: osebnostno, z lirskim in prisrčnim nadihom stekano pripoved, ki vznemirja radovednost in prebuja sočutje. Prednostmi je dodal odličje še drugih prijemov. Predvsem se je odločil, da od starih pripovednih tehnik ohrani le nekaj: dialogizirano slikovito pripoved z različno razstavljenimi osebami v konkretnih položajih. Na daleč pa se je izognil, da bi po starem ob svojem Joštu, osrednji osebi, postavil še enakovredne partnerje. Vse druge ljudi je potisnil daleč v ozadje. Joštu je dodal nove prvine: podtalno moderno avtobiografičnost, ki jo je zdaj zdaj čutiti kot topel veter, predvsem pa je postal Jošt resnični in simbolni nosilec lastne in tuje podobe mestne soseske, eden izmed oseb iz množice nastopajočih. Tako je pisatelj povezal dve plasti pripovedi: osebno Joštovo s kolektivno, sestavljeno iz kopice ljudi. Vsi ti ljudje imajo v sebi jedro, ki izvira iz pisateljevega za vse osebe veljavnega spoznanja, »da ni mogoče živeti, če ne žiš kolikor toliko scela«. Pisatelj pa je šel še dalje: vojnemu romanu, ki po kompoziciji teži iz tradicije k modernosti, je dodal še novo ploskev: na vse se ozira z današnje časovne perspektive. Tu je najbolj razmišljujoč in poetičen. Iz te današnje dojemljivosti nam Beno Zupančič sporoča, da je bogastvo in vrednost življenja tem večje, čim več drugih življenj živiš hkrati v svojem. Tako je prelil vojno snov s tenčico spomina in snov miselno dvignil do tiste mere, da jo lahko doživljamo še z današnjega zornega kota. To se zdi kot obremenitev, v resnici pa osnovno težo prijetno raztežuje.

Lahko bi še in še našteval Zupančičeva pripovedna sredstva, a ni to moj namen. Opazili smo dovolj, da gre za novo obliko slovenskega kolektivnega romana. Roman pa ima še večje razsežnosti: hoče biti kolektivni roman o kolektivu, kjer se človek pojavlja v vezanosti (v njej je osvobajanje) in v stalni težnji, da se pojavlja scela, skratka, da se v brezkončni verigi življenja vsak trenutek potrjuje. Zato tu ni fabule, fabula so nešteti ljudje, ki v vezanosti ustvarjajo svoj celostni jaz. Seve, največ te vsebine mora biti v podobi Jošta. Za Jošta (in tudi za pisatelja) pa je najpomembnejša vsebina človeške in kolektivne eksistence – ljubezen. Zato zremo podrobno kar za štiri Joštove ljubezni: do Milke, prve ljubezni, ki Joštu razkrije, da je »ženska človek kakor on«, do Barbare, ki pove Joštu, da svet ni razkošna dvorana zunanjega blišča, ampak svet notranje poglobitve, nekakšne svetosti v načelnosti, dokončnosti, do smrti zanesljive doslednosti v spoštovanju zvestobe notranjemu ukazu osveščenega boja za pravo vsebino življenja, do Veronike, ki Joštu s svojo duhovno in telesno sproščenostjo pomaga do spoznanja, da v ljubezni (v življenju) človek ne more sam odločati, ljubezen pride in odide in »vmes šele življenje dobiva svoje pravo ime«, in do Mire, zagledane v prihodnost žene, ki se vsestransko enakopravno z moškim (ne samo ob njem) postavlja v osredje življenjskih poti. Tako ljubezen – vodilna zaposlitev ljudi v tem romanu, stalno razodeva prave stopinje življenjske resničnosti in človekove vrednosti, ponazarja neskončnost življenja, potrjuje človekovo vezanost (v njej je bogastvo, da živiš več življenj!) in je svoboda človeka »scela«. Figure izven tega niso samo v sovražnem taboru, ampak so izgubile tudi človečnost (belogardisti).

Ko prebiraš roman Noč in dan, veš da je naš – slovenski: po snovi in po današnjem našem doživljanju; veš, da je njegova moč v tenčici svetlobe, ki je razlita čez ljudi, ki so nosilci žlahtne vsebine življenja. Tu pisatelj vojno tematiko najbolj »olajša«, sicer pa ostaja ponekje drugje le še preveč opisen, zadržanega pripovednega ritma, skratka: ne dosega svoje ravni v mnogih vzponih tega romana, čeprav je vedno živ in stilno okreten. V teh drobcih je mnogo zarodkov oseb, ki umetniško zablistijo (Joštova mama, natakarka iz domače ulice itd...), mnogi pa ostajajo zgolj zanimiva skica, zlasti tisti, ki napoveduje duševno vsebino nosilcev novega časa: Joštov oče, ki se prelevi v dogmatika, novi aktivistični tehnokrati, mladi ljudje, ki se prerivajo v visoke politične forume itd... Vsi pa so blizu našemu dožemanju in izkušnjam, zato lahko zaključim: Zupančičev roman Noč in dan so slovenske noči in slovenski dnevi za včeraj, danes in jutri.

POD REFLEKTORJEM POD REFLEKTORJEM POD REFLEKTORJEM

Izpoved Milana Perocija

Z razstave cvetnih lepljenk

Prijetna kulturna slovesnost v osnovni šoli Majde Vrhovnikove v Ljubljani, prirejena v počastitev dneva republike, v izvedbi najmlajših in gostov, nas je popeljala v svet Milana Perocija. Več kot štirideset cvetnih lepljenk, to svojevrstno izpoved borca – izobraženca, bi lahko predstavila z naslednjimi besedami: v cvetje je ujel svojo misel, svoja čustva in z njim našel pot do človeka. Gre za umetniško zvrst, ki pri nas ni dovolj gojena ali pa je in ni predstavljena, morda je tudi podcenjevana. Iskrena je, lepa in sporočilna, ter hkrati žlahtno preprosta, vsaj Perocijeva.

Cvetno govorico bogati vezana beseda. Kot tista Petra Levca-Borisa:

*Ve za žalost uvelega listja,
ve za pesem dežja po
stebelcih vitkih.
Kadar burja prihruje,
se mu povesita roki,
kakor dve vejici šibki.*

*Tedaj pobira odpadle
cvetove
in jih v nedrih hrani.
Zvečer bo domov šel,
otožen in mračen.
Z njim bodo to noč spali.*

(Srbo Ivanovski:
BALADA O STAREM
VRTNARJU)

★

*na 1. krajiške proletarske
brigade. Od jutra do poz-
ne noči. Kadar ga prema-
ga utrujenost, se zateče k
cvetju. Prav v teh dneh je
bil ustanovljen, slovenski
bataljon 1. krajiške prole-
tarske brigade, 26. no-
vembra. Samo dva dni za-
tem so padle prve žrtve,*

*na izreden, umetniški na-
čin. (Tone Novak)*

*Pogled obstane na pre-
govoru »neka i u našem
gaju naraste drenova ba-
tina«. Milan, ustvarjalec,
bo kot borec slovenskega
bataljona med krajišniki
– proletarci te besede ra-
zumel, (Drenova palica je
grm z zelo trdim lesom in
z drobnimi rumenimi
cveti. In če zraste v gaju,
tako pravijo, je nekaj po-
sebnega.) Naj bo to name-
sto priznanja, sta še zapi-
sala Tita in Milan Kragulj.*

*Kadar človek sreča pe-
snika v likovnih stvari-
tvah, je srečen... pretoči-
ti jih v čiste oblike, je po-
sebna umetnost. (Jovita
Podgornik)*

*...posebna umetnost.
Pa bi ta cvetna lepljenka,
že tako tiha in skromna v
svoji lepoti, zaslužila
predstavitev širši javno-*

*Vsi stopamo po temi tipa-
joč.*

*Vsak dan v pohodu...
pot vse delj se vije.
In pride mati in spet nam
dan zasiže,
postala eno sta nam dan
in noč.*

*Tu so še verzi Jožeta
Šmita, Ivana Minattija,
Neže Maurerjeve, Mateja
Bora.*

*In nič manj zgovorne
niso misli, zapisane v
knjigi vtisov:*

*Samo ljubitelj narave
in človek, ki ima razvit
čut za lepoto, lahko
ustvarja tako ubrane,
skladne izpovedi... Po-
nosen sem na svojega
partizanskega tovariša.
(Miljutin)*

*Ponovno se spomnim
na tiste dni... Vsako vno-
vično srečanje z Milanom
Perocijem in njegovimi
cvetnimi lepljenkami je
doživetje. (Neža Maurer)*

*Milan Peroci piše kro-
niko slovenskega bataljo-*

*dvanajst jih je bilo, pri
Otoku. In 17. januarja jih
je pri Opatovcu padlo se-
deminsedemdeset.*

*Spet obračam liste te
nenavadne knjige:*

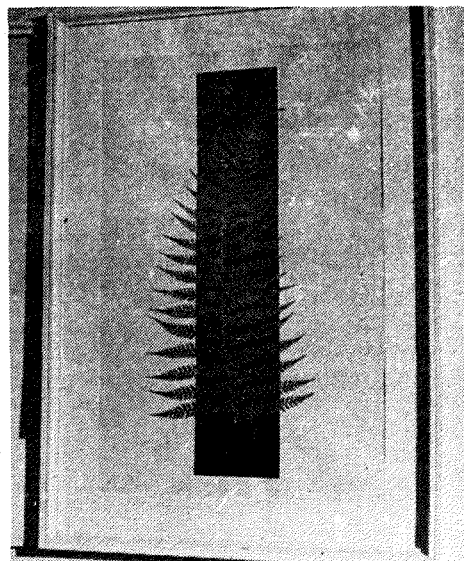
*Čudovito, kaj vse se da
oblikovati iz cvetlic, z vo-
ljo in potrpežljivostjo...
Človek si zaželi imeti do-
ma to cvetje.*

*Kakšna sreča je, če se
človek zna izraziti z bese-
do, s sliko, s cvetjem... In
še večja, če jo lahko raz-
daja drugim. (Ljudmila,
Tatjana, Pavla)*

*Kdor išče lepoto, jo naj-
de in vi ste jo in tudi mi.
Hvala!*

*Ohranjena pristnost na-
rave, zlita s tenkočutnim
umetniškim pristopom
avtorja, in motivi, vzeti iz
najtežjih dni naše revolucije,
so prvine, ki v člove-
ku trajno ostanejo.*

*Izvirnost, skladnost,
nežnost... Presenetljivo
prepričljiva podoba lepo-
te in ubranosti narave,
izražena s suhim cvetjem*

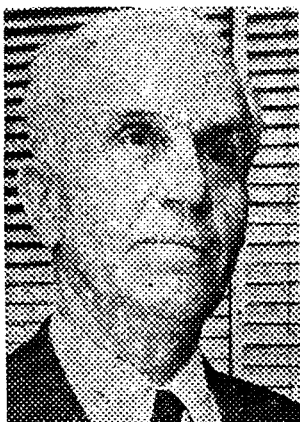
sti. Ne me napak raz-
zumeti. Kje najti lepši in
primernejši prostor kot
med najmlajšimi! Morda
bo kdo izmed njih, ki so
se v teh dneh prvič srečali
z njo, jutri vzel v roke
cvet in z njim izpovedal
svoj in naš svet. Torej: le
majhen skok do razstavnih
galerij, da se bo po-
tem še bogatejša vračala
tja, kjer so jo doslej naj-
lepše sprejemali. Naj ob
tem izrečemo iskreno
zahvalo osnovni šoli Maj-
de Vrhovnikove v Ljub-
ljani, ki je odstopila svoje
prostore, in SZDL krajevne
skupnosti Trg revolucije,
prireditelji razstave
cvetnih lepljenk Mila-
na Perocija.

In ob koncu? Ko sva se
ondan pogovarjala, spo-
štovani tovariš, sem re-
kla, da imam rada marje-
tice... Zdaj imam rada
tudi praprot. Ob eni
izmed njih ste zapisali
»padlemu borcu«.

Milena Štrajnar

Nagrajenci AVNOJ 1978

Odbor za nagrado AVNOJ je na seji 21. novembra 1978 izbral letošnje dobitnike nagrade AVNOJ. Odbor je upošteval in pretresal obrazložitve in mnenja svojih strokovnih sodelavcev z osmih področij in izbiral med 80 predlogi, kolikor jih je bilo odboru predloženih do 31. maja 1978. Delal je po določilih zakona o nagradi AVNOJ in po pravilniku o delu odbora za nagrado AVNOJ. Za ustvarjalnost in delo, ki je velikega pomena za razvoj Socialistične federativne republike Jugoslavije, je izbral šestnajst nagrajencev.

MIHAILO APOSTOLSKI, Skopje – s področja zgodovinskih ved

dr. MIDHAT BEGIĆ, Sarajevo – s področja književnosti

prof. dr. ROBERT BLINC, Ljubljana – s področja naravoslovnih ved

SINANA HASANI, Priština – s področja književnosti

dr. JURE KAŠTELAN, Zagreb – s področja književnosti

dr. HUGO KLAJN, Beograd – s področja gledališke umetnosti

ZINKA KUNC-MILANOVA, Zagreb – s področja glasbene umetnosti

inž. ANDRIJA MIJŠKOVIĆ, Nikšić – s področja gospodarstva

VASKO POPA, Beograd – s področja književnosti

MARINO TARTAGLIA, Zagreb – s področja slikarstva

dr. SVETOZAR ZIMONJIĆ, Sarajevo – s področja gospodarstva

dr. BRANKO ZOGOVIĆ, Ivangrad – s področja medicinskih ved

DELOVNA ORGANIZACIJA »LIVNICA ŽELJEZA I TEMPERA, KIKINDA« – s področja gospodarstva

ZAVODI CRVENA ZASTAVA, Kragujevac – s področja gospodarstva

VOJNO-TEHNIŠKI INŠTITUT KOPENSKE VOJSKE JLA – s področja tehniških ved

PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR, LJUBLJANA – s področja kulturno-umetniškega amaterizma

Partizanski pevski zbor je bil ustanovljen kot invalidski pevski zbor pri glavnem štabu narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije med narodnoosvobodilno vojno iz vrst invalidov, ranjenih in bolnih partizanov. Zbor se že petintrideset let nenehno razvija in deluje kot amaterski moški zbor. Njegovi umetniški vodje so bili Karol Pahor, Pavel Šivic in Janez Kuhar, zadnjih šestindvajset let pa je njegov umetniški vodja profesor Radovan Gobec.

Zbor si je pridobil številna odlikovanja in priznanja, za seboj ima okoli 1550 nastopov v Jugoslaviji in tujini in je doslej posnel 16 gramofonskih plošč.

Partizanski pevski zbor je po splošnem in strokovnem mnenju

Med letošnjimi dobitniki nagrad AVNOJ je tudi: **PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR, LJUBLJANA**

Karol Pahor

Pavel Šivic

Janez Kuhar

Radovan Gobec

najboljši izvajalec partizanskih in drugih pesmi z revolucionarno, delavsko in socialno tematiko. V svojo posebno zaslugo si lahko šteje, da se je partizanska pesem ne le ohranila, temveč je dobila tudi splošne ljudske razsežnosti. Zbor je dosegel visoko umetniško raven in hkrati ohranil izvirnega duha borcev-partizanov.

Program zbora zajema več kot 300 pesmi, in sicer vse slovenske, večino jugoslovanskih in številne tuje revolucionarne in narodnoosvobodilne pesmi. Na eni izmed zadnjih gramofonskih plošč z naslovom »Solidarni bomo vedno« je 17 pesmi iz Poljske, Slovaške, Italije, Španije, Kube, Bolgarije, Anglije, ZSSR, Francije, Romunije, Vietnama in Palestine.

Zbor sestavlja poprečno 70 pevcev. Domala polovica je borcev-partizanov, drugo polovico pa sestavljajo mlajši pevci.

Tako je torej po res srečnem naključju in nenazadnje tudi s posredovanjem KO ZB NOV v Jurkloštru obiskala nekdanjega zapornika Dobrška Amalija Spačalova, ki se je na povabilo pripeljala k Antonu na dom, kjer so jo zelo gostoljubno sprejeli. Temu res nenavadnemu srečanju smo prisostvovali ter se tako seznanili tudi z delčkom zgodovine, tragedijo, ki so jo doživljali prebivalci Kozjanskega v letu 1944, ko je bilo le-to pravzaprav sredi zaslužjene Evrope med prvimi na Štajerskem osvobojeno že 9. junija 1944 leta.

Anton Dobršek se je do brotnice z železniške postaje v Mariboru takoj spomnil, potem, ko mu je Amalija pokazala eno izmed fotografij, ki jih je imela s seboj. Spomnil se je njenega obraza, njenih dolgih kostanjevih las. Dejal nam je, da se počuti zelo srečnega, da je po več kot 34 letih spoznal svojo do brotnico. Tudi je povedal, da mu je izročila več kot kilogram kruha, nekaj živilskih kart in dve takratni nemški marki ter se nato zelo hitro odstranila v bojazni, da tega ne bi videl kakšen gestaponec, ovaduh.

Dobršek pa nam je potem skupaj z Jankom Leskovcem, tajnikom KO ZB NOV Jurkloštru razkril kar precej zanimivih podatkov iz takratnih časov. Nekaj jih bomo zapisali. Za vse podrobnosti žal ni prostora.

Okupatorju seveda ni šlo v račun, da je ta del Štajerske v rokah partizanov. Zato je kar pogosto organiziral na to svobodno ozemlje nekakšne nenadne vpade in hajke za partizani. Enega takšnih

Kos kruha za zapornika

Sredi avgusta smo v našem časniku objavili krajšo poizvedbo za neznano žensko, ki je oktobra 1944. leta na mariborski železniški postaji podarila kruh Antonu Dobršku iz Blatnega vrha pri Jurkloštru (na Kozjanskem). To pa je zadostovalo, da sta se srečala Amalija Spačal in Anton Dobršek. Amalija je prebrala poizvedbo in...

vpadov so izvršili tudi 27. avgusta 1944 leta. Dobršek je delal na polju, njegov oče pa je pasel krave, ko so prišli Nemci. Več kot 400 jih je bilo. Od njiju so zahtevali osebne izkaznice ter še povprašali po »banditih«, kot so Nemci imenovali naše borce za svobodo. Sledila je tudi osebna preiskava. Pri Dobršku v žepu so našli dva nabojaja za brzostrelko. To pa je bilo zanj, 16 letnega fantiča usodno. Skupaj z očetom so ju aretirali in odgnali nezna ni usodi naproti.

Naslednjega dne se je skupaj z očetom ter bratrance-ma Milanom in Ivanom znašel v zloglasnih zaporih Starega piskra v Celju, kjer je bil zaprt približno mesec dni. Nekega dne so njega, očeta in bratrance skupaj z drugimi (med njimi tudi tri ženske) zvezali po dva in dva ter odgnali na železniško postajo v Celju. Pot jih je vodila v Maribor. Tu so se vrstila zaslišanja, grožnje. K sreči pa domači niso mirovali, zlasti ne Dobrškova sestra. Odšla je k bivšemu županu

Spomin na darovani kosček kruha pred 34 leti

Jurkloštra, ki je bil po rodu Čeh ter se je pisal Wauruška.

Možak je bil dobrega srca, simpatizer OF ter je uspešno posredoval na gestapu, da so se naposled v Mariboru za vse štiri odprla zaporniška vrata ter so lahko odšli domov. Tako sestradanega ga je videla na železniški postaji v Mariboru Spačalova. Kruh, ki jim ga je dala, so »zaporniki« skupaj takoj pojedli in si tako vsaj malo potešili lakoto.

Priznajmo, da danes kos kruha skorajda nič ne pomeni. Da je to res, se lahko prepričamo pogosto, ko je videti na cestah kose kruha. V smetnjakih pa tudi po cele kilograme. Tedaj, med vojno pa je mnogim kos kruha pomenil celo bogastvo. Tisoče je zadnji trenutek že majhen kosček kruha ohranil pri življenju.

Kot Domoklejev meč je nad domačijo Antona Dobrška viselo gorje. Na osvobojeno ozemlje so pogosto vpadali sovražniki in bilo je 16.

decembra 1944 leta, ko so mu pred očmi ustrelili mater Julijano, staro 37 let. Tedaj je pod sovražnikovimi streli ugasnilo tudi življenje sosedice Janeza Gučka, medtem ko so nekega še danes neznanega partizana ustaši s puškinimi kopiti pobili do smrti. V boju je bil ranjen in se tako ni mogel umakniti v varno zavetje gozdov.

To pa sovražniku še ni bilo dovolj. Poleg krvi so hoteli še ognja in dima ter so zažgali domačijo. V tistih dneh so samo na območju tedanjega Jurkloštra požgali kakih 40 domačij! Postrelili pa so tudi precej ljudi. Bojda je Hitler ukazal, da morajo območje Štajerske »očistiti« ter zatreti osvobodilni boj, kar pa okupatorju kljub strahovitemu terorju ni nikoli uspelo. V ognju in žrtvah, v krvi in temnicah je slovenski narod koval svojo novo bodočnost in del tega naroda, ki je trdno stal na braniku svoje domovine so bili tudi prebivalci Jurkloštra in vsega Kozjanskega.

Anton Dobršek nam je posebej naročil, naj zapišemo, da je nedavno tega tudi v njegovo domačijo, kmetijo, na kateri živi kar sam, pritekla zdrava pitna voda. Zaslugo za to ima komite ZSMS občine Laško, ki je organiziral mladinsko delovno akcijo. Mladi so prebivalcem radi priskočili na pomoč pri urenitvi njihove dolgoletne želje ter v znoju svojega obraza, z žulji na rokah kopali jarke za vodovodno omrežje v Blatnem vrhu. Zato se Anton Dobršek v imenu vseh dvanajstih gospodinjstev mladim najlepše zahvaljuje.

Franjo Hovnik

Tečajniki in zaščita partijske šole v Krnici so prišli h kmetu Francu Žibovtu (p. d. Osojnik v Krnici – p. Luče ob Savinji) 2. novembra 1944. leta in ostali tam do začetka (1.) decembra istega leta.

Tečajnike sta vodila tovariš Miran Bertok in tovarišica Tončka. Kuhala jim je Konigunda Urhova – Micka iz Solčave, mesar Jaroslav je pomagal tudi v kuhinji, poleg pa je bil seveda še intendant Žberk iz Okonine. Za prevoz hrane je skrbel starejši partizan, doma nekje s Koroškega. V ofenzivi so ga sovražniki ujeli in je nato v Dachau umrl. Politdelegata sta bila tovariša Mirko in »Brico«. Vseh skupaj jih je bilo takrat nekaj več kot štirideset.

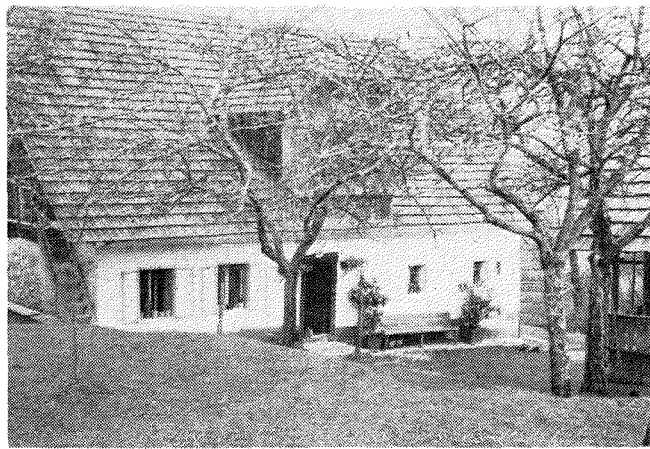
Drugega decembra 1944. leta so vsi odšli v Molice in ostali tam do 13. decembra, ko so se morali umakniti pred Nemci.

Poleg učenja se je med tečajniki partijske šole pogosto razlegla tudi pesem. Tudi humorja jim zlepa ni zmanjkalo. Zložili so več šaljevih verzov. Eden takih pod naslovom »Furman dobro vozi« se glasi takole:

Tečaj partijske šole v Krnici pri Lučah

Tečajniki partijske šole pri Osojniku v Krnici (11. in 12. 1944)

Osojnikova domačija

*Iz vsake vreče
mu bela repa gleda,
ki nam že davno
vsem preseda.*

Tudi Mičiki, ki jo je rado zeblo, so posvetili nekaj zbadljivih, poleg nje pa jih je bilo zloženih še več na račun ostalih tovarišev. Še ko so odhajali z Molic, so zapeli in zaplesali tako, da jih je moliška mati prigajala in prosila naj gredo, ker so bili Nemci že blizu. Pa so ji odgovarjali: »Danes še lahko pojemo, jutri nas mogoče že ne bo več.«

Štirinajstega decembra so prišli Nemci na Molice in odgnali pet članov družine v Luče pri Majdetu. Ker pa je imela moliška mati enega sina v nemški vojski nekje na Baltiku, drugi pa je padel, so jo na prošnje čez dva dni izpustili domov. Nemci pa so kljub temu na Molicah pretaknili vso hišo, poklali več glav živine, poklali kokoši in uničili čebelje panje. Petnajstega decembra so v Molice prignali Mlačnika in Rogáčnika iz Krnice ter ju odgnali dalje v zapor...

Anton Ikovic

Tudi letošnja žetev pripadnikov ljubljanskega armadnega območja ni brez presežkov. »Inventura« pove, da sta izurjenost in moralnopolitična trdnost na izredno visoki ravni, bojna pripravljenost pa je presegla vsa pričakovanja in je taka, kot še nikoli doslej. O tem dovolj zgovorno pričajo številne taktične in združene vaje, ali »male vojne«, ki so jih vojaške ter enote teritorialne obrambe izvajale skupaj s krajskimi, občinskimi, delovnimi organizacijami – skratka z ljudstvom.

A ne bomo se poglobljali v napade na namišljenega sovražnika, ali napadalca. Raje bi spregovorili o skupini sto vojakov ljubljanskega armadnega območja, o mladinski delovni brigadi Franc Rozman-Stane, ki je, na razvlečeno delovno fronto, imenovano železna cesta, vztrajno jurišala petdeset dni in ravno toliko noči. Vendar, preden karkoli zapišemo, se spomnimo znane vojaškega pregovora: Za primanjkljaj boš odgovarjal – vsak presežek pa moraš vknjižiti! To pravilo še dandanašnji velja, saj je naša armada med drugim tudi dober gospodar in izreden varčevalec. Zato naj nam bo dovoljeno, da – po svoje seveda – na straneh našega časopisa »vknjižimo« vsaj del letošnjih presežkov brigade heroja Staneta, ki je gradila železniško progo Doboj-Zenica.

V tunelu sredi mraka...

Na ljubljanski železniški postaji smo se pred več kot dvema mesecema poslovili od mladinske brigade Franc Rozman-Stane. Vojakom brigadirjem smo zaželeli veliko delovnih uspehov in tudi zmag. Takrat so »olivni« fantje našim bralcem obljubili, da se bodo pošteno »odrezali« in da bo tu-

Med vojaki mladinske delovne brigade Franc Rozman-Stane

Vsuli so se kakor plaz

di brigada heroja Staneta postala udarna.

...Pred petintridesetim rojstnim dnevom republike se je brigada vrnila v Ljubljano. Ponosno je prikoralala, ker je v predzadnji oziroma zadnji izmeni osvojila naziv najboljše mladinske brigade. Devetkrat je bila proglašena za udarno, v naše herojsko mesto pa je prinesla dve zastavi »Šamac-Sarajevo 1947«, priznanje republiške konference mladine Bosne in Hercegovine ter 184 udarniških značk. Sto vojakov in toliko značk! Nič čudnega, ker so v tej brigadi najboljši vojaki najmanj enkrat udarniki. Ogromna večina je tistih, ki so si priborili dve, tri, štiri ali celo pet udarniških značk. Pomembno pa je tudi to, da je prav brigada heroja Staneta prispevala k uresničitvi obljube mladim Jugoslavijem: železniška proga Doboj-Zenica je bila pred rokom končana in je zato vojaška mladinska brigada bila predložena tudi za najvišje priznanje – za »Plaketo Veljka Vlahovića«.

»Da, naša pot do tako velikega uspeha ni bila lahka«, ne brez ponosa pripoveduje komandant brigade, petindvajsetletni oficir Milorad Mišić, ki po svoji postavi in nekem čudnem in nerazumnem naključju spominja na heroja Franca Rozmana-Staneta. »Zmagali smo

predvsem zaradi tega, ker nas je nenehno spremljala misel, da smo ljudska vojska in da moramo svoje prednike in starše, nekdanje »akcijaše«, prekositi, če se želimo izenačiti z njimi. Danes smo lahko ponosni in srečni, ker smo dokazali, da smo dostojni nasledniki tistih, ki so ranjeni domovini takoj po končani vojni priskočili na pomoč in gradili nove, železniške proge, mostove, predore...«

»Vseh petdeset noči sem delal v predoru,« se oglasi ne preveč zgovoren vojak Dževad Parnica, natak iz Beograda. »V predorih Trbuk in Sikola sem spoznal starejše in zelo dobre tovariše, rudarje in gradbenike iz doma vse Jugoslavije. Nas vojaške so imenovali specialisti in povedati moram, da so z našim delom in obnašanjem bili zelo zadovoljni. Prav rudarji so bili tisti, ki so vojaške predlagali za udarniške značke... Sicer pa, če sem količkaj odkritosrčen, moram poudariti, da čas, ki sem ga preživel v predorih ni bil lahek. Šele zdaj sem spoznal, kako trd je rudarski kruh. Jaz sem sicer navajen nočne dela, a vendar je gostilna eno, delo v predoru pa nekaj povsem drugega. Čeprav je bilo vse zavarovano, »debitanti« smo se sprva bali, da nam, enostavno povedano, ne bi kaj na glavo padlo. Toda

ta neprijetni občutek v predoru je kaj kmalu izginil...«

Delo na progi torej ni bilo brez težav in je narekovalo vztrajnost, požrtvovalnost, žulje in samoodrekanje. In v tej bitki so se vojaki brigadirji zavedali, da se čas lahko premaga le s časom, zato niso poznali ne praznika ali nedelje in ne proste dni.

»Skrajno nesmiselno bi bilo«, se znova oglasi črnolasi komandant brigade Mišić, »če bi trdil, da je delovna akcija bila le pesem. Peli smo, a vendar naše delo bi bilo popevka, ali zabava...«

Tito, partija – mladina, akcija

Po teh besedah se je komandant Mišić malce zamislil in povedal, da je na akciji bil ne le poveljnik, temveč usklajevalec življenja in dela v brigadi. Za razliko od pravega, vojaškega komandanta brigade, ki v boju ne odstopa od svoje odločitve, je črnolasi oficir Mišić – v ognjeviti bitki za železno cesto – moral večkrat prisluhniti mnenju vojaške kolektive in ga tudi spoštovati. Kajti brigada vojakov, graditeljev proge, je bila delovna organizacija v malem s številnimi elementi samoupravljanja in odločanja.

»In včasih je bilo zelo

hudo«, se spominja Mišić, »ko seštevaš, obračaš in računaš, da bi vendarle ugotovil, kako ta ali ona izmena ni izpolnila pričakovanega uspeha. To se je sicer malokdaj dogajalo, a je vseeno ostalo, kot neprijeten spomin. Opažoval sem vojaške, videl sem njihove krvave žulje in spoznal njihovo nepremagljivost. Vztrajali so pred dežjem, slabim vremenom in mrazom, niso se menili za urnik, delali so od jutra do večera. Pozabljali so na kosilo, na proste dneve in praznike. In potemtakem te pri srcu stisne, ko jim ob koncu dneva moraš sporočiti, da je njihov presežek nekaj manjši od pričakovanega... Da, da, brigadirji so se morali spopadati tudi s trdovratnimi nalogami, ki so, navkljub nadčloveškim naporom brigadirjev, enostavno odžirale odstotke in krčile normo...«

Pri vsem tem ne gre prezreti dejstva o solidarnosti vojakov. Povsod, kjer je »zaškripalo«, so prav oni pomagali – mladinke iz drugih brigad pa so se zelo rade pridruževale brigadi Franca Rozmana-Staneta in so bile ponosne, ker so pomagale vojakom. Nekega dne, medtem ko je generalmajor Svetozar Oro obiskal vojaške, predenj je stopila mladinka in mu po vseh pravih raportirala.

Železna cesta – šola mladosti

Na akciji je vojak Ilija Vrakela opravljal dolžnost pomočnika brigadnega ekonoma ter sekretarja mladinske organizacije. Poln je lepih vtisov, posebej pa ga navdušuje prizadevnost ekonoma, rezervnega majorja Milorada Roganovića, ki je v vsakem brigadirju ali brigadirki videl le svojega otroka.

Kot sekretar ZSM v brigadi heroja Staneta je Ilija spregovoril tudi o zelo pestrem in razgibanem idejnopolitičnem delu brigadirjev, o njihovih mladinskih sestankih, ki so jih tudi sredi noči sklicevali. V brigadi vojakov je bilo 33 komunistov, njihovi odprti sestanki pa so bili »dostopni« za besedo slehernega brigadirja. Ugled Zveze komunistov je zrasel, zato so vsi vojaški »akcijaši«, po uspešno opravljenem delu, izrazili željo za sprejem v partijo. Komunisti so jih že predlagali njihovim osnovnim organizacijam in tako bo brigada Franc Rozman-Stane bogatejša vsaj za petdeset preverjenih in predanih komunistov. Poleg tega bi veljalo omeniti še to, da je več kot polovica vojakov, prav na akciji, uspešno končala mladinsko politično šolo in še vrsto različnih tečajev, kot so denimo radioamaterski, tesarski, zidarški, traktorski, vozniški, fotografski in tudi tečaj za nogometne sodnike.

Toliko zaenkrat o brigadi mladih Franc Rozman-Stane in o vojaki, ki so v zaključni bitki za železno cesto uresničili besede in obljube naše mladine in progo končali pred rokom. Tako, kot svojčas partizanska vojska komandanta in heroja Staneta, se je tudi brigada mladega rodu vsula kakor plaz in na raztegnjeni fronti napadla veliko gradbišče. In zmagala je.

Tekst B. Jakovljevič
Slike M. Modrič

Mravljišče, ali gradbišče, imenovano Jugoslavija v malem.

Tudi za šeststo odstotkov so vojaki prekašali delovno normo!

RADLJE OB DRAVI

Srečanje na Pohorju

Ob letošnjem občinskem prazniku občine Radlje, ki je vsebinsko posvečen prvemu napadu pohorskih partizanov na Ribnico na Pohorju, novembra leta 1941., so se srečali tudi borci Lackovega odreda in Zidanškove brigade.

Na tem prijetnem srečanju, predvsem v Ribnici na Pohorju, so obudili številne spomine, položili venec pred spomenik padlih tovarišev in se poklonili njihovemu spomenu.

Na dan občinskega praznika pa so borci in aktivisti sodelovali na slavnostni paradi enot teritorialne obrambe, mladine, brigadirjev in drugih organizacij občine Radlje.

Ob tej priložnosti je pri Pogačnikovi vili na Pohorju nastal tudi pričujoči posnetek.

KV

Borci Lackovega odreda in Zidanškove brigade na Pohorju.

Foto: Kristl Valtl

JESENICE

Praznovanje borcev za severno mejo

V lepo okrašeni dvorani doma društva upokojencev na Jesenicah, so se sredi novembra zbrali ostareli prostovoljci, da svečano počastijo 60-letnico bojev za našo severno mejo. Kar 39 jih je prišlo od 48, kolikor jih še živi v jeseniški občini. Doma so ostali res le oni, ki zaradi bolezni in starosti ne morejo več od doma.

Zbrane je pozdravil tovariš Črv, predsednik občinske konference SZDL. V svojem pozdravnem govoru se je spominjal časov pred 60 leti, ko se je začela borba za našo severno mejo in ko so sedaj že ostareli prostovoljci prijeli za orožje, da branijo svojo domovino. Z enominutnim molkom so počastili spomin vseh umrlih soborcev, saj so se vrste teh, v dolgih letih, res že močno razredčile.

Predsednik republiškega odbora Zveze prostovoljcev-borcev za severno mejo 1918-1919, dr. LOJZE UDE pa je govoril med drugim o takoimenovanem jeseniškem trikotniku, ki je bil tarča naših sosedov, ki so si hoteli prilastiti ta naš slovenski gorenjski kot.

Predsednik občinskega odbora ZZB NOV tovariš Ulčar je podelil vsem zbranim prostovoljcem plakete, na katerih je upodobljen lik sužnja, ki trga verige. Plakete je izdelala Zlatarna v Celju in pomenijo prejemnikom res dragoceno priznanje.

Vsem družbenopolitičnim organizacijam, posebno skupščini občine Jesenice, občinski konferenci SZDL, občinskemu odboru ZZB NOV, delovnim organizacijam in ustanovam in vsem, ki so kakorkoli prispevali, da je bila ta pomembna 60-letnica tako dostojno izvedena, se je v imenu občinskega odbora Zveze prostovoljcev borcev za severno mejo, zahvalil njen predsednik Stražišar.

SS

SOLČAVA

Zbrali so se koroški partizani

V nedeljo, 26. novembra letos, je bil v Solčavi občni zbor področnega odbora koroških partizanov, ki zajema območje občine Mozirje, Velenje in Celje. Udeležence zbora, več kot petdeset jih je bilo, in med njimi znanega koroškega borca Boga Gorjana, so pozdravili tudi solčavski pionirji (na fotografiji).

Udeleženci zbora, ki so se zbrali po nekaj letih, so spregovorili o problemih, ki jih bo potrebno rešiti, se dogovorili o pohodu po poteh partizanske sanitete prihodnje leto in sklenili, da se srečajo spet čez dve leti.

Foto in tekst: ANTON IKOVIC

LJUBLJANA-BEŽIGRAD

Razvili bodo svoj prapor

Po razdelitvi KS Posavje na več manjših krajevnih skupnosti je tudi KK ZRVS Urške Zatler ostala brez prapora, ki ga nujno potrebujejo ob raznih svečanostih, na proslavah, ob pogrebih in drugih priložnostih. Zato so rezervni starešine letos spomladi sprejeli sklep, da bodo nabavili svoj prapor. V ta namen so sami zbrali med člani prostovoljne prispevke, podprla pa so jih tudi nekatera podjetja in drugi. Prapor bodo razvili za dan JLA 22. december, ko bo v počastitev tega dneva tudi proslava v prostorih osnovne šole »Danile Kumar«.

Da je delo rezervnih starešin zelo aktivno, dokazujejo tudi rezultati njihovega dela. V velikem številu so sodelovali na vseh predavanjih in seminarjih. Prav tako aktivno sodelujejo pri raznih proslavah, pohodih in pri delu v družbenopolitičnih in družbenih organizacijah v sami KS, kakor v okviru občine ter v sami krajevni skupnosti, v CZ, družbeni samozaščiti in pri SLO. O svojem delu redno objavljajo članke v časopisih in revijah, pripravili pa so tudi razstavo fotografij o svojem delu v sami organizaciji, kakor o delu z mladino in med občani.

Ob sodelovanju z RVS iz sosednjih KS, ki sodijo v šolski okoliš osnovne šole Danile Kumar, so v tej šoli zelo uspešno sodelovali na obrambnem dnevu. Takoj po končanem obrambnem dnevu so na terenu naredili analizo izvedbe dneva in sprejeli potrebne sklepe za izboljšanje obrambnega dneva v letu 1979. Še posebno uspešni so bili na TOV-78.

Strelskih vaj se je udeležilo 96 obveznikov. Rezultat streljanja je bil prav dober. Najboljši rezultat je dosegel Godec s 46 krogi od 50 možnih. V minulem letu so tudi vse komisije uspešno delovale. Letos pa bodo poživili delo osnovnih organizacij in aktiva ZK v organizaciji. Še bolj aktivno se bodo vključili v delo in življenje v sami KS, kakor v družbenopolitičnih, družbenih in vseh drugih organizacijah na področju krajevnih skupnosti in občine. Posebno pozornost bodo posvetili obrambnim krožkom med mladino, obrambnim dnevom, SLO, družbeni samozaščiti, CZ, in: tabornikom, ljudski tehniki, strelskim organizacijam in drugim. Pri obrambnem dnevu bodo sodelovali kot inštruktorji. Novost bo tudi v tem, da bodo obrambni dan izvedli ne samo v okviru šole, ampak v okviru krajevnih skupnosti in šolskega okoliša, tako da bodo k obrambnemu dnevu pritegnili tudi vso ostalo mladino. Na obrambnem dnevu si bodo prizadevali, da bodo svoje znanje na njem pokazali vsi obstoječi krožki na šoli.

Iz programa RVS za leto 1979 so že imeli predavanje na temo: Politična in gospodarska situacija v občini ter vloga RVS v tem. Predaval je Lojze Novak, sekretar občinskega komiteja ZKS Ljubljana-Bežigrad. Udeležba na predavanju je bila dobra. Poleg rednega programa za leto 1979 načrtujemo v okviru KK še seminar in šolsko vajo na terenu na temo: topografija, orientacija in čitanje kart, ker so se iz te teme v minulem letu pokazale pomanjkljivosti pri posameznih starešinah. Še posebno pozornost bodo posvetili mlajšim rezervnim starešinam in tistim starešinam, ki se redno ne udeležujejo predavanj, seminarjev in vaj ali pa se sploh delu odtegujejo.

Na proslavo in razvitje prapora ob dnevu JLA 22. decembra, še sedaj vabijo RVS iz vseh krajevnih skupnosti, člane ZZB NOV, občane, predvsem pa mladino.

STEVO JAVOR

KOČEVJE

Nove delovne zmage

Občani kočevske občine so letošnji Dan republike - 29. november proslavili z vrsto prireditev in proslav, ki so bile domala v vseh večjih krajih občine. Na vseh teh proslavah so obudili spomine iz težkih dni boja za svobodo in ustvarjanja ljudske oblasti. Poudarili so zgodovinski pomen II. zasedanja AVNOJ. V okviru tega praznovanja je Zgodovinski arhiv Ljubljana v kočevskem likovnem salonu odprl razstavo »Arhivski dokumenti o obnovi in socialistični graditvi v letih 1945 do 1947. V Šeškovem domu je bila v okviru slavnostne akademije glasbena prireditev »Revolucija in glasba«. Slavnostni govornik Jože Novak, sekretar občinskega komiteja ZKS Kočevje je prikazal pod kakšnimi pogoji se je ustvarjala ljudska oblast v času NOB. Prebivalci Strug pa so 35. letnico zasedanja AVNOJ proslavili z delovno zmago. V uporabo in obratovanje so izročili novo zgrajeno poslopje zdravstvene postaje za katero so mnogo prispevali s prostovoljnim delom in denarnimi prispevki.

VIKTOR DRAGOŠ

RAVNE NA KOROŠKEM

Prijetna srečanja

Oktobra so rezervni vojaški starešine iz Raven na Koroškem obiskali vojašnico »Jozeta Meniha-Rajkam« v Celju.

Ob tej priliki so proslavili tudi dan topničarjev, nato pa so si gostje iz Raven ogledali tehnični zbor.

Pomerili so se tudi v odbojki, šahu, malem nogometu, ter streljanju. Najboljši posamezniki in ekipe so dobili priznanje.

Celjani pa so ravenčanom vrnili obisk v novembru, ko so obiskali Ravne. Ob tej priliki so si gostje iz Celja ogledali proizvodne obrate železarne Ravne in se pomerili v športnih panogah.

F. SREBOTNIK

IDRIJA

Proslave so lahko tudi z majhnimi stroški

Zadnje čase ugotavljamo, da so razne proslave zelo drage. Vendar ni vedno tako. Pripravljalni odbor za pripravo in izvedbo proslave v Cerknem, ki je bila 30. septembra in 1. oktobra letos, v počastitev 35-letnice ustanovitve 16. SNOB »Janka Premrla-Vojka ter SVPB »Pavla« in »Franja«, je na zadnji in zaključni seji ocenil potek proslave, ki je izredno dobro uspela. Taka srečanja Vojkovcev so zelo redka, zato tembolj potrebna. Nekdanji borci so po dolgih letih zopet obiskali kraje in ljudi, kjer so med NOB uživali gostoljubje.

Vsi udeleženci, člani domicilnih enot, so dobili posebne spominske značke, kar je prvi tak primer v Sloveniji. Tisti, ki iz kakršnihkoli vzrokov niso prejeli značk, lahko te dobijo pri tajništvu ZZB v Idriji, samo da dokažejo pripadnost tej enoti.

Ugotovili so tudi, da se je na tajništvu ZZB v Idriji nabralo v tem času ogromno gradiva o teh enotah, kar ne bodo mogli sami rešiti, zato so zaprosili odbore domicilnih enot za pomoč.

Pripravljalni odbor je ugotovil, da so bili stroški proslave minimalni, saj so v glavnem povsod naleteli na razumevanje, sodelovanje in pomoč, kar je znižalo stroške. Zato se vsem tudi zahvaljujejo.

JANEZ JERAM

STRUNJAN

Slovenjegraški invalidi obiskali dom VVI

Skorajda ne mine sobota ali nedelja, da ne bi skupina ljudi obiskal dom VVI v Strunjanu.

Dom je obiskala tudi 50 članska skupina društva invalidov Slovenj Gradec. Potem, ko so si ogledali zgradbo sodobnega zaprtega kopališča z ogrevano morsko vodo, savno, zdravstveno ambulanto, balinišče, kegljišče in urejena sprehajališča, je o nadaljnjem razvoju spregovoril upravnik doma Ivan Krbavčič.

Med drugim je dejal, da si kolektiv močno prizadeva, da bi v letu 1979 prišlo do gradnje sodobnega hotela. Z dograditvijo bo dana možnost, da bodo lahko koristili te dobrine tudi delovni invalidi še v večjem številu kot do sedaj. V novih prostorih bo 170 eno in dvoposteljnih sob, restavracija za 350 gostov, kuhinja za 500 obrokov, recepcija, upravni prostori, zdravniška ambulanta in hodnik ki bo povezoval dom z bazenom.

Invalidi iz Slovenj Gradca so se po prijetnem kopanju v bazenu ob hitri in dobri postrežbi z najboljšimi vtisi še isti dan vrnili domov.

ADOLF ANKON

STARI IN NOVI KOT

Še veliko načrtov

Prebivalci Starega in Novega kota, so v času štiriletnega narodnoosvobodilnega boja mnogo žrtvovali. V mesecu aprilu 1942 leta so domala vsi moški odšli v partizane. V juliju 1942 so sovražnikove enote požgale obe vasi in prebivalce odpeljale v internacijo. Mnogo jih je za vedno ostalo tam. Vse to pa je vplivalo, da se je število prebivalcev v teh krajih zmanjševalo. Zaradi težavnih pogojev življenja, se jih je mnogo odselilo v druge kraje. Ne glede na vse te okoliščine, pa prebivalci tega predela kočevske občine ob pomoči krajevne skupnosti vlagajo napore, da bi ti kraji dosegli hitrejšo gospodarsko rast. Predlagajo, da bi v tem predelu zgradili manjši industrijski obrat, kjer bi dobili delo in zaslužek. Te dni pospešeno ob pomoči vojakov JLA napeljujejo telefonsko napeljavo, ki jim bo omogočila boljšo povezavo z ostalimi kraji. Upajo, da se bodo njihove zamisli in predlogi čimprej uresničili.

VIKTOR DRAGOŠ

IZOLA

Tekmovanje mladine in invalidov

V Izoli je bilo tekmovanje med Športnim društvom invalidov »Ivan Regent« in Stalno pohodno brigado komandant Frank iz Izole. Tekmovanje je bilo ob praznovanju 29. novembra, udeležilo pa se ga je skupno šestdeset tekmovalcev, ki so se pomerili v petih športnih disciplinah.

Prireditvi so prisostvovali tudi predstavniki javnega življenja v občini ter vojaške starešine. V imenu skupščine občine je spregovoril predsednik Bruno Podreka. Pozdravil je tako obliko sodelovanja, ki je velik uspeh ne samo na športnem, ampak tudi na družbenopolitičnem področju in pri obujanju tradicij NOB. Pohvalil je tudi komisijo za SLO pri občinski konferenci ZSMS Izola, ki je bila pobudnik te akcije.

Tekmovalci so bili dokaj izenačeni, z majhno razliko pa so zmagali člani Športnega društva invalidov. Športno društvo invalidov je slavilo pri balinanju, šahu in streljanju, mladi pa pri namiznem tenisu in kegljanju.

Ob koncu so udeleženci izrazili željo, naj bi to tekmovanje postalo tradicionalno. Po podelitvi diplom so mladi tekmovalci pozdravili starejše z glasnim in odločnim ZDRAVO in jih tako prijetno presenetili. V takem enkratnem vzdušju so se hitro pomešali med seboj in kot je povedal eden izmed invalidov, udeležencev NOB je prav, da smo čimveč skupaj, da bodo mladi polni tradicij NOB vedno pripravljeni braniti svojo domovino.

BOJAN KLANČIČ

GORNJI PETROVCI

Proslavili dan republike

Krajevna organizacija ZZB NOV v Gornjih Petrovcih na Goričkem je pripravila v sodelovanju z občinsko borčevsko organizacijo osrednje srečanje borčev, občanov in mladine ob letošnjem 29. novembru – dnevu republike.

Srečanje je bilo v nedeljo, 26. novembra, v dvorani petrovske osemletke, na njem pa je govoril prvoborec Rudi Rapl-Savo, ki je bil letos delegat kongresa ZZB NOV Jugoslavije v Budvi. Kulturni program so pripravili šolarji iz Gornjih Petrovec ter okoliških vasi, kakor tudi folkloristi, zadnje leto zelo uspešne, folklorne skupine iz Gornjih Petrovec. Slednji proučujejo ohranjene plese in običaje tega dela severovzhodne Slovenije in to tudi nastudirajo ter jih prikažejo na kulturnih prireditvah.

V okviru proslavljanja dneva republike pa je krajevna organizacija ZZB NOV v Gornjih Petrovcih razvila svoj prapor.

FILIP MATKO

Z nastopa folklorne skupine iz Gornjih Petrovec

LJUBLJANA-VIČ

Bogat program izletov

Krajevna organizacija Zveze borcev NOV Ljubljana-Vič je za svoje člane organizirala letos več izletov v znane partizanske kraje.

Konec junija smo obiskali Kočevje, Črnomelj, Lokvice, Jugor, Dolenjske Toplice in Žužemberk. Tega izleta se je udeležilo 76 članov.

V Črnomlju nas je pričakal član občinskega odbora ZB NOV, ki nas je seznanil s prispevkom Bele Krajine v času NOV in napredku Bele Krajine v povojnem času. Iz Črnomlja smo nadaljevali pot do Lokvic, do spomenika in kraja, kjer se je smrtno ponesrečil komandant slovenskih partizanov Stane Rozman. Pri obeh spomenikih smo počastili spomin padlih.

Na Jugorju nam je Franci Strle obudil spomin na zgodovinski pohod XIV. divizije na Štajersko.

Julija smo šli na izlet v Bohinj, na Pokljuko, v Begunje in Drago. Na Pokljuki nas je pri spomeniku padlega III. bataljona Prešernove brigade pričakal tovariš Milče in nam obudil spomin na njihov herojski in poslednji boj. Pred spomenik smo položili šopek nageljnov in tako počastili njihov spomin.

V Begunjah in Dragi smo si z zanimanjem ogledali Muzej in spominske kamne, ki opominjajo na vsa grozodejstva okupatorja nad zavednimi Slovenci. Tega izleta se je udeležilo 48 članov.

Septembra smo šli na Dolenjsko, preko Čateža in Bizelj-skega z namenom, da obiščemo Kumrovec. Tu smo si ogledali rojstno hišo tovariša Tita in Dom borcev in mladine. V Domu so nas lepo sprejeli in nam prikazali film o tovarišu Titu.

Izleta se je udeležilo 46 članov ZB.

Novembra smo se namenili na Primorsko. Pot nas je vodila preko Črnega vrha, Cola, Otlice, Predmeje, Trnovskega gozda, Lokev, Solkana do Goriških Brd. Med vožnjo nam je tovariš Jakob Sedej pripovedoval o velikem prispevku IX. korpusa pri zaključnih bojih za Slovensko Primorje. Udeleženci izleta so bili zelo zadovoljni, ker jim je podrobno predstavil pomen Trnovskega gozda, v katerem osrčju je bila znana partizanska tiskarna Slovenija, bolnišnica Pavla ter vrsta raznih delavnic IX. korpusa. S posebno pozornostjo smo poslušali pripoved o boju na Sinjem vrhu pri Otlici. Na tem vrhu so nešteti borci za vedno ostali na braniku Slovenskega Primorja. Med temi borci so tudi borci iz daljne Sovjetske Zveze.

Takih izletov si člani Krajevne organizacije ZB NOV-Vič, v prihodnjem letu še želimo. Obenem pa se iskreno zahvaljujemo odboru za organizacijo izletov in zares prijetno počutje.

ŠTEFKA SEDEJ

Preprečil razstrelitev elektrarne in ukradel načrte o nadaljnji gradnji

Čas neverjetno beži in marsikaj je že šlo v pozabo. Zato bo nemara prav, da opozorim na dogodek, ki se je pripetil pred triintridesetimi leti na elektrarni Mariborski otok.

Udeleženec takratnih dogodkov Franc Čarf iz Maribora (rojen leta 1920) se vsega spominja takole: »Menda je bilo sedmega ali osmega maja leta 1945. Takrat sem bil zaposlen na elektrarni Mariborski otok kot šofer. Vozil sem osební »Mercedes« z dunajsko registracijo. Med zaposlenimi in nemškimi vojaki ki so stražili elektrarno sem zato in tudi zaradi znanja nemščine, užival določeno zaupanje in sem se mogel kar svobodno gibati. Nihče tudi ni posumil da že lep čas sodelujem s partizani.

V tistih zadnjih dneh vojne smo bili vsi skupaj napeti – Nemci zato, ker so premišljevali, kako bi jo čimprej pobrisali (ter zapustili čimvečje razdejanje, s seboj pa odvedli čimveč vrednega) mi pa, ker smo hoteli take stvari preprečiti. Adolf Ferlan, Vili Babič in Gradišnik (doma nekje okrog Brestanice) ter jaz – smo opazili, kako nemški vojaki napeljujejo okrog elektrarne zažigalno vrvico ter na posameznih mestih razvrščajo eksploziv. Takoj smo uganili, kaj kanijo storiti. Nismo pa vedeli kdaj naj bi Nemci elektrarno razstrelili ter, kako bi jim to preprečili. Počakali smo, da se je stemnilo. Da bi ne bilo preveč sumljivo, smo se domenili, da bom šel najprej sam naprej.

S seboj sem imel škarje. Počasi sem se bližal elektrarni. Ze sem prvič prerezal zažigalno vrvico, ko se mi je zazdelo, da me bodo zgrabili. Proti koncu mojega opravila me je ustavil nemški stražar ter spraševal kdo da sem. Ko me je prepoznal, me je vprašal kaj tam iščem ob tisti uri. Izgovoril sem se, da sem tam po opravkih. Po tem pogovoru sem takoj odšel, ne da bi se še bližal stražarju. Srce in njegov utrip sem čutil nekje v grlu.

Naslednjega dne, ko so Nemci odhajali, so hoteli elektrarno razstreliti pa jim to ni uspelo – in kako so bili divji! Časa za ponovno »pripravo« pa niso več imeli. Odhajajočim nemškim vojakom sem tudi izmaknil načrte za dograditev te elektrarne. Vsega je bilo šest paketov. S temi načrti so potem prva leta po vojni elektrarno dogradili. Pri »krajci« je pomagal tudi Miro Rosental, inženir iz Češke. Seveda so me potem, ko se je vse tako dobro izteklo, pohvalili, ker je to pomenilo za takratne razmere izredno vrednost. Če me spomin ne vara, je bilo takrat precej besed, da me bodo predlagali za odlikovanje. Iz tega seveda ni bilo nič.

Franc Čarf se je sicer ves čas sodelovanja s partizani Nemcem spretno izmikal, vendar je le bil skoraj tri mesece v mariborskem preiskovalnem zaporu. Dokazati mu niso mogli ničesar, a izpustili so ga pogojno. Pokazal mi je nemško odpustnico (poleg spravljene so tudi izjave tovarišev, s katerimi je med vojno sodeloval ter jim priskrbeval najrazličnejši material).

Čarf je bil takoj po vojni tri leta za šoferja pri mariborskem okrožju SKOJ in okrožnem odboru mladine ter se dobro spominja takratnega sekretarja Nika Belopavloviča. Potlej je delal še v tovarni železniških vozil Boris Kidrič, kjer je daroval tisoč prostovoljnih delovnih ur in sedaj združuje delo pri mestnem vodovodu v Mariboru.

Danes, po tolikih letih se vseh teh dejanj še kako rad spominja in pravi, da mu še vedno postane kar tesno pri srcu.

DRAGO MIKLAVČ

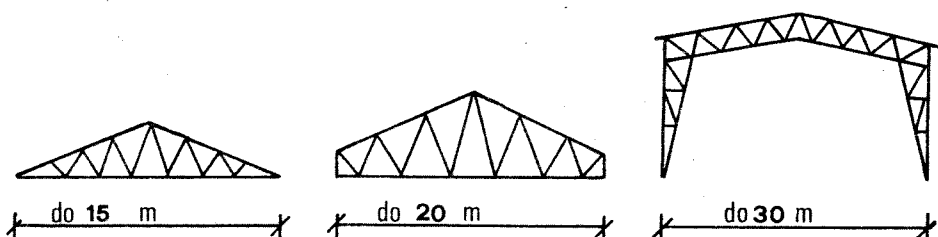
Poleg vseh vrst gradenj smo pričeli z proizvodnjo sodobnih lesenih, predvsem strešnih konstrukcij po sistemu GREIM.

Te konstrukcije so primerne za:

- strehe stanovanjskih objektov vseh vrst
- priročna in stalna skladišča
- kmetijske objekte
- proizvodne prostore
- razne druge objekte

Prednosti:

- hitra in lahka gradnja
- nizka cena
- trajnost
- vključevanje v sistem »naredi si sam«

V dobrem desetletju je Ljubljanska banka pomagala že več kot 90 tisoč občanom na razne načine reševati njihove stanovanjske probleme.

V ta namen je odobrila več kot 400 milijard (starih) dinarjev posojil, pomagala pa je tudi z nasveti, pojasnili in odgovori na najrazličnejša vprašanja s tega področja.

**vam pomaga
s posojilom
do stanovanja**

Zanesljivo, ekonomično in praktično vozilo!

Dva vozila v enem: Udoben osebni in prostoren poslovni avtomobil.

Eden redkih avtomobilov s klasično jekleno šasijo.

Poceni prevoz in vzdrževanje.

**MALI DIV
RENAULT-4 TL
SPECIAL**

**INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL
NOVO MESTO**

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA

SKUPŠČINA OBČINE

METLIKA

OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKI ODBOR ZRVS
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS
OBČINSKI ODBOR RK
IN DRUGE DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE

**ČESTITAJO ZA 29. NOVEMBER – DAN
REPUBLIKE VSEM BORCEM, AKTIVI-
STOM, INTERNIRANCI, DELOVNIM
LJUDEM IN KOLEKTIVOM, RAVNO
TAKO ZA 26. NOVEMBER – OBČINSKI
PRAZNIK OBČINE METLIKA Z NAJ-
BOLJŠIMI ŽELJAMI ZA NADALJNI NA-
PREDEK NAŠEGA DELOVNEGA ČLO-
VEKA**

»termi« domžale

RUDARSKO PODJETJE KREMENOVH PESKOV IN OPLEMENITENJE NEKOVIN
LJUBLJANSKA CESTA 18 • Telefon (061) 72-502, 72-374, 72-249 • Telegram »TERMIT« • Pošta 61230 DOMŽALE • Banka 50120-601-30276
TOZD »PESKOKOPI« z o. sol. o. MORAVCE – TELEFON: (061) 73-706, 73-720 • TOZD »ILPOS« z o. sol. o. SELO pri IHANU – TELEFON: (061) 72-377

**TOZD ILPOS:
TOZD PESKOKOPI:**

Premazi, eksotermna sredstva,
izolacijska sredstva, talila, likopodij,
»diamant« kiti, mletje nekovin.
Kremenčev pesek – prirodni, prani in
sušeni, oplaščeni, filter, ognjenovzdržna
masa.

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA

SKUPŠČINA OBČINE ČRNOMELJ

OBČINSKI ODBOR ZZB NOV
OBČINSKI ODBOR ZRVS
OBČINSKA KONFERENCA ZKS
OBČINSKA KONFERENCA SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKA KONFERENCA ZSMS
IN DRUGE DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE

**ČESTITAJO VSEM BORCEM, AKTIVISTOM IN SIMPATIZERJEM NOV,
DELOVNIM LJUDEM IN KOLEKTIVOM ZA DAN REPUBLIKE – 29. NO-
VEMBER**

S PONOSOM V SRCU NAZDRAVIMO DNEVU REPUBLIKE

DO ZDRAVILIŠČE »RADENSKA« RADENCI N. Sol. O.
69252 RADENCI • SLOVENIJA • JUGOSLAVIJA •

Zdravilišče Radenci najlepše srečanje narave s civilizacijo

Tam kjer se stikajo tri dežele na robu Panonske nižine ležijo Radenci zdravstveno-rehabilitacijski in preventivni center znan daleč izven meja naše domovine. Odmaknjeno od hrupa in onesnaženega zraka, vrveža in drugih nadlog sodobnega življenja nudi zdravilišče vsako leto gosotoljubje številnim gostom iz Jugoslavije in iz tujine.

Mineralna voda Radenska, ki nosi ime po kraju Radenci je postala osnova za hitrejši razvoj celotnega severovzhodnega dela Slovenije. Tu se je iz majhne polnilnice mineralne vode v 110. letih razvila »Radenska« četrti največji polnilec mineralne vode na svetu in največji polnilec nizkokaloričnih pijač na bazi mineralne vode na svetu. Ta delovna organizacija, ki jo sestavlja 7 TOZD od katerih se kar 5 ukvarja s turistično gostinsko dejavnostjo je tudi nosilec turističnega razvoja v Pomurju.

V zdravilišču Radenci kjer z najsodobnejšimi metodami zdravijo tegobe, ki jih s sabo prinaša sodoben način življenja, je vedno več gostov, ki preživijo tu svoj letni dopust in tako združijo prijetno s koristnim saj nudi zdravilišče tudi možnosti za preventivne preglede, obilico zabave in rekreacija tudi za tiste, ki z dravljem nimajo problemov.

Zdraviliški turizem se je v Radencih začel razvijati še pred sto leti. Danes imamo v Radencih tri hotele z malo manj kot 500 posteljami in eno najsodobnejše opremljenih kopaljskih zgradb v Evropi. Te posteljne kapacitete so seveda premajhne in z njimi še zdaleč ne moremo kriti povpraševanja. Hoteli v Radencih so zasedeni skozi vse leto in gostje morajo čakati tudi po tri mesece da lahko pričnejo z zdravljenjem.

Da bi omogočili čim večjemu številu gostov bivanje v našem zdravilišču smo v letošnjem letu pričeli graditi nov hotel B Kategorije s katerim bomo pridobili dodatnih 200 postelj. Temu hotelu, ki je že sam po sebi investicija vredna nekaj milijard dinarjev bo predvidoma že v zelo kratkem času sledil še cel kompleks zdraviliških hotelov. Razmišljamo o tem da bi pri financiranju teh hotelov sodelovale delovne organizacije in druženo politične organizacije kot so naprimer zveza borcev in druge in si tako zagotovile prioriteto pri uporabi posteljnih kapacitet v njih. V prvih devetih mesecih tega leta je bilo v zdravilišču Radenci 16.000 gostov, od tega je bilo veliko število takih ki jih je poslalo na zdravljenje socialno zavarovanje, veliko vojaških vojni invalidov in veliko članov zveze borcev. Število članov zveze borcev, ki preživijo v Radencih svoj letni dopust ali pridejo na zdravljenje je iz leta v leto večje. Tako se je leta 1977 zdravilo v Radencih malo manj kot 1000 članov ZB v prvih devetih mesecih letošnjega leta pa 1152.

Radenska si prizadeva, da bi svojim gostom nudila prijetno bivanje v hotelih in čim več rekreacije in zabave zunaj njih. Idila Radenec nudi vse česar človeku primanjkuje v vsakdanjem življenju in česar si najbolj želi namreč, da bi ga zjutraj prebudile ptice, da bi se spočil v dišeči svežini in zelenju okolice, da se sprosti v pogovoru z ljudmi, ki ne poznajo njegovih skrbi pri vsem tem pa uživa v udobju. Radenci ležijo sredi območja nad katerim se navdušujejo vsi ljubitelji narave, sredi negovanega parka polnega vrtnic in borovcev ki je idealno mesto za sprehode. V okolici Radenc se vrstijo livade in vinorodni griči. V vinogradih na bližnji Kapeli pridobivajo najboljša jugoslovanska bela vina, ki slovijo po vsem svetu. Tukaj pridejo na svoj račun ne le ljubitelji narave in dobre kapljice ampak tudi lovci in ribiči. To območje je dobro znano po bogastvu srnjadi in male divjadi. Kar so za lovce gozdovi in travniki Pomurja to je za ribiče Mura s svojimi številnimi rokavi ter okoliška jezera bogata z ribami.

Naravno okolje, moderna medicina in naše turistične storitve lahko zadovoljijo vse, ki se hočejo zdraviti, prav tako pa tudi tiste, ki želijo svoje zdravje ohraniti. Iz Radenc lahko obiščete tudi druga termalna kopaljšča. Moravce, ki so se razvile pod obroki Goriškega, 7 km severovzhodno od Murske Sobotice. Prijetno počutje nudijo s slamo krite v panonskem stilu urejene hišice, bazeni na prostem in pokrito zimsko kopaljšče, ki omogoča kopanje v topli termalni vodi skozi vse leto, Banovce v bližini Ljutomer in še in še bi lahko naštevali.

V teh skopih besedah vam prav gotovo nisem uspeli povedati vsega kar bi radi vedeli, o Radencih. Pridite in prepričajte se sami, da je to kraj, ki je vreden obiska.

GRADBENO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE

ingrad
CELJE
N. SOL. O.

63000 CELJE
LJUBLJANSKA 16
TELEFON (063) 22-852, 22-853
TELEX: 33 536 YU INGRAD
ŽIRO RAČUN 50700-601-10014 SDK CELJE

-IZVAJAMO VSE VRSTE VISOKIH IN NIZKIH
GRADENJ, ZAKLJUČNA GRADBENO-OBRTNA TER
INSTALACIJSKA DELA
-PROIZVAJAMO IZDELKE IN POLIZDELKE IZ
BETONA KOT SO ZIDAKI, CEVI, PLOŠČE,
INAS OKNA, ROBNIKI ITD.
-PROJEKTIRAMO IN PRIPRAVLJAMO TEHNIČ-
NO DOKUMENTACIJO ZA IZVAJANJE INVESTI-
CIJSKIH OBJEKTOV
-ORGANIZIRAMO IN OPRAVLJAMO INŽENIRING

MONTAŽNI
SISTEM
INGRAD

PROJEKTANTI, INVESTITORJI!
Nudimo vam montažni sistem, ki omogo-
ča hitrejšo, cenejšo in kvalitetno
gradnjo za široko področje:

- INDUSTRIJSKI OBJEKTI
- TRGOVSKE HIŠE
- STANOVANJSKA GRADNJA
- KMETIJSKI OBJEKTI
- ŠOLE IN VRTCI
- ŠPORTNI OBJEKTI
- UPRAVNE ZGRADBE

Zahtevajte prospekte o izdelkih in
ponudbe za izvajanje del.

Kolektiv
delovne organizacije

Domžale

TOZD PREHRANA
TOZD OPREMOTEHNA
TOZD GOSTINSTVO IN
TURIZEM

**SE PROPOROČA ZA NA-
KUP VSAKOVRSNEGA
POTROŠNEGA BLAGA V
VELEBLAGOVNICI IN
DRUGIH PRODAJALNAH
ŠIROM OBČINE. PRIPOR-
OČAMO OBISK V NAŠIH
GOSTINSKIH LOKALIH.**

uniles

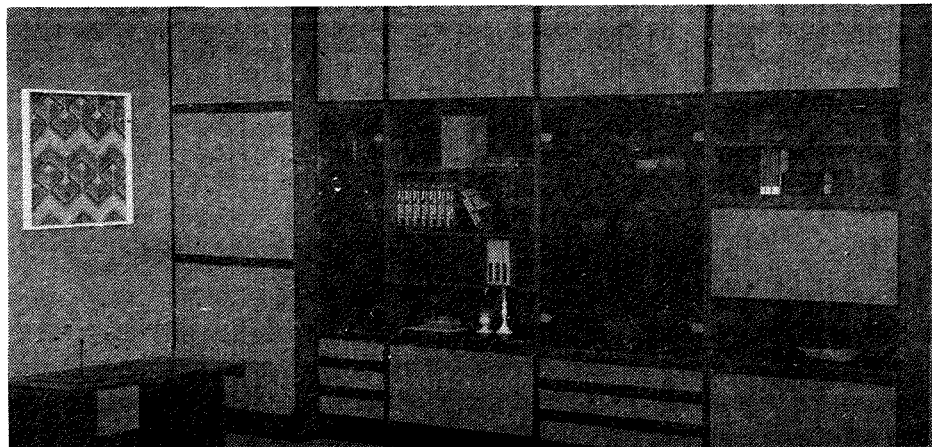

lesnina

n. sol. o. TOZD

BOR LESNA INDUSTRIJA
B.O. LAŠKO

TELEFON n. c.: (083) 730-800 — TELEGRAM: BOR — p. p. 6 — BANKA ŠT. 50710-601-16140 — TELEX: — SEDEZ: 63270 LAŠKO

Izdeluje pohištvo za dnevne sobe, sestavljive programe, predsobe

komunalno obrtno podjetje | hrastnik

tozd komunalne službe

tozd gradbena obrt in zaključna dela v gradbeništvu

TELEFONI:
hišna centrala (061) 814-802
direktor 814-781
obrat cementnine 814-789
dežurna služba 814-888
TELEGRAM: KOP Hrastnik

Se priporočamo!

Konfekcija »KOMET« Metlika - Slovenija

PARTIZANSKI TRG 5 — TELEFONI: DIREKTOR (068) 77-147, KOMERCIALA: (068) 77-194
TELEGRAM: KOMET METLIKA — TEKOCI RAČUN: 52110 - 601 - 14013 PRI SDK ČRNOMELJ

**ZA DAN REPUBLIKE – 29. NOVEMBER IN ZA OBČINSKI PRAZNIK
OBČINE METLIKA – 26. NOVEMBER ISKRENO ČESTITAMO VSEM
BORCEM IN AKTIVISTOM, DELOVNIM LJUDEM IN KOLEKTIVOM Z
NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI ZA NADALJNI NAPREDEK**

gradbeno
industrijsko podjetje
OBNOVA
n. sol. o.
ljubljana titova 39

SOZD Združena gradbena podjetja
GIPOSS Ljubljana, o. sol. o.

TOZD Splošne gradnje
n. sol. o.
Ljubljana
Linhartova 11
Telefon 314-060

TOZD Montažne grad-
nje
n. sol. o.
Ljubljana-Polje
Rjavska cesta b. št.
Telefon 48-176

TOZD Gradbeni obrati
n. sol. o.
Ljubljana
Rožičeva b. št.
Telefon 42-432

TOZD Servisni obrati
n. sol. o.
Ljubljana
Rožičeva b. št.
Telefon 42-209

TOZD Projektivni biro
n. sol. o.
Ljubljana
Titova 39
Telefon 315-172

SDS Skupne službe
Ljubljana
Titova 39
Telefon 320-841

OPRAVLJA VSE VRSTE
GRADENJ

ISKRA – Industrija za avtomatiko
Ljubljana, Savska c. 3, n. sub. o.

TOZD TOVARNA NAPAVALNIH NAPRAV TNN
NOVO MESTO, Bršljin 63, n. sub. o.

68000 Novo mesto
Bršljin 63
Telefon: (088) 21-050
Telegram: ISKRA NAPAVALNIH
p. p. 96
Telex:
Žiro račun: 50102-601-20701

»Iskra« je na Dolenjskem
zanetila razvoj elektronike

Sodobni razvoj narekuje tudi razvoj elektronike, saj si ne moremo predstavljati več vsakdanjega dela in življenja brez tako pomembne panoge, kot je elektronika. Zato je razumljivo, da ima ISKRA AVTOMATIKA – TOZD TOVARNA NAPAVALNIH NAPRAV IZ NOVEGA MESTA pomembne naloge v srednjeročnem razvojnem planu novomeške občine. Glavna dejavnost tovarne je proizvodnja napajalnih naprav, sestavnih delov in pribora za pomožno opremo, konstruiranje novih in izpopolnjevanje obstoječih proizvodov, izdelava investicijske opreme za proizvodnjo, montažo in vzdrževanje lastnih proizvodov. Zahteve in nagli razvoj gospodarstva narekujejo osvajanje novih programov predvsem s področja kompletnega napajanja energetskih sistemov, napajanja računalnikov in internega napajanja telefonskih central. Glede na planirani letni porast proizvodnje za 13,5 odst. je potrebno povečati proizvodne in skladiščne prostore in dopolniti, oziroma zamenjati opremo. Ko pripravljajo izhodišča plana za obdobje 1980–1985, že ugotavljajo, da so letne potrebe tržišča, ki so ugotovljene z raziskavo, za 2,5 do 3-krat večje, kot so danes, oziroma kot je današnji fizični obseg proizvodnje. Zato so potrebna nova vlaganja v proizvodnjo, osnovna sredstva, delovne priprave, tehnologijo, kadre, družbeni standard itd. Sredstva bodo zagotovili delno sami, delno delovna organizacija Avtomatika iz Ljubljane, zainteresirani sovlagatelji in banke. Upoštevajoč investicije, kadrovske in druge možnosti, se bo družbeni proizvod povečal letno za 13,5 odstotkov, število zaposlenih za 5 odstotkov, produktivnost za 5 odstotkov, izvoz za 31 odstotkov, uvoz za 20 odstotkov. Načrtujejo, da bo izvoz kril potrebe uvoza. Postopno pa se bo povečal izvoz v vzhodne države in dežele v razvoju.

LESNA IN POHIŠTVENA INDUSTRIJA IDRIJA
N. SOL. O., SPODNJA IDRIJA, JUGOSLAVIJA

TELEFON: (065) 76-010, 76-011, 76-031, 76-042

Preden se odločite za nakup pohištva vas va-
bimo, da obiščete naš razstavno-prodajni salon,
kjer vam nudimo veliko izbiro sobnega pohiš-
tva, predvsem garnitur za opremo spalnic in
mladinskih sob.

Salon pohištva, ki je v Sp. Idriji odprt vsak
dan od 6^h–14^h, razen nedelje, ob sredah tudi
popoldan do 18^h.

Brezplačna dostava in montaža na domu.

Sirupi

Vsi naši sirupi malinovec, Orange Squash, Lemon Squash
in Frutella so izdelani iz naravnih surovin. Odlični so
predvsem za domačo pripravo poljubnih osvežujočih pijač.

tovarna rastlinskih specialitet in destilacija
mirna

DANA

Telegram DANA Mirna • Žiro račun 521-1-282 •
Telefon 068 84-300, 068 84-305

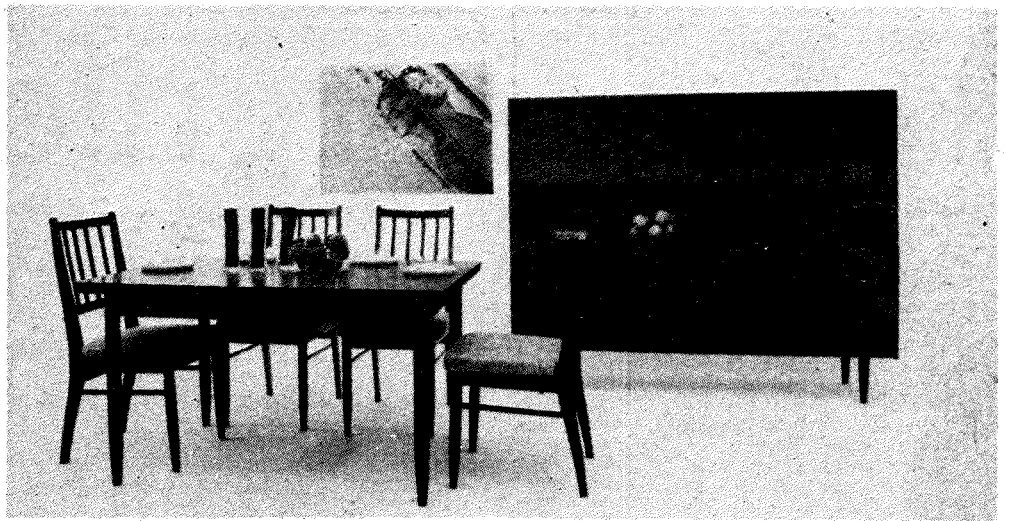
KEMIČNA INDUSTRIJA MEDVODE

DONIT

DONIT, kemična industrija
N. SOL. O. 61215 Medvode
Tel.: 061/71 106
Telex: 31 365 YU Donit

Temeljne organizacije:

- Delovna skupnost skupnih služb
- TOZD »Fenolit« Borovnica, N. SUB. O. 61353 Borovnica
Tel.: 061/74 670
Dejavnost: sintetične smole, mase za stiskanje, odpreski iz plastičnih mas in frikcijskih materialov
- TOZD »Filtri« Medvode, N. SUB. O. 61215 Medvode 59
Tel.: 061/71 106, 71 437
Dejavnost: filtri za gorivo, zrak in olje za motorje z notranjim izgorevanjem in industrijski filtri
- TOZD »Kemostik« Kamnik, N. SUB. O. 61240 Kamnik-Mekinje
Tel.: 061/831 289
Dejavnost: sintetična lepila, polirne in brusne paste
- TOZD »Laminati« Medvode, N. SUB. O. 61215 Medvode 59
Tel.: 061/71 106
Dejavnost: tehnični laminati
- TOZD »Plastor« Križevci N. SUB. O. 43260 Križevci
Tel.: (043) 74/012
Dejavnost: poliestrski laminati
- TOZD »Pletilnica« Sodražica, N. SUB. O. 61317 Sodražica
Tel.: 061/87-840, 87 841 in 87 778
Dejavnost: žične in plastične tkanine in pletiva
- TOZD »Svit« Kamnik, N. SUB. O. 61240 Kamnik-Bakovnik
Tel.: 061/831 290
Dejavnost: elektroizolacijski materiali iz procelana in okrasna keramika
- TOZD »Storitvene dejavnosti« Medvode, N. SOL. O. in N. SUB. O. 61215 Medvode 59
Tel.: 061/71 106
- TOZD »Tesnit« Medvode, N. SUB. O. 61215 Medvode 59
Tel.: 061/71 106
Dejavnost: tesnilni materiali
- TOZD »Tesnila« Velika Loka N. SUB. O. 68212 Velika Loka
Tel.: 068/83 301, 83 303
Dejavnost: kovinsko plastična tesnila za motorno in drugo industrijo
- TOZD »Trival« Kamnik, N. SUB. O. Kamnik-center
Tel.: (061) 831 290
Dejavnost: poliestrski izdelki, elektroimpregnacijski materiali, antene in gumbi

brest
cerknica

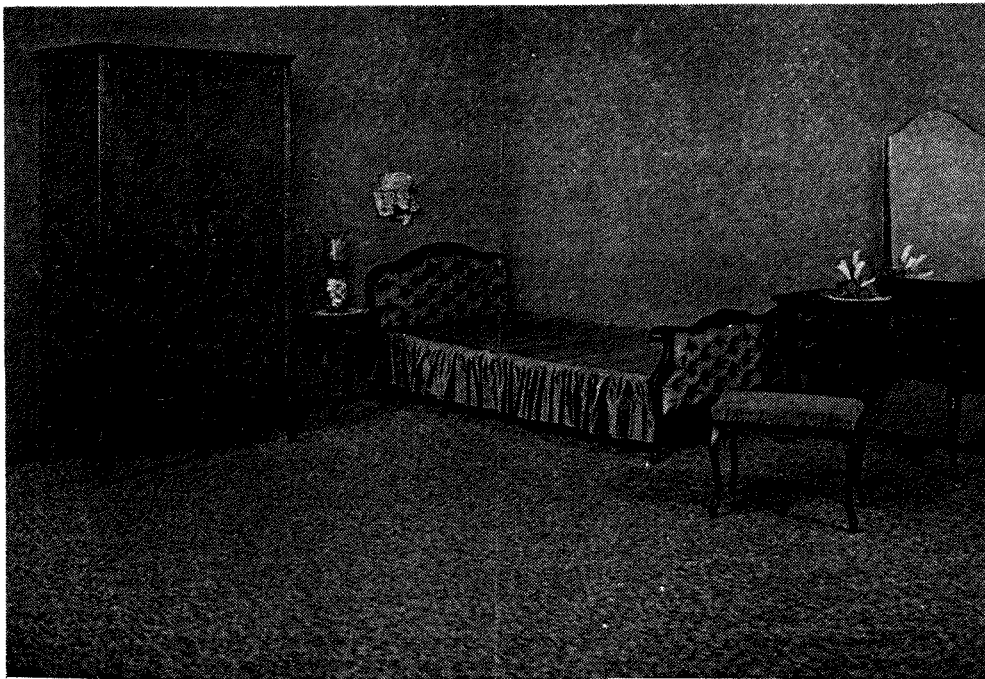
industrija pohištva Jugoslavija
telefon 061/791-200 telex 31-167

jedilnica
jasna

izdelke si lahko ogledate in
kupite v:

salonu pohištva brest cerknica
v prodajalni brest, v Mariboru
kneza koclja 6

v vseh specializiranih trgovinah
s pohištvom

Predstavljamo vam naš proizvodni program in vas
vabimo v našo trgovino v Straži

PROIZVAJAMO:
stilno pohištvo
moderno pohištvo
gugalnike
akrilne plošče NOVOGLAS
elemente za gradbeništvo

svetlobne kupole in trakove
najsodobnejšo opremo za kopalnice
žagan les
vezane plošče
industrijska nihalna vrata
plastificirane predale

Novoles

lesni kombinat Novo mesto,
Straža, n. sol. o.
telefon 068/84 530 - telex 33726 yu novles

TOZD BLAGOVNI PROMET

TEHNIKA – LJUBLJANA n. o. sol. o
Industrija gradbene keramike Trebnje

SINTER

keramične ploščice IGK

Sinter keramične ploščice se izdelujejo po povsem novem tehnološkem postopku suhe priprave surovine in suhega istočasnega stiskanja surovine (mase) in glazure, ter žganja na zelo visoki temperaturi do 1150° C, ki daje izdelku vrsto posebnih lastnosti:

- Izredno trdoto in odpornost glazure
- Izredno upogibno trdoto
- Odpornost na vremenske vplive, temperaturo sonca, ter popolno odpornost na mraz
- Odpornost na kisline in luge

6-7 po MOSH-ovi lestvici
300-400 kp/cm²
upijanje vode
1-3%

- Odpornost na mehansko obrabo
- Uporabnost

ustreza JUS-u, po naročilu izdelujemo popolno kislinsko odporne ploščice zaradi izredne trdote in debeline plasti glazure je le-ta skoraj neuničljiva

- za zunanje in notranje oblaganje
- za tla in fasade
- za industrijo in gospodinjstva
- za balkone in terase
- za posebne namene (nedrseče ploščice)

Izvedba:

- glazirane in neglazirane v naravni rdeči in črni barvi
- gladke in nazobčene

200 x 200 x 10 in 100 x 200 x 10 mm
kalibrirane v 5 nazivnih področjih +0,4 mm

Dimenzije:

GLEDAJO V BODOČNOST

Navadno pravimo: »Bodočnost se je že začela.«

Gospodarstveniki pojmujejo to po svoje in pravijo, da moramo pri delu danes misliti na jutri, na pojutrinje. V »Gorenju« se tega dobro zavedajo: že danes postavljajo temelje za tisto, kar bo »Gorenje« naslednje leto, leta 1989, leta 2000...

Živimo v času prave »tehnološke eksplozije«. Tisto, kar je danes najbolj moderno, bo čez pet let samo še zaprašen eksponat v že prenapolnjenih muzejih zastarih tehnologij.

Izkušnje najrazvitejših nas učijo: devetdeset odstotkov izdelkov, ki prihajajo trenutno na trg, ni starejših kot pet let. Znanstvena predvidevanja pa pravijo, da bo čez deset let na trgu v prometu polovica izdelkov, ki jih danes še ni, o katerih »nimamo pojma«.

V ostri tekmi na svetovnem trgu si bodo ohranili svoje mesto le tisti, ki že sedaj načrtujejo svojo prihodnost, katerih ambiciozni in dobro premišljeni načrti so že za korak – dva pred svojim časom.

Inženirji iz »Gorenja« se že zarisali načrte za izdelke, ki jih bo »Gorenje« izdelovalo čez dve, pet ali deset let... Razvojno raziskovalne službe, ki sodelujejo z najbolj znanimi in priznanimi znanstvenimi institucijami v naši državi in drugod, delajo z vso vnetostjo pri viziji jutrišnjega »Gorenja«, pri čemer je glavni kažipot znanost... V načrtovalnih službah že dobro vedo, kaj bo zmoglo »Gorenje« čez pet let.

Gledati naprej so znali v »Gorenju« že takrat, ko je majhna kovaška delavnica začela izdelovati prve izdelke bele tehnike, in tudi takrat, ko so se lotili programa elektronike... Tudi za program »DOM«, ko je bil prvič postavljen, se je zdelo, da je preveč hraber in kar nekam preambiciozen, kot se tudi zdaj zdi, da so preveč ambiciozni načrti za uporabo sončne energije ali recimo satelitske televizije.

Veliko jih je bilo, ki so bili močnejši in večji, pa so izpadli iz tekme – je dejal na tiskovni konferenci generalni direktor SOZD »Gorenje« Ivan Atelšek, ko so mu postavili vprašanje, kako je »Gorenje« postalo to, kar je danes. – Izpadli so samo zato, ker niso imeli jasne vizije svoje bodočnosti, ker so dovolili, da jih premaga čas. Mi v »Gorenju« smo gledali vedno v prihodnost. Naši načrti so bili ambiciozni, toda pokazalo se je, da niso bili nikdar nerealni!

»Gorenje« je sedaj bolj kot kdajkoli obrnjeno proti tej svoji prihodnosti, k načrtom in viziji jutrišnjega dne.

Kompletiranje obstoječih programov

Globalno ima »Gorenje« že sedaj jasno določen proizvodni program in izhajajo načrti tega kolektiva predvsem iz potrebe, da te, že določene programe še naprej razvija.

Ti temeljni programi so sedaj:

- gospodinjski aparati,
- kmetijska tehnika,
- gradbeništvo,
- elektronika,
- toplotna in klima tehnika,
- varstvo človekovega okolja,
- pogonski stroji in agregati,
- materiali, polizdelki in izdelki za industrijsko rabo.

»Gorenje« je v svojih načrtih jasno zarisalo nadaljnji razvoj teh proizvodnih programov, izhajajoč pri tem iz izpolnjevanja vsakega posameznega izdelka v skladu z dosežki svetovne znanosti in tehnike, prav tako pa predvidevalo tudi tako imenovano »diverzifikacijo programov«, namreč, še večjo razvejanost programov z uvajanjem novih izdelkov v širok proizvodni spekter programov »Gorenja«.

Seveda ima »Gorenje« pri tem pred očmi predvsem potrebo uporabnikov – današnje in jutrišnje potrebe, ki jih je že mogoče predvideti.

Nadaljnje razvojne ambicije proizvodnih programov niso v tem, da bi stopicali za trgov, in tudi ne, da bi enostavno »evidentirali« potrebe in se usmerili v stilu »kar gre na trg, to tudi izdelujemo«, ker v »Gorenju« vedo, če bomo načrtovali tako, bomo v resnici načrtovali večno zaostajanje. Hoditi vzporedno s potrebami uporabnikov, pomeni pravzaprav »biti pred njimi«, pomeni, pravočasno jih predvideti in se pravočasno zanje pripraviti.

Vendar ni ena glavnih kvaliteta nadaljnjega razvoja obstoječih proizvodnih programov v izpolnjevanju vsakega posameznega izdelka ali v kompletiranju in razvejanosti posameznih potreb

Takšen posamičen razvoj izdelkov in proizvodnih programov je pravzaprav pogoj za tisto, kar je glavna »strategija bodočnosti« v »Gorenju« – povezanost teh programov, njihovo dopolnjevanje, vključitev v enoten program proizvodnje in ponudbe, že sedaj najbolj izražen v postavki Plansko-poslovne skupnosti v reprodukciji celoti »DOM«.

Namen razvoja posameznih programov – proizvodnih področij torej in v tem, da bi se programi z nadaljnjim napredovanjem oddaljevali, temveč da bi jih tako približali skupnim ciljem in skupni zasnovi.

Posamezni izdelki »bele tehnike« se že sedaj vključujejo v celoto – skladno komponirano, funkcionalno in estetsko kuhinjo, ki jo je mogoče ponuditi uporabnikom kot »gotov ambient«, ki bo lahko z »eno potezo« rešil problem pripravljanja hrane v skladu z novim življenjskim ritmom sodobnega človeka. Kuhinja kot »ambient«, izdelana, projektirana in montirana po najsodobnejših izkušnjah »engineering sistema«, pa je le eden izmed primerov, ki ponazarjajo razvojno zasnovano programov »Gorenja«. Sanitarna kabina je že sedaj primer strnjevanja in vključevanja razvoja posameznih izdelkov v določeno celoto.

Geslo »slika in ton v dom«, pod katerim se razvijajo programi elektronike, pomeni prav to. K televizorju spadajo antenski priključki in TV-igre. Izpopolnjen z »glasbenim centrom« z najsodobnejšimi napravami za tonsko reprodukcijo, pomeni ta program kompletno rešitev in zadovoljitev človekove potrebe po racionalnem, funkcionalnem in estetskem. Pomeni možnost za zadovoljitev določene potrebe z »eno potezo«.

Gradbene programe, ki težijo k vse večji industrializaciji gradbeništva, kjer zamenjuje sistem zidanja in počasnega vgrajevanja »del po del« montaža tovarniško izdelanih elementov, izpopolnjujejo programi toplotne in klima tehnike.

Vizija jutrišnjega »Gorenja« je »hiša v paketu«: industrijsko zgrajena, s klimatizacijskimi napravami, s kompletno kuhinjo, z rešenim sanitarnim vozlov, opremljena s kompletno, potrebno elektroniko... Z vsemi gospodinjskimi aparati, s sistemom za uporabo sončne energije, s preštudiranimi sistemi za varstvo človekovega okolja ob takšnem domu...

S tem se ujema tako imenovani »zeleni program«. Vrtnarsko orodje, seme za cvetje in zelenjavo za vrt, ki bo konjiček sodobnega človeka, s kompletno mehanizacijo za kmetijske potrebe, s sistemi steklenjakov, z »mini« farmami za rejo živine in perutnine...

Vsi programi »Gorenja« se ujemajo – kot kockice v kakšni igri – s to veliko vizijo jutrišnje organizacije »Gorenja«, ki želi z razvojem proizvodnje in ponudbe omogočiti človeku kompleten ambient, sodobno, funkcionalno, estetsko izpopolnjeno in skladno okolje, v katerem bo živel.

Morda se bo jutrišnje geslo »Gorenja« glasilo: »Kupite naš dom in vselite se. Vzamite s seboj le zobno ščetko in knjige!«

Dom za človeka

Avtomatizacija in elektronika, ki tako prodirata v naše življenje, skrivata v sebi nevarnost orvelovske vizije sveta, v kateri gospodari človek-robot nad roboti.

Namen »Gorenja« je izkoristiti v gospodinjstvu vse dosežke »stoletja robotov«. Vendar cilj ni avtomatizacija človekovega prostora, ki bi človeka oddaljila od njegovega človeškega bivanja. Namen je pravzaprav ravno nasproten: človeka približati samemu sebi in ljudem, s katerimi živi.

Dom bodočnosti, ki bo nosil znak »Gorenja«, ne bo dom robotov, temveč človekov dom. V njem človeku ne bo treba opravljati nepotrebnih del, kar mu bo prihranilo njegov vse dragocenejši čas. To ne bo prostor odtujenosti, temveč prostor, ki se tej odtujenosti upira že s samo svojo organizacijo.

S širjenjem slehernega izmed proizvodnih programov, povečevanjem asortimenta vsake proizvodne enote, »Gorenje« istočasno tudi že gradi ne en, temveč sto en in tisoč in en dom bodočnosti. »Gorenje« ne gradi tipski dom, nekakšen nov »stroj za prebivanje«, učinkovito, znanstveno preračunan za zadovoljitev različnih človekovih potreb. Zvedenih na določen statistični splošni model.

Gorenje Velenje

DANES TUDI ZA JUTRI

**Načrti ambiciozni, vendar realni
Znanost in tehnološki razvoj – glavni
kažipot za jutrišnji dan
Vključitev v svetovno delitev dela
Dom bodočnosti – humano okolje za
človeka
Nova organizacija »ambientalne
prodaje« – tesnejše sodelovanje s
trgovino
Skupno samoupravno načrtovanje –
podlaga za združevanje dela in
sredstev**

Ivan Atelšek podpisuje v Velenju pogodbo s predstavniki nemške trgovske mreže

Jutrišnji dom »Gorenja« bo individualen, osebni. Posamezni programi, ki se bodo ujeli s tem splošnim konceptom, bodo morali biti zadosti pestri in široki, da bodo lahko nudili vsakemu uporabniku neštete možnosti, da sam kombinira, pri tem pa zadosti »tipizirani«, da se bodo skladno ujeli s vsako teh kombinacijo, da bodo spodbujali človeka, da si organizira svoj življenjski prostor sam, da ga kreativno organizira.

Na pragu XXI. stoletja

Do te, morda malo »pesniške« vizije, pa ni mogoče z domišljijo, temveč z delom, z gospodarskimi preračuni, povezovanjem znanosti in proizvodnje, razvojem tehnologije, proučevanjem trga, vključevanjem v svetovno delitev dela, z organizacijo proizvodnje in ponudbe, združevanjem dela in sredstev, gospodarnostjo, racionalizacijo, kreditno politiko, načrtovanjem razvoja – skratka z vsem tistim, kar sestavlja gospodarsko strategijo tako velikega in zapletenega kolektiva kot je »Gorenje« danes, in kot bo v še večji

meri »Gorenje« jutri. Doseči jo je mogoče z vsem tistim, na kar mislimo, kadar pravimo: ko delamo danes, mislimo tudi že na jutri.

Izhajajo iz današnjega razvoja »Gorenja« pridemo preko perspektivne usmerjenosti, začrtane s srednjeročnimi načrti za razvoj kolektiva do leta 1985, preko načrtov znanstvenoraziskovalnih služb, ki segajo že sedaj do praga enaindvajsetega stoletja, do vizije »Gorenja« bodočnosti, ki dobi tedaj realno podlago.

Ali ni bilo tudi današnje »Gorenje« prav tako »nerealna vizija« za tistih prvih enajst delavcev v baraki pred samo petindvajsetimi leti?

Zato je današnji trenutek »Gorenja« najboljšo zagotovilo za njegovo bodočnost.

Odprti proti svetu

Današnji razvojni načrti »Gorenja« in njegova perspektivna usmerjenost izvirajo in temeljijo pravzaprav na načrtih dolgoročnega razvoja SFR Jugoslavije, od tod tudi izvirajo glavne planske usmeritve »Gorenja«; skrb za človeka (stanovanje, prehrana, prosti čas itd.); industrializacija

(sodobna tehnologija) in družbeni standard (šole, zdravstvo, ohranitev življenjskega okolja itd.).

Teh globalnih ciljev pa skorajda ni mogoče uresničiti, ne da bi spremljali svetovne razvojne tendence. Sicer pa se vprašanje odprtosti »Gorenja« proti svetu tudi ne postavlja. Če je bil nekdanji namen »Gorenja«, kar zadeva svetovna gibanja, predvsem transfer svetovne tehnologije na jugoslovanski trg, je »Gorenje« sedaj glede tega v popolnoma drugačnem položaju.

Že samo podatki o izvozu »Gorenja« (v 62 držav sveta je izvozilo okrog 5 milijonov aparatov) povedo dovolj o njegovem vključevanju v svetovno delitev dela. Iz slovarja »Gorenja« vse bolj izginja beseda »tuji trg«, saj bo v kratkem vsak tretji aparat, izdelan v »Gorenju«, prestopil meje naše države.

»Gorenje« ni dvojno – tuje in domače – kar pomeni, da bodo dobivali naši potrošniki izdelke svetovne kakovosti, ki jo bo potrjeval obstoj v evropski in svetovni konkurenci.

Dejstvo je, da sta jugoslovanski trg in ponudba na njem navadno zaostajala v tej vrsti proizvodnje za šest do sedem let za trgi razvitih držav. Razglasiti se za »domačega proizvajalca« pomeni priznati tako zaostajanje za normalno in se mu samo prilagajati. Ambiciozen kolektiv, kot je »Gorenje«, ne more privoliti v kaj takega. Sicer pa govorijo zoper tako poslovno politiko vsi planski in programski dokumenti naše države in ZKJ.

NAČRTOVANI RAZVOJ »GORENJA« DO LETA 1985

povprečna letna rast proizvodnje	11%
povprečna letna rast družbenega produkta	15%
povprečna letna rast izvoza	13,5%
povprečna letna rast števila zaposlenih	3,5%
povprečna letna rast produktivnosti	7%

Vključeni v svetovna gibanja

Pomembne poteze »Gorenja« na tujem področju, z ustanavljanjem svojih proizvodnih, trgovinskih in servisnih organizacij, nimajo namena spremeniti »Gorenje« v nekakšno »multinacionalno družbo«, temveč niso v bistvu nič drugega kot dolgoročna, premišljena strategija njegove še večje integracije s svetovnim trgom.

Podjetja v tujini (»Gorenje-Körting«, »Gorenje-Pacific«, »Gorenje-Hellas«) naj bi še bolj odprla vrata za prodor najnovejših svetovnih dosežkov tudi na naš trg. Po predvidevanjih naj bi na primer samo delovanje »Gorenje-Körtinga« zmanjšalo naše zaostajanje za svetom s šest do sedem let na tri do štiri leta. Omogočilo naj bi torej dvakrat hitrejšo sprejemanje novih izdelkov, ki so v svetovnem vrhu, ki so »hit« v tej industrijski panogi.

Da bi se razvijali vzporedno z najbolj razvitimi in zmanjšali vrzel, ki je danes med nami, si moramo prizadevati, da bomo poslovali na njihovem trgu, da se bomo krepili v konkurenčnem boju, zlasti še, ker nas k temu sili vse večja lastna proizvodnja, ki je že prerasla jugoslovanske tržne potrebe.

In v tem je smisel teze »Gorenja«, da ni našega in svetovnega trga, temveč en sam trg. Ustanovitve »Gorenja-Nigerija«, firme v Lagossu, govori o še eni tendenci »Gorenja«, v skladu z našo splošno jugoslovansko politiko neuvrščanja – o vse širšem gospodarskem sodelovanju z državami tretjega sveta.

Za bodočo koncepcijo in vizijo »Gorenja« je »Gorenje« prava »internacionalna firma«, kolektiv, odprt za svetovna znanstvenotehnična in gospodarska gibanja, vključen v svetovno delitev dela. Istočasno čakajo »Gorenje« tudi še nadaljnje investicijske naložbe v številne industrijske obrate, večinoma na nerazvitih ali manj razvitih gospodarskih območjih naše države. Tudi tam bodo zgrajeni novi obrati najsodobnejše svetovne tehnologije, ne pa obrati, ki naj bi dvignili nerazvita območja tehnološko naprej na jugoslovansko raven. Ob vse večji integraciji »Gorenja« v svetovni trg bodo lahko nerazviti, ko bodo »preskočili

naenkrat nekaj stopnic«, hitro dosegli tehnološko raven svetovnega vrha. Gledano kompleksno se bodo naložbe v svetovno tehnologijo vračale tako manj razvitim območjem v Jugoslaviji, ker bodo tudi naložbe v manj razvita območja smotrnejše in učinkovitejše.

»GORENJE« LETA 1985

vrednost proizvodnje	30 milijard dinarjev
družbeni produkt	9,8 milijard dinarjev
dohodek	8 milijard dinarjev
akumulacija	3 milijarde dinarjev
izvoz	9 milijard
število zaposlenih	27.000

Nova organizacija za nove namene

Takšni globalni nameni poslovne politike »Gorenja« pa zahtevajo tudi novo organizacijo – razvojno-tehnološko in pa organizacijo nastopa na trgu.

Številne tehnološke novosti brez nove organizacije tržne ponudbe pravzaprav ne morejo zaživeti v pravi meri. Gre predvsem za takšno organizacijo ponudbe in celotnega prometa, ki bo spremljala razvojno zasnovano tehnologijo v smeri »tehnoloških celot«. Vsak proizvodni program mora biti s svojo diverzifikacijo in kompletiranjem kompletiran tudi v ponudbi potrošniku, kar pa zahteva novo organizacijo trga in ponudbe na njem v pri nas še ne zadosti razvitih oblikah »ambientalne prodaje«, nasproti dosedanjim, starim navadam našega trga, ki je v celoti bolj prilagojen ponudbi »po kosih«.

To bo zahtevalo velike spremembe tudi v servisni službi. Klasičen servis, ko »pride mojster, da popravi okvaro«, bo moral prerasti v posebno obliko sodelovanja z uporabnikom, ki se bo začelo pri montaži in nadaljevalo z instruktažo, poskusnim delom, do spremljanja izkoriščanja, ter bo pomenilo »podaljšano roko« proizvodnje in tržne ponudbe.

Zasnova bodočnosti »Gorenja« je neuresničljiva brez še širšega in vsebinsko bogatejšega sodelovanja »Gorenja« s prodajno mrežo, saj bo zahteval nov tip ponudbe, da imamo dobro obveščene in izurjenega prodajalca, ki bo povratna vez na relaciji proizvodnja-potrošnik, ki bo direktno vplivala na porabo ter tudi na proizvodnjo, kar pa bo mogoče le, če bo zgradilo »Gorenje« še tesnejše stike s prometnimi organizacijami ob spoštovanju obojestranskih interesov.

Nadaljnje razvijanje odnosov s prometnimi, bančnimi, strokovnimi, znanstvenimi in drugimi institucijami, predvsem v smeri nadaljnjega skupnega načrtovanja namenov poslovne politike in usklajevanja interesov, je eden glavnih motivov dela Plansko-poslovne skupnosti »DOM«, kjer temeljijo medsebojni odnosi na skupnih interesih in izmenjavi dela po načelih zakona o združenem delu. Nadaljnja krepitev te skupnosti je možna le ob krepitvi samoupravnih odnosov in samoupravnega dogovarjanja.

Da bi postala vizija, ki se zdi včasih tako daljnja in skoraj nedosegljiva, resničnost, pa je potrebno tudi še tisto osnovno: vsak delovni človek, ki je povezal svojo ekstenzo in delo z »Gorenjem«, mora biti seznanjen in pridoben za takšne razvojne namene, da v njih uresničuje svojo ustvarjalno vlogo, da vidi svojo socialno varnost prav v skupnem vztrajanju pri začrtanih ciljih.

Krepitev materialne baze kolektiva je temelj, na katerem bomo naprej gradili samoupravne odnose, v katerih bo vsak delavec svoboden ustvarjalec materialnih dobrin in bo odločil o tistem, kar je ustvaril. Kot ni razvoja samoupravljanja brez močne materialne baze, tako tudi ni mogoč nadaljnji razvoj materialne baze brez razvoja takšnih družbenoekonomskih odnosov, v katerih človek ustvarjalec ni odtujen od svojega dela.

Prehojena pot, ki jo imamo pred očmi – ponosni ob našem jubileju – petindvajsetletnici obstoja, je najboljšo zagotovilo, da imamo moč in zaupanje vase, ki sta potrebna, da spremenimo vizijo in načrte v resničnost.

NALOŽBE V RAZISKOVALNO-RAZVOJNO DEJAVNOST

(v odstotkih celotnega dohodka)

1976	0,5%
1977	1,5%
1978	2%
1979	2%
1980	2,5%

Iščemo imena in podatke padlih borcev VDV

ZB NOV Fram išče podatke in imena padlih borcev VDV, ki so zaradi izdaje padli 2. decembra 1944 pri Hojniku, po domače pri Šternu v Loki (Gradišču) – na Pohorju nad Framom oziroma Polskavo.

Takrat je padlo in zgorelo (na skednju) enajst partizanov VDV, nekaj jih je bilo ujetih.

Na tem kraju je krajevna borčevska organizacija že leta 1962 postavila spomenik v spomin padlih partizanov – za praznik UJV 13. maja 1979 in petintrideseto obletnico padlih tovarišev pa nameravamo omenjeno spominsko obeležje obnoviti in ploščo izpopolniti z imeni padlih partizanov.

Zato prosimo vse tovariše, svojce in organizacije ZB NOV, da nam pošljejo vse podatke, ki jih vedo o padlih borcih VDV. Vsak še tako skromen podatek bo dobrodošel.

Podatke pošljite na naslov: ZB NOV Fram, 62313 Fram.

Poizvedba

Ime mu je bilo Anton Žitko. Bil je borec artilerijske brigade 9. korpusa, padel je aprila 1945. Če ga bo kdo od svojcev in sorodnikov – tudi domačinov – spoznal, naj se oglasi Vinku Peternelu (Olge Moharjeve 7, Koseze) in sporoči, kje je bil ta mladi partizan doma.

IZID ŽREBANJA ZA NAGRADNO KRIŽANKO ŠT. 167 »SOP« KRŠKO

Za nagradno križanko št. 167 smo dobili 197 rešitev. Za dobitnika dveh keramičnih vaz – obe sta unikat, je žreb izbral:

SEDEJ OLGA, Cerkno 66/a, 65282 Cerkno

POLAK FRANC, Griže 73, 63302 Griže

Srečnima nagrajencema čestitamo, ostalim pa želimo pri naslednjih žrebanjih več sreče!

REŠITEV: VODORAVNO: spust, torta, Evian, Ar, TK, Krško, slinar, La, triko, nor, kavstika, Rodopi, selektivnost, Atos, metla, Ios, trma, polt, EM, Parma, Ida, sušilna komora, Rus, IT, ranar, NG, Ac, PD, Imola, RI, pot, nart, kantata, Ana, padar, OT, komorna peč, ikona, Alja, At, eta, Iza, skok, sik, tast, Ava

ODBOR ZA POHOD »PO POTEH
PARTIZANSKE LJUBLJANE«
LJUBLJANA, KOMENSKEGA 7,
TELEFON: h. c. 310-044, sekretariat 316-186
Žiro račun 50101-678-47959

RAZPIS

POHODA »PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE« ZA LETO 1979

Odbor za pohod »Po poteh partizanske Ljubljane« razpisuje v počastitev obletnice osvoboditve Ljubljane, mesta heroja, manifestativno – tekmovalno prireditve

XXIII. POHOD »PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE«

PROGRAM PRIREDITVE:

Četrtek 26. aprila 1979 dopoldne:

1. Manifestativni pohod »Po poteh tovarštva in spominov« za pionirske odrede nižjih razredov osnovnih šol (od 1. do 4. razreda) v organizaciji občinskih zvez prijateljev mladine ljubljanskih občin.

Sreda 9. maja 1979 popoldne – zvečer:

1. Tekmovalni pohod »Partizanski marš« na 25.000 m dolgi progi za moške ekipe, ločeno za veterane, enote JLA, Teritorialne obrambe in Milice ter ostale osnovne organizacije.

2. Tekmovalni pohod »Partizanski marš« na 8000 m dolgi progi za ženske ekipe za vse osnovne organizacije.

3. »Štáfeta zmage« 3 × 1000 m za moške ekipe, za najboljšo osnovnošolsko ekipo občine in za mladinsko občinsko reprezentanco iz občin SR Slovenije.

4. »Štáfeta zmage« 3 × 600 m za ženske ekipe, za najboljšo osnovnošolsko ekipo občine in za mladinsko občinsko reprezentanco iz občin SR Slovenije.

5. »Štáfeta bratstva in enotnosti« 3 × 1000 m za mladinske moške ekipe (za eno ekipo iz vsake občine SRS in za vabljen ekipe).

6. »Štáfeta bratstva in enotnosti« 3 × 600 m za mladinske ženske ekipe (za eno ekipo iz vsake občine SRS in za vabljen ekipe).

7. »Tek prijateljstva« na 4226 m dolgi progi za moške domače in inozemske mestne reprezentance ter za posameznike.

Sobota 12. maja 1979 dopoldne:

1. Manifestativni pohod »Po poteh tovarštva in spominov« na 10.000 m dolgi progi za člane osnovnih organizacij, za mladino srednjih, višjih in visokih šol, za pripadnike Odredov mladinskih učnih enot, JLA, Teritorialne obrambe in Milice ter za občane krajevnih skupnosti.

2. Manifestativni pohod »Po poteh tovarštva in spominov« na 5000 m dolgi progi predvsem za pionirje in mladino višjih razredov osnovnih šol (od 5 do 8 razreda) ter pionirje in mladino – člane osnovnih organizacij.

3. Manifestativni pohod »Po poteh tovarštva in spominov« za člane SNOUB NOV, domicilnih brigad NOV mesta Ljubljane, TV kurirjev in člane delegacij ZZB NOV, ljubljanskih KS, v katerih so včlanjeni borci in aktivisti NOB.

Odkritje spominske plošče Janezu Mlakarju

Krajevna skupnost in družbenopolitične organizacije Senčurja organizirajo – v sodelovanju z občinskim komitejem ZKS Kranj in Železarno Jesenice – v soboto, 9. decembra 1978 ob 16. uri odkritje spominske plošče predvojnemu revolucionarju in prvoborcu Janezu Mlakarju na njegovi hiši v Senčurju. Po odkritju bo v Domu Koroške čete osrednja proslava krajevnega praznika Senčurja in sedemintrideseta obletnica ustanovitve Kokrške čete. Po proslavi bo družabni večer.

Vabimo borce, aktiviste in druge občane, posebej pa še predvojne sodelavce in prijatelje revolucionarja Janeza Mlakarja, da se udeležijo odkritja in proslave.

Zahvala

Tovarišica Marija Rus iz Ledinica Žeri 18, 64226 Žeri, mati padlega borca Rajka Mlinarja (rojen 25. 2. 1927 Račova, Žeri) je poklonila ZB NOV Trnovo pri Gorici 2000 dinarjev za vzdrževanje skupne grobnice padlih borcev 9. korpusa, v kateri je pokopan tudi njen sin.

Rajko Mlinar je bil borec Vojkove brigade in je padel 21. januarja 1945 na Trnovem pri Gorici.

V imenu članov organizacije ZB NOV Trnovo pri Gorici ter družbenopolitičnih organizacij krajevnih skupnosti Trnovo se tovarišici Mariji lepo zahvaljujemo ter ji želimo še mnogo let zdravja, da bo lahko kot doslej obiskovala poslednji dom svojega Rajka.

Vsak časnikarski začetnik mora vedeti, da ni novica, če pes ugrizne pismonošo, ampak če pismonoša ugrizne psa. Nič ni posebnega, če gospodinja zaliva zelenjavo, cvetličar rože in sadjar sadike. Je pa nenavadno, če nekdo zaliva železo, še bolj nenavadno pa bi bilo, če bi nekdo na primer zalival strelivo, eksploziv ali celo atomsko bombo. Kaj porečete, če vam zaupno šepnem na uho, da mi je nekaj podobnega znano. Samo tega ne pripovedujte drugim, ker vam ne bodo verjeli in vas bodo začeli sumljivo gledati, če niste morda zreli za kakšno bolnišnico (izjeme so vedno in povsod in tokrat sem jaz ta izjema, zato mi brez skrbi lahko verjamete!).

Bilo je takole:

Domžalski vosovci so se radi oglašali pri družini Gabrič na Rodici. Večkrat so tam spali, bili na hrani, iz hiše so odhajali v akcije in se spet vračali. Zali vosovci so kmalu pridobili še bolj zala dekleta iz soseščine za svoje sodelavke in družbo. Če se Nemci niso preveč šopirili po vasi, je bilo včasih pri Gabričevih kar prijetno.

Nekega večera je bila družba spet razigrana. V takem razpoloženju je vseh muh, bolh in škorpionov polna Tinka iz same razposajenosti potegnila za repiček italijanske bombe, ki je Tonetu visela za pasom. Čim so to videli drugi, so jo v pričakovanju eksplozije ucvrli skozi vrata, najhitrejši pa kar skozi okno. Na mah so bili vsi zunaj; tudi Gabričevi z otroki.

Bili so v zadregi. Nerodnost je bila namreč v tem, da je Tinka preslabotno potegnila za repiček, da bi aktivirala bombo, in preveč, da bi se je kdo upal dotakniti. Z očmi so se spogledovali in iskali junaka, ki naj bi tvegaj življenje in prinesel bombo ven. Komandirju Savotu ob povešenih glavah soborcev ni preostalo drugega, kot da se je proglasil za prostovoljca. Gospodar Lojze je s krampom izkopal okoli pol metra globoko luknjo in medtem ko so se vsi drugi oddaljili od

Zalival je bombo

vrat, je Savo iz sobe tako nežno prinesel bombo, kot bi imel na dlani pet jajc. Bal se je, da se bo bomba ob najmanjšem tresljaju aktivirala.

Ko je bila bomba že zasuta z zemljo in so se vsi vrnili v sobo, nikomur več ni bilo do šal in tega večera so govorili samo še o bombi. Kaj bodo rekli sosedje, če bo nekega dne bomba eksplodirala kar sama od sebe? Ubiti res ne more nikogar, toda kako naj to obrazložijo policiji, ki bi prišla raziskovati, kaj je eksplodiralo v zemlji pred hišo?

Predlog tu, beseda tam in že so jo potuhtali kot v čarodejnem »hokus-pokusu«. Lojzetu Gabriču so svetovali, naj vsak dan zaliva bombo, da bo prej zginila v zemlji.

Lojze je ubogal modrijane. Do svobode in potem še 14 let vse do svoje smrti je vsak dan marljivo zalival bombo in obenem tiho pel: »Le zgnij, le zgnij bombica moja...«

Nihče ne ve, če je po 35-ih letih bomba že zginila. Kdor je bolj korajžen kot pisec teh vrstic, naj gre h Gabričevi Mariji na Rodico in reši vas pred pretečo nevarnostjo. Iz zemlje namreč puhti grozeča bojazen, da se je od prevelikega zalivanja italijanska vojna igrača spremenila v hidrogensko bombico.

(Samo res molččim bralcem naj v oklepaju zauzam, da se je komandir vosovcev Savo 1941. leta zaklel, da ne bo klonil in da ne bo pred nikomur in ničemer pokleknil. A se je zarekel. Kot olajševalno okolnost mu sicer lahko štejemo to, da se po svetu pojé največ zarečenega kruha. Ko je šel v sobo po bombo, je ponižno pokleknil in proseče dahnil: »Samo deset sekund še nikar ne eksplodiraj!«)

p. s. Čeprav se pri anekdotah ne objavljajo slike, temveč karikature, naj bo tokrat izjema zaradi nerjave aktualnosti slednje.

Anton Kebe

3

Cerknica v prvih dneh po kapitulaciji Italije

Navsezgodaj, ko so odhajali italijanski vojaki, so se nekateri ljudje zgrinjali okrog njih in od njih izprosil marsikatero vrednost. Potem so se napotili v barake in magazine in odnašali vse, kar jim je prišlo prav. Zelo dobro so se odrezali člani begunjske vaše straže, ki so znosili v njihovo vas polno orožja in streliva, da bi se lahko obvarovali pred partizani. Enako so počenjali tudi fantje in moške, ki so se prejšnji večer zbirali v kaplaniji. Orožje in strelivo so kopicili v kaplaniji, kjer je bil hkrati sedež občine. Sami so odnašali, druge pa so svarili pred ropanjem. Rado Petrovič si je od odhajajočega italijanskega vojaka za nekaj lir izprosil novo strojico. Takoj nato je formiral v Cerknici oboroženo skupino kakšnih deset belogardistov, imenovano »trška straža«. Sam se je oklical za poveljnika. Seveda je bilo treba »vojsko« legalizirati. Zborovalci prejšnjega dne v kaplaniji so mislili tudi na to. Izsilili so sestanek, na katerega so povabili tedanjega župana Leopolda Turšiča (Med vojno je bil somišljenik OF. Tik pred koncem vojne so ga zaprli, grozno mučili in zverinsko pobili prav domobranci), vse tri cerkniške doktorje (Sfiligoj, Pušenjak, Smerdu) in še nekatere bolj partizansko usmerjene veljake, da bi se pogovorili o »trški straži« in obrambi pred »ropanjem«. V bistvu pa je šlo za bran proti partizanom. To je dal jasno vedeti Mirko Javornik, ki je bil glavni akter na tem sestanku. Na sestanku je trmasto vsiljeval »radikalne« ukrepe, pri tem pa so mu pomagali še Skubic, Femc, Ponikvar, Arhar in drugi. Tako se je »trška straža«, kljub ugovorom,

Jože Mele (Vrbčič Jože) glavni terenec v Cerknici

Partizanski povojni sprevod po Cerknici

formalno ustanovila, za poveljnika pa so izbrali rezervnega poročnika Jožeta Ronka z »male gase«. Župan je moral izdati ustrezen odlok o »vzpostavitvi reda« in ga dal razdeliti med prebivalstvo. Občinska hiša se je nato spremenila v postojanko, vojščaki so bili pripravljeni sprejeti boj. Kako iluzorna je bila ta misel tedaj, ko se je sesul italijanski vojaški zaveznik... Vse to se je zgodilo v četrtek 9. septembra 1943.

Ob vseh teh ukrepih »trške straže« in patroljah, ki so jih begunjski belogardisti pošiljali v Cerknico, pa se je ljudstvo v trgu obnašalo, kot da jih ne bi bilo in jasno izražalo partizansko razpoloženje. Tudi belogardisti so se zavedali svoje nemoči in niso mogli delati s trdo roko. Še posebno se je to videlo v Cerknici, ki je kar prekipela od radosti. S prezirom in grožnjo so se hudovali nad begunjskimi belogardisti, ki so stražili z rafali in z raketami. Tedaj namreč v Cerknico še niso prišli partizani. Kaplan Boris Femc je takratno vzdušje opisal v Slovenskem domu z dne 9. septembra 1944. Med drugim je zapisal:

»Terenci so hodili veseli okrog. Jaz pa, čeprav sem se delal, kakor da me vse skupaj nič ne briga, sem bil vendarle potr in sem moral priznati, da sem premagan in kako bi tudi ne bil, ko je bilo pa takrat v Cerknici komaj deset ljudi pravega, popolnoma jasnega in odločnega protikomunističnega mišljenja!«

Partizanski terenci so hodili po Cerknici z dvignjeno glavo in s prezirom do okupatorjevih oprčnikov. Še zlasti so bili tedaj aktivni: Jože Mele (Vrbčič), Tone Klančar (železničar), Miro Majer (Grudnov), Vine Turk in drugi.

Vrbčič Jože, glavni terenec v Cerknici, je 9. septembra že dopoldne iskal zvezo s partizani. Na kolesu se je peljal proti Martinjaku, a partizanov od nikjer. Očividno je tudi njih presenetila hitra sprememba in vrsta novih nalog, ki jih je navrgel zlom italijanske vojske. Jože je odšel nazaj do pošte, Meletove hiše, kjer so se pripravljali za odhod italijanski vojaki, ki so imeli pod zaščito nekatere izdajalce. Ves dan je bil nato na preži, kaj se bo zgodilo.

Pozno popoldne so iz oddaljene Križne gore prihajali v Cerknico prvi partizani. Čez Peščenik jih je vodil znani cerkniški revolucionar Ludvik Lovko-Bobnar, ki je bil obsojen zaradi komunizma že v letu 1933. Z njim so bili še, Matija Telič in Tone Janežič (Mrgan) iz Žerovnice, Andrej Zabukovec iz Grahovega, Tone Urbič-Tomo in Stanko Šega iz Lipsenja in Ivanka Mulec (Rajdkova) iz Loške doline. Pred kovačijo Antona Šparembleka in Samčevovo hišo so se ustavili, vzklikali in prepevali partizanske pesmi. Z njimi so se veselili prenekeateri domačini. Tam so partizane prestregli terenci Jože Mele (Vrbčič) in Miro Majer (Grudnov), Vinko Turk in drugi... Nato so se podali proti mostu pred Korčetoovo hišo in hoteli nato naprej v središče Cerknice. Obokani kamniti most s kamnito ograjo jim je zastrl pogled proti Žumrovi hiši, kjer so stali begunjski belogardisti in domači »stražarji«. Prav tedaj se je na mostu pojavil že omenjeni Mirko Javornik, ne da bi bil dovolj pozoren na partizane, ki so že stali pred Korčetoovo hišo, kakšnih dvajset metrov od njega. Srečali so se iz oči v oči in Matija Telič je repetiral mitraljez, da bi ga podrl. Istočasno ga je zagledal tudi Bobnar, prijatelj Javornika iz mladih let, in ga poklical: »Mirko, pojdi sem, se bomo o vsem pogovorili!« Prestrašeni Javornik pa se je sunkovito obrnil in jo je udrl za sojimi, za Žumrov vogal. Izza vogla, kjer je bilo na »veliki gasi« polno belogardistov, so spustili nekaj rafalov in jih usmerili proti mostu ob Kunčevi hiši. Partizani se niso dosti zmenili zanje in so se pomaknili čez most pred Mesojedcevo hišo v mrtvi kot Gorjupove hiše. Stali so pod veliko staro lipo le kakšnih štirideset metrov stran od belogardistov, ki so bili skriti za hišami. Še prej pa so partizani po nasvetu domačega terenca Jožeta Meleta poslali mitraljezca Matijo Teliča čez vodo na Žumrov vrt, da bi od tam spuščal rafale po »veliki gasi«. To je opravil zelo uspešno in belogardisti so se morali pomakniti na vrh klanca na »plac« pred cerkvijo. Sočasno sta se Jože Mele in Jože Mramor (Brinar st.) napotila čez Brkinov kot proti »veliki gasi«, da bi jim s Cibovega skednja natresla bomb. Toda Telič je poskrbel, da so »stražarji« že zbežali. Jože Mele je tedaj prestregel mladega belogardista, ki se je pripeljal na kolesu od pošte v smeri partizanov. Odvzel mu je orožje, odvzel kolo, raztrgal baretko in ga sunil v...

(Nadaljevanje prihodnjic)

Osnovna šola Alojz Cotič-Boris v Dornberku

Letos proslavljamo na Primorskem zgodovinske dogodke, ki so odločilno vplivali na našo socialno in nacionalno osvoboditev primorskega človeka ter na njihov nesluten povojni razvoj v samoupravni, socialistični, neuvrščeni slovenski in jugoslovanski domovini. Mineva 35 let, odkar se je upor primorskega ljudstva proti fašizmu razplamtel v množično vstajo – Goriško fronto, ki ima primerjavo v zgodovini ljudi s tega območja v Tolminskem puntu. In nenazadnje je letos minilo 35 let, ko je bil sprejet na drugem zasedanju AVNOJ zgodovinski sklep o priključitvi Slovenskega Primorja in Istre k matični domovini. Vse te dogodke so v novogoriški občini praznovali z vrsto delovnih zmag. Med največje pridobitve sodi nedvomno tudi nova šola v Dornberku, ki so jo poimenovali po Alojzu Cotiču-Borisu.

O tem, zakaj so šolo poimenovali po tem borcu je Ervin Harej v glasilu krajanov krajevnih skupnosti Dornberk »Razglasu« zapisal:

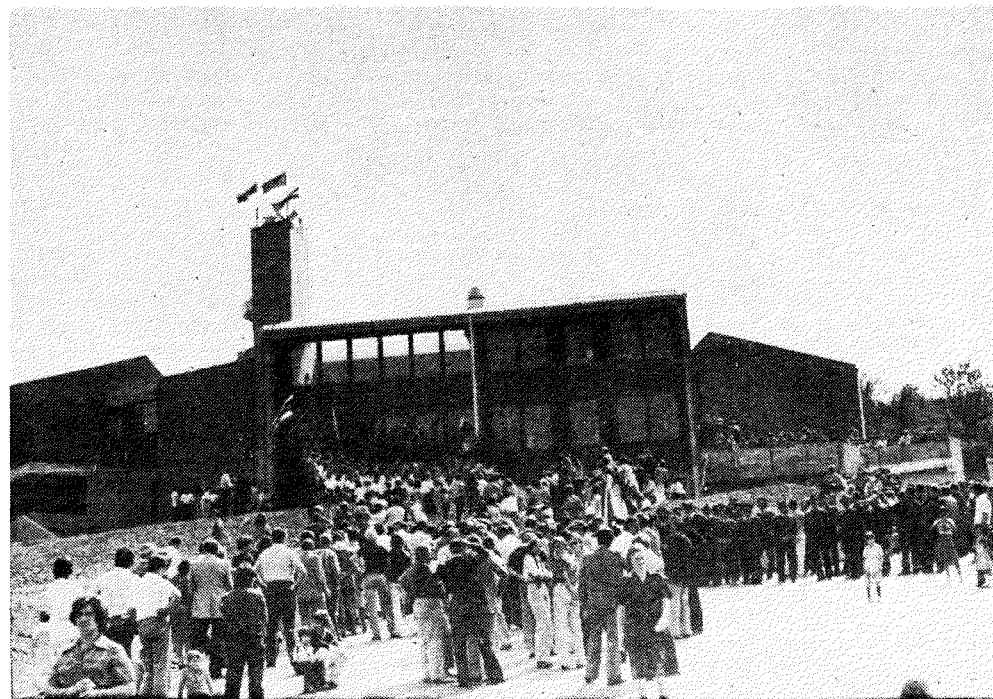
»Alojz Cotič-Boris je bil rojen 14. marca 1-15 v kmečko delavski družini v Taboru pri Dornberku. Kot italijanski vojak je po navodilih tovariša Veluščka-Matevža že leta 1941 propagiral za sodelovanje v NOB na okupiranem slovenskem ozemlju med slovenskimi fanti, ki so bili v italijanski vojski. Italijanske oblasti so odkrile njegovo delovanje, ga razorožile in poslale v Gorico. Izkoristil je trenutek nepazljivosti in pobegnil z bratom Slavkom junija 1942. v partizane. Njegov drugi brat Iztok pa je bil v partizanih že od marca 1942. Tako Alojz kot Slavko sta stopila v 1. vipavsko četo iz katere je bil 10. avgusta 1942 ustanovljen »Gregorčičev« bataljon. Po ustanovitvi bataljona je Alojz Cotič odšel v četu Janka Premrla-Vojka v smeri Trnovski gozd–Črni vrh. Kmalu je postal namestnik komandirja Vojka. Po napadu na italijanske kolone pri Idrijski Beli februarja 1943, kjer je bil Vojko smrtno ranjen je Boris poveljeval prvemu vod. Po smrti Vojka pa je postal komandir čete. S četo je aprila 1943. odšel v sestav Gregorčičeve brigade in z njo v Benečijo. Sodeloval je v veliki italijanski ofenzivi v kateri je imela brigada precejšnje izgube. Po ofenzivi je bila brigada razbita. Boris se je s skupino preživelih borcev priključil 4. bataljonu Gradnikove brigade.

Po kapitulaciji Italije se je ustanovila Goriška brigada. Boris je postal komandant 2. bataljona. S soborci je zasedel odsek Goriške fronte od Šempetra do Renč. Padel je kot komandant bataljona, ko je 14. septembra 1943. jurišal na nemški tank.

Nova šola v Dornberku je bila zgrajena z občinskim samoprispevkom. Kljub začetnim težavam je bila šola dograjena v roku. Ima 3151 kvadratnih metrov površine. Izvajalec del SGP Gorica TOZD GO Šempeter je moral izkopati 16.000 kubičnih metrov raznega materiala in vzditi okoli 60.000 komadov fasadnih opek. Na pobočju griča, ki mu domačini pravijo Cuklje, se danes razprostira izredno lepa zgradba s telovadnico. Tako je uresničena dolgoletna želja staršev, učencev in učiteljev. Tu so sodobne in svetle učilnice, kabineti, kuhinja in vrsta drugih prostorov. Medtem ko je bilo v šolskem letu 1949/50 v Dornberku in na podružnični šoli v Zaloščah 436 učencev jih je bilo ob zaključku lanskega šolskega leta 311. Odslej so vsi prepričani, da bo število učencev spet naraslo in da bo v šolskem letu 1980/81 najmanj 12 šolskih oddelkov.

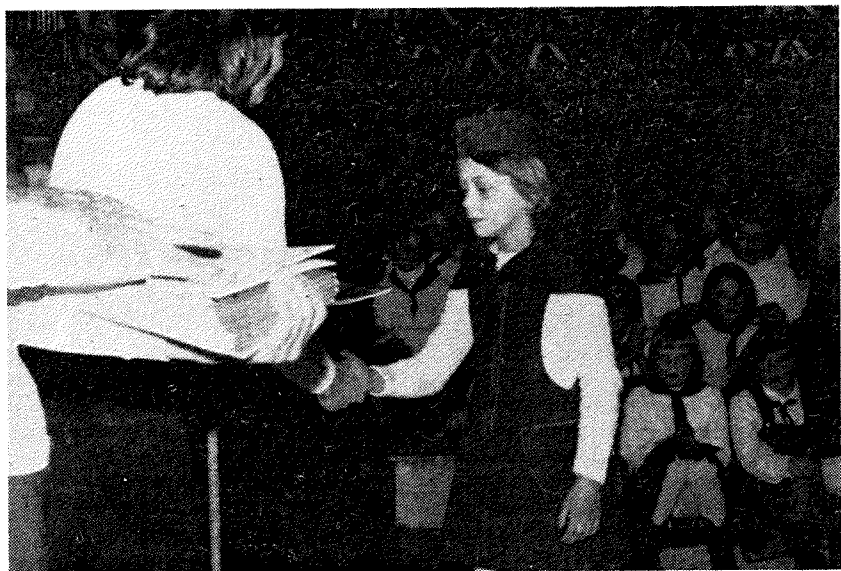
Omeniti velja, da je dornberška šola celodnevna, da je to druga tovrstna šola v novogoriški občini in da v okviru šole delujeta tudi dva oddolka vrtca s 60 malčki. Nova šola pa je tudi pridobitev za celotno krajevno skupnost. Šola bo v prihodnje zagotovo postala središče kulturnih in drugih dejavnosti v krajevni skupnosti, ki sodi med srednje velike vnovogoriški občini in vključuje poleg vasi Dornberk še zaselke: Budihni, Brdo, Draga, Potok, Saksid, Tabor in Zalošče. V krajevni skupnosti živi okoli 1800 ljudi, ki so bili do začetka šestdesetih let večinoma kmetje, danes pa jih je 85 odstotkov zaposlenih v družbenem sektorju.

J. A.

Ob slovesni otvoritvi šole v letošnjem septembru (Foto: J. Alič)

Domovini za njen praznik

Dan naše republike

Danes pri nas so na vseh hišah zastave, na ulicah se vrstijo proslave in iz vseh zvočnikov himna mogočno doni, saj republika naša praznik slavi.

Republika naša, čestitam ti, ker vodila si nas skozi težke dni, in veselo vzklikamo ti: »Jugoslavija, živa in zdrava bodi vse dni!«

MELITA FILIPIČ,
3. razred Osnovna šola
»Peter Kavčič«
Škofja Loka

V njenem naročju

Domovina je kot mati: ljubimo jo, branimo in lepo nam je v njenem naročju.

Za to mater vseh otrok so se borili, trpeli in v njenem naročju umirali.

Zdaj otroci v njej smo bratje, učimo se, rastemo in lepo nam je v njenem naročju.

DAVIDE ERNESTINI,
6. razred Osnovna šola
»Janko Premrl-Vojko«, Koper

Kaj se danes godi?

Mamica moja, povej mi, zakaj je povsod toliko ljudi, zakaj danes godba igra, zakaj danes zastava vihra? Tako se mi zdi, kot da nekdo praznik slavi.

Hčerka moja mala, kar prav si opazovala. Danes republika svoj praznik slavi, zato je povsod toliko ljudi, zato danes godba igra, zato danes zastava vihra.

Pa saj je v letu toliko dni, zakaj prav danes svoj praznik slavi?

Prav ta dan se je nekaj velikega zgodilo, bil je to dan, ko se je med ljudstvom zganilo: »Republika draga se je rodila in 29. novembra bo svoj praznik slavila!«

SERGEJA MALOVRH,
3. razred Osnovna šola
»Peter Kavčič«
Škofja Loka

Pred pionirsko kvasovo obljubljam, da se bom pridno učil, delal, da bom spoštoval starše in starejše ljudi. Gledil bom po poti najboljših, ki so renili delo partizanov in napredne ljudi sveta, ki želijo svobodo in mir. Ljubil bom svojo domovino, vse njene narode, gradil bom novo življenje, polno radosti in sreče.

Najmlajši iz Osnovne šole »16. december« Mojstrana

Kaj mi pomeni domovina?

JERNEJA: »Pomeni mi svobodo in prostost.«
ALENKA: »Pomislim na borce, ki so se borili zanj.«
MARJAN: »Pomeni mi bogastvo vsega sveta.«
JOŽICA: »Domovina je ljubezen, v kateri živimo.«
FRANC: »Pomeni mi dom, zavetje.«
JOŽI: »Pomislim na tovariša Tita.«
DARINKA: »Spomni me na rojstvo domovine, na leto 1943.«
ANDREJA: »Pomeni mi gore, hribe, morje, pa srečo, radost in veselje.«
MATEJA: »Pomislim na mladost, ki je za svobodo žrtvovala življenje.«
IGOR: »Je hvaležnost njim, ki so se borili za nas.«
TONE: »Pomislim na skupnost in prijateljstvo med deželami.«
TONKA: »Domovina je bratstvo in enotnost.«
ALENKA: »Pomislim na deželo brez poglavarjev. Vsi smo gospodarji.«
ROMAN: »Je moj rojstni kraj, ki ga imam najraje na svetu.«

UČENCI 5. RAZREDA
Osnovna šola »12. SNOUB« Bršljin
Novo mesto

Veš, domovina

Srečni so naši ljudje, srečna je mladina, ki ima svojo mladost in svobodo.

STANKA BOLČIČ,
5. razred Osnovna šola
»Janko Premrl-Vojko«, Koper

Padel je pesnik

Nekoč je živel mlad pesnik, ki se je boril za svobodo. Karel Destovnik-Kajuh

Padel je nad Belimi vodami, svobodo uživami mi.

MOJCA MALNAR,
5. razred Osnovna šola
»12. SNOUB« Bršljin
Novo mesto

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KR

»Vem, da tokrat, ko se mi je spet ponudila priložnost, moj spis ne bo objavljen, ker je pač kritika,« je med vrsticami svojega pisma zapisala Irena Šifrar, udeleženka desetega srečanja pionirjev – dopisnikov v Ljubljani. (Smo mar res takšni?) In tudi to je zapisala, »da je udeležba na takšnem srečanju za vsakega velika čast, pohvala in priznanje«, in to, »da se najlepše zahvaljuje za povabilo, darilo in vzpodbudne besede«.

Nekoliko dlje bi se, draga Irena, pomudila ob besedah graje, ki si jo dobesedno natrosila.

Za to sem se odločila predvsem zaradi tistega stavka: »Oprostite, od te ure sem pričakovala več.« Nič manj prijetna ni bila ugotovitev, da si »želela navezati stike z Mariborčani, a so se zaklenili v svojo družbo«, da si se »želela približati Jani, a ni šlo« in da »potem nisi več poskušala najti prijateljev med našo skupino«. In tako si opazila, da si »le številka na srečanju«, da se »med nami niso stkale nobene vezi«.

Zamisli sem se ob tvojih besedah, kaj bi tajila! Srečanja so, draga Irena, samo ena izmed priložnosti... Vidiš, jaz sem bila prepričana, da so vezi med nama že stkanе, z najinim sodelovanjem. Napišeš sestavek in jaz ga pozorno preberem. Potem ga popravim, pretipkam, spremljam v tiskarni in zjutraj komaj čakam, da ga vidim. (Morda si storila krivico tudi Mariborčanom, Jani!)

Na tvoje vprašanje, če je bil to pogovor z mentorji naj ti odgovorim, da je bil tudi to! In tega sem bila letos še posebno vesela. Pa sem se ob prebiranju tvojih besed spomnila besed tovarišice Kavčičeve iz Polhovega Gradca. Ko sem ji segla v roko in poklonila knjigo, je tiho rekla: »Tudi nam... ste se spomnili tudi nas?« In tako sem bila kar se da vesela pisma Vere Gartnerjeve iz Mojstrane, da je v Ljubljani preživela tri nepozabne dneve, kot sem se zadovoljno nasmehnila ob tvojem navdušenju nad predavanjem o abecedi novinarstva in elektronskem računalništvu.

Vesela sem bila, še kako sem bila vesela pisma Milene Romihove:

»Po prejetju priznanja za mentorstvo mladih dopisnikov, me navdaja prijetno občutje in hvaležna misel na TV 15, v katerem objavljate prispevke naših učencev in tako vzpodbujate k sodelovanju, mene in njih,« je zapisala. (Dolgi petnajst let že tovarišica Romihova usmerja misli in ročice najmlajših iz Bistrice ob Sotli!) Pa so s tvojo ugotovitvijo, draga Irena, da je »samoiniciativa najboljša«, pri najboljši volji ne morem strinjati.

In ob koncu: Si prebrala »TV 15 za mladino je dokaz naše ljubezni do domovine?«, ki smo ga objavili v prejšnji številki našega časnika? Kaj praviš na naša srečanja? Z eno samo uro, kolikor časa nam odmerjajo, tudi prihodnje leto v Krškem ne bo nič bolje. Lepo pozdravljena!

Milena

V sklepni slovesnosti desetega srečanja pionirjev-dopisnikov Slovenije (s katere sta tudi preostali fotografiji) so med drugimi nastopili »Gorenjci, ki stanujejo v šišenskih blokih«, kot je mlado folklorno skupino slikovito predstavila napovedovalka

KRAMLJANJE KRAMLJANJE K

Ena misel v spletu mnogih misli

Dve kravi smo morali odgnati na železniško postajo

Prideš in me sprašuješ, kot bi bil veliko ime. V časnik me kaniš dati, za mojimi mislimi vrtaš. Meni pa se je še včeraj zdelo, da ni prav nič pomembno, kaj jaz mislim. Star sem, sem si govoril, drugi so mlajši in pametnejši.

Moje življenje? Hlapčeval sem na grofovskih posestvih in sem vedel, da bo kmet še dolgo bil boj za »staro pravdo«. Kočar sem bil – kmet brez zemlje. Bil pa sem tudi partizan. Najprej so me vrage pahnili v internacijo, da bi zamrežili mojo kmečko – svobodoljubno pamet. Pa so ji dodali soli in ognja, ki me je privedel v Prešernovo brigado. V gozdovih sem postal kuhar in komunist, partizanski komisar in poročnik.

Potem pa, v letu 1946 je bilo, sem zavezal culo, postrojil, kot nekaj borce, svoje otroke in ženo, pa smo odšli. Poln vlak nas je bilo – kolonistov. Tam doli je zemlja prostrana in rodovitna, sem jim govoril. Tudi če ne bomo sejali same pšenice; želi bomo zadovoljstvo in srečo. Da, fant moj, govorila je partizanska zavest!

Prispeli smo. Dolgočasno raven svet. Dišalo je po nemških zadnjicah. Le malo pred tem so jih naši predstavniki oblasti izselili na drugo stran državne meje. Ampak čisto vsega le ni bilo mogoče izseliti. Kolonisti smo bili med domačini tujci, hladno sprejeti. Že res, da je bil to zimski čas, a brez snega. Sredi Apač smo sedeli na culah – dvaindvajset družin; otroci kot kepice zmrzali.

Potem so začeli razdeljevati domačije. Menda ga v tistih trenutkih ni bilo med nami, ki bi ne mislil na dolensko, primorsko ali gorenjsko gričevje, od koder smo prišli. Kolikokrat v zadnjih letih smo slišali geslo: zemljo tistemu, ki jo obdeluje!

Tudi naši družini so dodelili poslopje; kot bi odrezali velik kos belega kruha. Žena ni več mislila na mrke poglede, ki so nas spremljali po tej dolini. Zdelo se je, kot da ne more verjeti, da bo odslej vse to – naše. V rokah sem držal ključ kot nekaj puško. Srce je poskakovalo in radostni otroci

so si pozabili obrisati svečice pod nosom.

»Mati!« sem rekel ženi. »Naš boj ni bil zaman. Vidiš to hišo, to zemljo. Zdaj smo na preprogi naše sreče. Delali bomo, gurali in vedeli bomo, da naši sadovi ne bodo sitili lenuhov, zajedalcev.«

Odložil sem puško, da bi zagrabil za motiko in plug. V hlevu so bile štiri krave, konj, telica, dva prašiča. Žena je tekala iz hiše v hlev kakor brezglava kokoš. »Pomolzi,« sem rekel. Čez čas so prišli tovariši – predstavniki naše oblasti. Enega prašiča smo zaklali in ga s previdno natančnostjo razdelili na več enakih delov. Ženi in otrokom sem rekel, da se moramo tega dela prav tako veseliti, kot smo se veselili celega prašiča.

Ne dolgo po tistem smo morali dve kravi odgnati na železniško postajo. Ženi sem pojasnjeval, da je bila živina v nekaterih krajih naše domovine iztrebljena kakor na ameriških njivah plevel. Tretjo kravo sem odstopil sosedu. »V slogi je moč,« sem govoril. Brž sem dodal nekaj primerov iz našega partizanskega življenja. Kaj bi dali vsi tisti tovariši, ki jih ni več med živimi, če bi lahko gledali te njive, če bi se lahko dotaknili telice, pobožali konja...

Pod kozolcem so ostali imenitni vozovi in kmečka okrožja. Na uradu pa so vsakemu izmed nas začrtali tako velik kos zemlje, da smo se počutili kakor mornarji na širnem morju. Toda, ko smo začeli ustanavljati zadrage, smo le-tim odstopili vse naše imetje – tudi zemljo. Marca meseca smo že začeli z delom v delovni zadrugi, kjer sem bil pol leta brigadir. Pozneje so me izvolili za predsednika krajevnega urada. Ne, nikoli se nisem upiral volji predstavnikov naše oblasti!

Leta 1954 smo delovne zadrage ukinili. Večino njenega imetja so razprodali v Prekmurje. Kdor je imel denar, je lahko marsikaj odkupil. Ne, nikoli nisem bil lakomen na denar! Med partizani sem se naučil misliti na svoje tovariše – z njimi deliti dobro in slabo.

Naša hiša? Leto dni smo živeli v njej. Tovariši

iz okrajnega komiteja nam je sporočil, da bo v njej nastalo mizarstvo podjetje. Žena je rekla: »Lojz, nazaj pojdemo! Ta zemlja nas bo ugonobila!«

Dodelili so nam drugo hišo. Iz nje so se pred tem izselili že trije kolonisti. Zadnji gospodar je zapustil samo gole stene. Mi pa smo bili sicer skoraj brez vsega. Rekli so nam: »Kdor je bil v delovni zadrugi, je za leto dni oproščen davka.« Naslednje leto smo morali plačati davek za dve leti. Zredili smo svinjo, jo prodali in plačali davek. Sin je odšel v Kanado. »Oče,« je rekel, »ko bom zaslužil prve dolarje, se bom spomnil na vas!« Fant ni snedel besede.

Toda mi smo imeli še vedno zdrave roke in dobro zemljo. Pa je prišlo do obvezne oddaje boljše zemlje. Oddal sem tri hektare, enega in osemdeset arov pa sem obdržal.

V dolini je ostajalo vedno manj nekdanjih kolonistov. Tu ni bilo niti sledu o kakšni industriji, ki bi reševala, kar je med vojno reševalo ostale.

Jaz? Ostal sem tu. Tudi med vojno sem ostal na položajih, dokler ni prišel ukaz za umik. Tega ukaza tokrat ni bilo in jaz sem vedel, da bo prišla rešitev. Nekateri so iskali rešitev na oni strani državne meje, kjer so se zaposlovali in od koder so se vračali iz dneva v dan bolj črnogledi.

Nezaupljivost je postala kmetova skoraj neozdravljiva bolezen. Rekel sem – skoraj. Izenačitev delavskega in kmečkega zavarovanja, starostna zavarovanja, delegatski sistem... saj gre za zmago štiristoletnega kmečkega punta! Biti resnični samoupravljalec in oblikovalec kmetijske politike, odločati o lastnem delu in tako ustvarjenem dohodku, to je velika zmaga.

Vselej sem govoril, da se revolucija ni končala 1945. leta. Še vedno ni končana. Še vrsto bitk bo treba izbojevati. In v takšnih delovnih bitkah človek spozna, da ni nepomembno, kar misli in sam sredi množice ljudi.

Silvo Teršek

Tito – delavcem Jugoslavije

Že med obiski v posameznih krajih naše domovine sem poudarjal, da morajo vsi organi in institucije našega sistema v okviru svojih pristojnosti odgovorno opravljati svoje funkcije in izpolnjevati svoje naloge. Posebej sem opozarjal na nujno potrebo, da z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem hitreje in učinkoviteje urejamo vprašanja, ki imajo skupen pomen.

To seveda terja, da odločneje premagujemo tendence in neredko kdaj tudi prakso birokratskega prilaščanja samoupravljalskih pravic delavcev, kakor tudi ustavnih pravic in dolžnosti institucij političnega sistema. To hkrati terja, da zatiramo nenačelna hotenja po zadovoljevanju tistih pravih, dejansko egoističnih interesov, ki so v nasprotju s skupnimi, s tem pa v bistvu tudi z lastnimi interesi.

So tudi poskusi, da bi posamezne parcialne interese »politizirali«, v čemer se skriva nevarnost političnega manipuliranja z delovnimi ljudmi in občani. Tega v naši socialistični samoupravni družbi ne bi smelo biti. Zveza komunistov, Zveza sindikatov in vse organizirane socialistične sile, zbrane v socialistični zvezi, se morajo odločno postaviti po rubei takim tendencam. Nujno je treba krepiti zavest, da je združevanje dela in sredstev – ne pa zapiranje v ožje, lokalne, regionalne in druge okvire – v skupnem interesu delavskega razreda in vseh naših delovnih ljudi, v interesu vseh narodov in narodnosti naše dežele.

(Iz govora predsednika Tita na prvem plenarnem zasedanju 8. kongresa Zveza sindikatov Jugoslavije)

DELAVSKA ENOTNOST – 27. novembra 1978

Vsak dan revolucije čaka svojo »stran«

Nekdanji borec Čačanskega partizanskega odreda in skojevac od leta 1941, filmski režiser Puriša Đorđević – o umetnosti in revoluciji:

– Vstaja je s svojimi prvimi streli začela pisati tudi prve strani. O tem pričajo mnogi dnevniki. Še danes z velikim vznemirjenjem berem dnevnike Rodoljuba Čolakovića, Vladimira Dedijerja. V naši revoluciji, tako se mi zdi, sama vojna ni bila tolikšen povod za pisanje, kot samo dejanje vstaje. Na začetku vstaje nisem verjel, da je moj tovariš, golobar iz Čačka, Prle Zlatić, ena izmed strani te bodoče knjige. Mogoče niti jaz niti on tega še ne veva. Sinoči sem ga videl v Čačku. V kavarni je pil pivo in me kregal, ker se nismo srečali pri njegovi mami, teti Nadi, ki nas je v dneh vstaje hranila s toplo juho. Glej, golobi, male kavarne, tople juhe – tudi to je del vstaje, ker brez tega Prle Zlatić ne bi mogel zažgati bencina pred nosom nemške oborožene sile, avgusta leta 1941! Takrat ko so Nemci jurišali na Moskvo! Tako je revolucija rojevala nove ljudi in naravno je, da o tem nekdo takoj piše, še bolj naravno pa je, da vsak dan revolucije čaka svojo »stran« v umetnosti.

FRONT – 3. november 1978

Priznanja na prsih zaslužnih

Skoraj dva milijona Jugoslovancev je prejelo za svoj prispevek v vojni in miru zaslužna, javna priznanja. Skoraj dva milijona Jugoslovancev je zaslužilo, da jih narod spoštuje in da jim je hvaležen za dejanja, narejena v vojni in miru. Skoraj dva milijona Jugoslovancev nosi na prsih odlikovanje, na katerega so ponosni – odlikovanja, ki pomenijo hvaležnost naroda. A teh, točneje povedano 1.700.000. Jugoslovancev tega ni storilo za priznanje, ne za pohvalo in ne za odlikovanje, marveč za svojo deželo, za svoj narod. Za današnji dan. In za jutrišnjega.

Za to – hvala jim!

PRAKTIČNA ŽENA – 2. decembra 1978

Da bodo rasli v socialistične osebnosti

Olga Vipotnik:

– Devetindvajseti november je dan republike, naš praznik, praznik vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. Priložnost, da ga ne praznujemo samo z akademijami in fanfarami, temveč da ga z mladimi vrednostno podoživimo v zgodovinskem in današnjem pomenu. Da se soočimo z rezultati našega dejanskega vzgojnega in izobraževalnega vplivanja na otroke in mladino – v smeri dobro ali premalo zastavljene domovinske vzgoje v duhu socialističnega domoljublja, negovanja revolucionarnih izročil in pridobitev naših narodov in narodnosti ter samoupravnih socialističnih odnosov.

Dejstvo je, da smo socialistična in samoupravna družba. Vendar ta resničnost sama po sebi še ne zagotavlja socialistične in zdrave rasti mladega rodu. Potrebna nam je organizirana in načrtno vodena družbena in družinska vzgoja otrok in mladine, da bodo rasli v socialistične osebnosti.

OTROK IN DRUŽINA – november 1978

Udarniških 73 kilometrov

Na dan republike je bil slovesno odprt nov del avtomobilske ceste »Bratstvo in enotnost« od Umčara do Batočine... Veliko pomoč graditeljem so dali mladi. Na tem delu so mladinske delovne brigade delale v štirih izmenah; podnevi in ponoči njih 4200 ni poznalo utrujenosti. V oktobru se jim je pridružilo okoli 15.000 srednješolcev iz okoliških mest, ki so prispevali k temu, da so bila dela končana do roka. Zato na koncu: trikrat hura za graditelje in – srečno do Niša!

ILUSTROVANA POLITIKA – 21. novembra 1978

Tako je nastajala avtomobilska cesta »Bratstvo in enotnost« od Umčara do Batočine